לציונות—לסוציאליזם—לאחוות עמים

על המשמר

יום ד', י"ד בתשרי תשמ"ח, 7 באוקטובר 1987 / שנה מ"ח מס' 13464 / המחיר — 1. ש"ח כולל מע"מ

תלמיד תיכון חבר „כך" חשוד בתקיפת 4 ערבים בנתניה

מאת ניצה רימון, כתבת „על המשמר"

תלמיד תיכון בן 17.5, נעצר אמש כחשוד בתקיפת ארבעה ערבים בנתניה. ברשותו של התלמיד נמצאו מדבקות של תנועת „כך" ועליהם הכתובת „ערבי אל תעיז להסתכל על בת ישראלי", בשפה העברית והערבית.

אתמול בשעה שמונה בערב התקבלה במשטרת נתניה הודעה על קטטה בעיר. למקום יצאה ניידת ומצאה ברחוב בלפור 1 בנתניה ארבעה ערבים שהתגוררו בדירה וטענו, כי הותקפו על־ידי צעירים שדרשו מהם לעזוב את המקום.

אחד הערבים המותקפים זיהה צעיר בן 17.5 שתקף אותו וזה נעצר לחקירה.

„א־נהר": פרטים חדשים מפגישת שמיר־תומכי ירדן

אוטונומיה — שלב ראשון בשלום; הגדרה עצמית תידון מסביב לשולחן הדיונים

מאת פנחס ענברי, כתב „על המשמר"

היומון „א־נהאר" במזרח ירושלים, חשף פרטים חדשים מפגישת ראש הממשלה, יצחק שמיר, עם משלחת תומכי ירדן בסוף השבוע שעבר.

על־פי הדיווח ב„א־נהאר" הודיע שמיר, כי האוטונומיה שהליכוד מציע לפלשתינים היא רק בבחינת שלב משלבי השלום, ואין הוא אלא המינימום. אשר למקסימום, אמר שמיר, יגיעו אליו בשיחות השלום.

בתשובה לשאלה בדבר זכות ההגדרה העצמית לפלשתינים, לא דחה ראש הממשלה את הזכות הזאת אלא ציין, כי עניין זה ודרישות אחרות של הפלשתינים יוכלו לבוא אל שולחן הדיונים. המו"מ יהיה ארוך, כי השיחות יהיו קשות.

אשר לשאלה בדבר נוסחת „אדמה תמורת שלום" אמר שמיר, כי אין הוא יכול לפרסם הודעה בפגישה בלתי־רשמית, אבל אין מניעה שגם נושא זה יובא אל שולחן המו"מ. בתשובה לשאלה אחרת אמר שמיר, כי ריבונותה של ירדן על הגדה המזרחית איננה מעוררת, אבל עניין ריבונותה על הגדה המערבית יובא למו"מ לשלום.

בשאלת הוועידה הבין־לאומית אמר שמיר, על־פי הדיווח ב„א־נהאר", כי קודם ייפתחו שיחות ישירות, ולכשישתיימו אפשר יהיה לכנס ועידה שתיתן להם גושפנקה. כתבנו מעיר, כי נוסחה דומה מופיעה ב„מסמך עמירב".

שני עורכי היומון „א־נהאר", עותמאן חאלק ועיסאם ענאני, השתתפו בפגישה עם שמיר.

חריש יעתור לבג"ץ נגד ביה"ד הרבני בעניין נקש

בהתייעצות נפסלה אפשרות להסגירו לאלתר לצרפת ■ עו"ד רוט: להקים בי"ד מיוחד של שופט עליון ודיין ■ בפרקליטות מבקרים התבטאות נגד חריש במאמר מערכת של „הארץ"

מאת כתב „על המשמר" לענייני משפט

בתום התייעצות ממושכת שהתקיימה אתמול בלשכת היועץ המשפטי לממשלה, החליט יוסף חריש להורות לפרקליטות המדינה לעתור בהקדם לבג"ץ נגד החלטת בית־הדין הרבני האזורי בירושלים, במגמה להסגיר מייד את העבריין ויליאם נקש לצרפת.

בהתייעצות, בה השתתפו נוסף לחריש גם פרקליט המדינה, יונה בלטמן, מנכ"ל משרד המשפטים, חיים קלוגמן, ושני המשנים ליועץ המשפטי, יהודית קרפ ויצחק אליאסוף, נדונה החלטת בית־הדין הרבני משלשום שלא לבטל את צו עיכוב היציאה מהארץ, שהוצא נגד נקש.

הועלתה הצעה לערער על החלטת בית־הדין הרבני בפני בית־הדין הרבני הגדול, אולם רוב המשתתפים התנגדו להצעה זו מחשש שבית־הדין הרבני הגדול עלול לגרום לעיכוב נוסף בהסגרתו של נקש. אף אחד מן המשתתפים לא הציע לחריש להורות מייד למשטרת הגבולות להסגיר את נקש לצרפת, בניגוד להחלטת בית־הדין הרבני. זאת מחשש שהדבר עלול להתפרש כזלזול בהחלטת בית־הדין ועלול לקומם את המפלגות הדתיות והרבנות הראשית.

נילי ארד תייצג

כבר היום יקחיל צוות של משפטנים בפרקליטות בהכנת העתירה לבג"ץ. קרוב לוודאי שהמדינה תיוצג בעתירה על־ידי עורכת־הדין נילי ארד, סגן בכיר לפרקליט המדינה, שאף יצגה את

(המשך בעמוד 2)

עיתונאי רשות השידור ישבתו החל מ־15.00 ללא מגבלת זמן

תובעים להצמיד שכרם לעיתונות הכתובה

מאת אתי רונאל, כתבת „על המשמר"

הרדיו והטלוויזיה ישבתו היום ב־15.00, ללא הגבלת זמן, עד אשר תענה הנהלת רשות השידור לדרישות עיתונאי חדשות להשוואת שכרם לשכר העיתונות הכתובה, להסדר מוסכם בנושאי העבודה התרבותית (חלטורות), ומניעת פיטורים שרירותיים – כך הוחלט אתמול באסיפה הכללית של עיתונאי

ג'יהאן סאדאת ושתי בנותיה באזכרה בקאהיר לנשיא המנוח, במלאת 6 שנים להירצחו (צילום: איי.פי.)

מטוס עברי התרסק בגלל טעות־אנוש

מאת אבי בניהו, כתבנו הצבאי

ועדת החקירה שמינה מפקד חיל־האוויר לבדיקת נסיבות התרסקות מטוסו של סרן גיל עברי, תגבש בימים הקרובים את מסקנותיה. ועדת החקירה מרכזת על־פי נוהל קבוע בחיל־האוויר לאחר תאונות מטוסים, ממסקנות בינים עולה, כי מטוסו של גיל עברי התרסק בשל טעות אנוש.

מפקד חיל־האוויר, האלוף אביהו בן־נון, אומר, כי בשנים האחרונות הצליח חיל־האוויר להקטין ב־40 אחוז את מספר תאונות המטוסים באימונים. בן־נון התייחס באחרונה לנושא זה ב„במחנה" ואמר, כי המחיר הכבד של תאונות המטוסים פוגע מזה עשרות שנים בחיל־האוויר.

„המפקד הקודם, האלוף עמוס לפידות, השקיע בנושא זה ממאמץ, מזמנו ומנסיונו. בעזרת פעילות אינטנסיבית ויקירקנית ומאות פרטים קטנים הקשורים לבטיחות הכוללת, אנחנו נצמצם את מספר התאונות. חישבנו גם את כל נתיבי

זקהיים מאשים את שרון ואחרים בהפצת תעמולה כוזבת

מאת כתבנו באוה"ב

מי שהיה עוזר שר ההגנה האמריקני, רב. זקהיים, האשים אתמול במאמר ב„ניו יורק טיימס" את השר שרון ופוליטיקאים ישראלים אחרים, בניצול הפחד מאבטלה המקנן בלב ישראלים רבים, כדי להפיץ תעמולה כוזבת בעניין ה„לביא".

זקהיים טוען, כי הצעדים שמוכנה להם ארה"ב, כדי לרכך את הצניחה מפרוייקט ה„לביא" לכל תכאיב למשק הישראלי, יש בהם כדי להביא מזור כלכלי והפגת מתח פוליטי.

שולץ ילון בירושלים

מאת כתב „על המשמר" בארה"ב

משבר הלינה של ג'ורג' שולץ נפתר אתמול לשביעות־רצון הצדדים, לאחר שדובר מחלקת המדינה האמריקנית, צ'ארלס רדמן, אמר אתמול בתשובה לשאלה, כי מזכיר המדינה יישהה בביקורו בישראל בירושלים וילון בה.

הדובר סירב לענות לשאלה האם יש בהודעה זו נסיגה מתכניות קודמות של המזכיר, אך על־פי פרסומים קודמים אמור היה לבלות את לילותיו בישראל במעונו של השגריר פיקרינג בהרצליה.

פקידים אמריקנים הגיבו במבוכה אתמול על הסערה הבלתי־צפויה שפרצה בישראל על רקע רצונו של שולץ ללון בהרצליה. הם הדגישו, כי נשיאים אמריקנים כניקסון וקארטר, ומזכירי מדינה כקיסינג'ר וּוואנס, כבר לנו בירושלים והנושא בכלל לא נראה כרגיש, אולם, הם הודו, כנראה בכל זאת, אנחנו לא מודעים מספיק לרגישות הישראלית המוצרות בנקודה זו.

פרטי ביקורו של שולץ לא היו אמש תפורים עד הסוף. מהידוע עד כה יגיע לישראל ביום שישי הבא, ייסע משם לסעודיה בשבת, ישוב לישראל ויבלה בה את יום ראשון, וביום שני ישהה במצרים. משם ימריא ללונדון, בה ייפגש עם המלך חוסיין, וממנה ימריא להלסינקי ולמוסקווה.

כתבנו המדינית מוסרת, כי למשרד החוץ לא הגיעה כל הודעה על שינוי מקום לינתו של שולץ.

רבין יוצא נגד הסתת עובדי תע"א ע"י שרים ● עמוד 3

שביתת נהגי תברואה בתל־אביב ● עמוד 19

טדי קולק: ליובה אליאב: ראובן הכט — חתני פרס ישראל ● עמוד 19

300 עובדים מדי חודש יפוטרו בתע"א ● עמוד 19

המהומות בטיבט מתפשטות מחוץ ללהסה ● עמוד 3

עושים צחוק מן החוק

ויליאם נקש, פושע פלילי, הנאשם ברצח והנדרש להסגרה על־ידי ממשלת צרפת, זכה שוב להימלט מן החליך שישראל מחויבת לבצעו על־פי אמנה בין־לאומית. בית־הדין הרבני אישר פעם נוספת צו עיכוב יציאה מן הארץ בטענה של הגנה על רעייתו מפני עגינות. זוהי טענה מופרכת־מעיקרה, שכן נקש אינו מבקש להימלט מן הארץ. לחיפך, הוא מנסה להישאר כאן כדי לא לעמוד לדין בצרפת באשמת רצח. בית־הדין הרבני חרג מסמכותו בנותנו צו עיכוב היציאה מן הארץ, תוך סתירה מוחלטת לפסיקת הבג"ץ שאישרה את הסגרתו, והמליצה על ביצוע ההסגרה בפני היועץ המשפטי של הממשלה ושר המשפטים.

לכל ידוע, כי חוגים דתיים, רבנים וגם השר פרץ מש"ס, ניסו תחילה למנוע את הסגרתו של נקש בטענה של „פיקוח־נפש", כאילו אורבת לו סכנה בשבתו בכלא הצרפתי. כאשר טענות אלה הופרכו הומצאה תחבולה חדשה בדבר „סכנת העגינות" של רעייתו. והרי נקש יכול לפתור את הבעיה בקלות, אם יתן גט לרעייתו. אבל ברור שלא בעגינות מדובר, אלא בניסיון נוסף לחפר את ההחלטה בדבר הסגרתו של נקש לצרפת. סמכותם של בתי־דין רבניים מוגבלת לענייני אישות, ואין להעלות על הדעת שהם יעסקו בסיוע לפושעים להמלט מן העונש על פשעים פליליים. אין להעלות על הדעת שבתי־הדין הרבניים ישימו את עצמם מעל לבתי־המשפט של המדינה, כולל בית־הדין העליון. הטיעונים, כי „בעיית העגינות היא מעל לחוק" מצביעים עד היכן הגענו בהסתערות הדתית על אורחות החיים במדינה, ואפילו על שלטון החוק בארץ.

יש כאן קנונייה ברורה לחפרת סדרי החוק הבסיסיים במדינה. היום הם יתערבו בסדרי החוק באמתלות הגנת מפני עגינות ומחר יתערבו בכל עניין הנתון לרשות השופטת של המדינה באמתלות שונות ומשונות, מתוך מטרה להשליט את השיפוט הרבני בארץ.

על מידת המוסר של אותם בתי־דין רבניים יכולה להעיד העובדה, כי הם נאחזים בכל הטכסיסים כדי להגן על איש שביצע מעשה רצח. לא ראינו את דאגתם של בתי־דין רבניים אלה לטיפול באלפי תיקי הנשים הסובלות ממעמד עגינות במשך שנים. הגיע הזמן שהיועץ המשפטי לממשלה ייתן הוראה להסגרתו המיידית של נקש. החלטת בית־הדין הרבני איננה חוקית, ולכן יש לבטל מייד את צו עיכוב היציאה מן הארץ. אין לשאת יותר את ביזוי החוק על־ידי רבנים למיניהם, המתקשטים באיצטלה שיפוטית, שאינה נוגעת להם במקרה של הסגרת הפושע ויליאם נקש.

עמודאחורי

על המשמר

בשטח / פצועי השריון

משפחה שכואת

מאיר, שהיום הוא תא"ל, עמד עם החברה ממחזור „מאו מאו" של 66' וכמו אז, כשכולם היו חניכים של קלומיטי, המשיך לשפוך זכרונות על הברדק שנהגו לעשות. כשהחברים סביבו נסחפים מתחיל מאיר לצחוק, ובסוף הוא קוטע אותם: „אתם רוצים לעצור לי את הקידום?". קלומיטי צוחק ואומר: „תראה זה היה חניך שלי, ועכשיו הוא מפקד עוצבה. טייגר במלחמה..." קלומיטי הגיע לעצרת בלטרון עם 5000 נפגעי חיל השריון לעצרת מרכזית שנערכה לכבודם, ופתחה את אירועי חודש השריון.

לאחר הנאומים, המסכת ושאר הטכסים נשארים עם העיקר — מפגש של אנשים ששילמו, ורוצים להרגיש שאף אחד לא שכח אותם.

טוב להדגיש שאנחנו חלק ממשפחת השריון

בכניסה עומד תא"ל (מיל.) ישכה שדמי, ובשם העמותה להקמת „יד לשריון", מוציא מכל מי שעובר שם, לרבות ה„ברזלנים" הבכירים, תרומה להקמת אתר ההנצחה המיועד תמורת חולצת העמותה. לצד האמפי שבו מתקיימת העצרת נוטים מספר אוהלים גדולים. כל עוצבה והאוהל שלה, הסיפורים שלה והנפגעים. השטח מלא הערב בשריונאי סדיר ש„מרימים" את האירוע ומתכוננים לטכס ההשבעה שלהם בערב.

מול הבמה מתרגש מג"ד במיל. גיורא לב לפגוש באברהם גולדשטיין סמ"פ במילואים, שנפגע בקרב על „חמוטל" באוקטובר 1973. גולדשטיין נפצע באופן אנוש מירי בזוקה על הטנק שעליו פיקד. שניות ספורות אחרי פגיעת הבזוקה איבד את הכרתו, ששבה אליו חודשיים וחצי מאוחר יותר. „היו לנו מפגשים קודמים, קטנים יותר", הוא אומר.

„זה המפגש הראשון אליו מוזמנים כל פצועי חיל השריון מאז הקמת המדינה. מה שחשוב כאן זו ההרגשה, שלמרות המציעה הקשה, אני חלק ממשפחתה שריון. מפגש, שלא משאיר בך הרגשה שהכושי עשה את שלו, הכושי יכול ללכת. נשאר הקשר. אני פוגש המון חברים, ביניהם כאלה שלא ראיתי מאז המציעה. חבל שלא הבאתי את ילדי. היה להם מה לראות כאן..."

ידון זליג

ציור / מצב

רק רקע / משאל־עם במצרים

הקנאים קוראים תגר

המצרים נדרשו אתמול לאשר את נשיאותו של חוסני מובארך, אבל מה שנדרש מהם בעצם היה הרבה יותר מזה. מה שעומד על הפרק במצרים יותר ויותר הוא, לא מי יהיה נשיא, אלא האם תוכל מצרים לשמור על צביונה המערבי ותוכל להמשיך ולשאוף להתפתח לכיוון של מדינה מודרנית — או שתאמר נואש ותצלול אל ימי הביניים ותהיה מדינה מוסלמית בנוסח חומייני.

הסכנה לכך עדיין איננה קרובה אבל סימנים מבשרי רע צצים בקאהיר בקצב שאינו מאפשר למצרים ולנו להישאר שאננים. ברחובות קהיר נמכרים בפרוטות ספרי דת של הפונדמנטליסטים המוסלמים, ומה שכתוב בהם הוא בעצם קריאת תגר על מערביותה של מצרים. אליבא דהאחים המוסלמים, מלחמות הצלב של הנוצרים עדיין נמשכות, אלא שהם החליפו את שיטתם. במקום לבוא אל מצרים בחרב הם באים בתרבות מערבית, בלבוש מערבי ו„...שיטות ממשל מערביות. את מצרים המוסלמית הם מבקשים לכבוש מבפנים.

כך צריך להבין את חשיבות משאל העם שבו מצרים המודרנית נאבקת על נפשה מול מבקשי רעתה מימי הביניים. „משאל עם" — כלי ביטוי פוליטי־מערבי,

חוסני מובארק

ממחיש לפונדמנטליסטים את תוקפה של השיטה. מצרים שלאחר קמפ־דייוויד, חותרת נואשות לחידוש. ותהליך המרכזי כדי להחזות ברעת הקהל כמאבק מול קנאי הדת. אם חלילה לא יתקדם תהליך השלום, לא רק את השלום נפסיד — מצרים האחרת, הקנאית, עלולה לגבש נגדנו מלחמת ג'יהאד מוסלמית.

פנחס ענברי

בין הכיסאות / דרכון בדואי

רהט של דרא"פ

פריצת משרד הפנים בבאר־שבע וגניבת עשרות דרכונים משם לפני שלושה חודשים — תפסה את סאלם אל גראנאווי, איש עסקים, לפני נסיעה לגרמניה. באין דרכון, נאלץ אל גראנאווי, בן 30, מנהל חברה ליצור מתכות בעיירה רהט, לוותר על הנסיעה החיונית ולשאת בהפסדים.

הוא קיווה שתוך שבועות ספורים יוסדר העניין, דרכונו יושב לו, והוא יוכל לנסוע. עשר פעמים, לדבריו, היה במחלקת הדרכונים בבאר־שבע וניסה להתמודד עם גלגלי הביורוקרטיה. בפעם ה־11 נכמרו רחמיה של אחת הפקידות, והיא הציעה לו לפנות למנהל, יוסף גוטמן. „נכנסתי למשרדו", הוא מספר, „ולפני שהספקתי לשבת, הוא דרש ממני בתקיפות לצאת מהחדר, הרים את קולו, ואמר לי, שעם ערבים הוא לא מדבר. עניתי לו, שאנחנו לא נמצאים בדרום־אפריקה ואז הוא הזמין שוטר".

השוטר הנבוך, ראה, מן הסתם, שאין לו מה לעשות במקום. הוא דרש מאל גראנאווי להתנצל בפני גוטמן. אל גראנאווי סירב, ואמר שלא פגע באיש. השוטר הסתפק בכך שהורה לו לעזוב את המקום.

„עכשיו אני בלי דרכון, בזבזתי ימי עבודה, נגרם לי נזק כספי כבד, וגם, לסיום, השפילו אותי" — אמר אל גראנאווי. תגובת הממונה על מחוז הדרום מטעם משרד־הפנים, שלום ותנות: „האיש החל את השיחה עם מנהל מחלקת הדרכונים בפרובוקציה, ולכן המנהל סירב לטפל בו. אל גראנאווי יטופל כמו כל אזרח אחר".

שלי יחזקאלי

עורך „עמודאחורי": אפי לנדאו

תמונת־מצב/אתרוגים

מצווה ללא תמורה

חמישים שנה מתגורר שלמה אונרייך (בן 77) בכפר־סבא, מאז עלה מצ'כוסלובקיה לישראל, ומגדל בחצר ביתו עצי פרי שבהם נתברכה ארץ ישראל, ביניהם פרדס קטן של

אתרוגים שיצא להם מוניטין בשוק בשל יופים ואיכותם אך בעיקר בשל שיטת מכירתם המיוחדת במינה.

שלמה אונרייך מקדיש את כל ההכנסות ממכירת האתרוגים לקרן על שם בנו אורי בן־שלום, שנפל במלחמת ששת הימים. כספי הקרן מחולקים בין תלמידים מעוטי־יכולת בכפר־סבא וכן מוקדשים לצדקה. בעוד שבבורסת האתרוגים נסחר הפרי הצהוב במחירי־שיא בערב חג סוכות (למעט שנת שמיטה), הרי שעבור האתרוגים של אונרייך אנשים תורמים כפי יכולתם.

„הברכה על האתרוג היא מצווה ולא צריך לפשוט עורו של יהודי כדי לקיים מצווה, כי אז זו מצווה הבאה בעבירה. אני קיבלתי חנוך של חלוץ תנועת הפועל המזרחי ואינני מוכן לבגוד ברעיון בשביל כסף" — גורס אונרייך.

השנה, בשל שנת השמיטה, לא הניב הפרדס פרי רב הראוי לעשות עליו ברכה, וכל האתרוגים הפסולים הועברו לבתי־ספר לצרכי לימוד על ארבעת המינים.

בן 77, עדיין הוא ממשיך לטפל ולעבור בפרדס, לקטוף ולמיין את האתרוגים, ובזמנו הפנוי דואג ומסייע בצדקה. בערב חג סוכות הוא מחלק צנצנת דבש לכל החולים בבית החולים „מאיר" בכפר־סבא.

ניצה רימון

מדף/סיפורת־מקור

הנוף נפער, כפצע

יהושע אופיר, „טירת אל־עמאווי", עיצוב העטיפה: יעל ליאור, הוצאת מסדה, ספטמבר 1987, 288 עמודים.

ירושלים - מנקודת מבט תל־אביבית — הייתה, מאז ומתמיד, מקום בלתי־אפשרי. סבך מורכב של עוינויות וקיצוניות לצד ריגושים עילאיים, עומק היסטורי ואף של „רוחניות", שכמו שורה על העיר. הטרוגניות זו, שבימינו אלה מפרנסת בצורה כה מכוערת את כל מישורי החיכוך של ההוויה הישראלית, משמשת חומר־גלם ספרותי מן המעלה הראשונה, ואפשרה את רקיחתן של אחדות מיצירות הספרות העבריות החשובות ביותר.

„טירת על עמאווי", ספרו החדש של יהושע אופיר, משתמש בחומרים אלה בתארו פרשת־יחסים בין שתי משפחות — משפחת מנדלמן היהודית ומשפחת אסכי הערבית הגרה בטירת אל־עמאווי — על רקע מחצית־מאה של רקמת חיים ירושלמית סטגנית ומורכבת. סיפור העלילה מאפשר בחינה של מהלך המאורעות ראו עם היקש אחר או שניים לימינו אלה. אמינותן של הדמויות, והניחוח האותנטי העולה מפיזורי הנוף והסביבה, נובעים מהעובדה שלא כל המתרחש בין דפי הספר הינו יציר־דמיון גרידא, וניכר במחבר, כי היה עד־ראייה פעיל בשנים הנדונות.

הספר נפתח בתיאור טירת אל־עמאווי המבודדת בירושלים של ראשית המאה, ומסתיים בפיצוצה על־ידי יחידות הפלמ"ח במלחמת השחרור. „הנוף נפער, כפצע" — מסיים המחבר — וזהו, אולי, הספור כולו...

קובי אדר

אזמל/גרוש המוכים

חיים בר לב ואחרים

ב־1881 פרצו ברוסיה פרעות ביהודים. שר הפנים הרוסי איגנאטייב, שחקר את הסיבות לפרעות, הגיע למסקנה שהיהודים אשמים. עצם נוכחותם מהווה פרובוקציה וגורמת לתסיסה בקרב הרוסים. המסקנה: כיוון שנוכחות היהודים גורמת לרוסים לפגוע ביהודים - יש להרחיק אותם ולרכוס בתחומים סגורים. את היהודים שהוכו. לא את הרוסים שהיכו.

ב־1929 פרצו בארץ מאורעות תרפ"ט. השופט הבריטי שאו, שחקר את המאורעות מטעם ממשלת המנדט קבע, כי אמנם הפורעים הערבים הם שרצחו אבל הנוכחות היהודית הציונית סמוך לערבים היא המניע לרצח. שר המושבות הבריטי, הלורד פאספילד, אימץ את המסקנות. כתוצאה מהמאורעות ביהודים החליטו הבריטים להגביל את העלייה וההתיישבות של היהודים כמובן.

מי שהוכה אנושות ואחר־כך נאשם על־ידי השלטון על שעצם נוכחותו גורמת לצורך להכות בו — היא מתחושות העוול המרות ביותר שידע העם היהודי. והנה עתה, כששלטון בידינו, משטרת ישראל נוהגת באותה צורה. שלושת הערבים שהוכו עד זוב דם ברמת עמידר, יועמדו לדין על־ידי המשטרה על עצם נוכחותם שם. תוקפי השלושה היו אנשי „כך". גם המכים.

מישהו צריך לאמר לחיים ברלב, שר המשטרה, שלציניות הזאת יש מחיר. כדאי לו לבדוק מה קרה אחרי 1881 ו־1929.

זאב צחור

המשביר המרכזי

בערב חג הסוכות ובימי חול המועד יהיו משרדי ומחסני המשביר המרכזי פתוחים לקהל בין השעות 7.30–12.30

ברכת שנה טובה

רבין: הסתת עובדי תע"א ע"י שרים עלולה להיגמר לא טוב

שר הביטחון, יצחק רבין, הזהיר אתמול, בישיבתה של ועדת החוץ והביטחון, כי אם תימשך הסתת עובדי התעשייה האווירית נגד החלטת הממשלה בדבר הפסקת ייצורו של ה„לביא", עלול הדבר להיגמר לא טוב. „לא הייתי רוצה", אמר השר, „שהתעשייה האווירית תעבור לטיפולו של כונס נכסים. במקרה כזה הטיפול בעובדים יהיה שונה".

רבין אמר, כי הוא חש בושה כאשר ישנם אישים אשר מפיחים אשליות בלב העובדים כאילו ה„לביא" חי. לרבין לא זכורה התנהגות של שרים נגד החלטת הממשלה כמו זו שהתגלתה עתה. „ח"כ שהיה שר עד לפני זמן קצר (ארנס) יצא לחו"ל כדי לגייס כספים למען ה„לביא", ואני אומר, כי מי שנותן כספים ל„לביא" כאילו שם את כספו על קרן הצבי", אמר השר.

רבין יפסיק בהדרגה את התשלומים ל„לביא", וידאג, חד וחלק, לבצע את החלטת הממשלה. „אצטער מאוד", המשיך השר, „אם גורמים מתוך הממשלה או מחוצה לה יכבידו על ביצוע ההחלטה.

העניין חייב להיגמר וחבל ליצור משבר במקום להחלץ לעזרת התעשייה כדי שזו תיערך מחדש. מסיתים עובדים ותוקעים להם כל מיני שטויות בראש. יש המון חלופות שאפשר להתחיל במימושן, אבל אין לי כסף כל עוד לא הסדרתי את סגירת פרוייקט ה„לביא".

לשאלת ח"כ מגן האם נשקלת אפשרות החזרתו של אלי גבע לצה"ל השיב השר רבין, כי פעילות פוליטית בעבר אינה פוסלת אדם מלשרת בקבע בתנאי שהתרחק מן הפוליטיקה. במקרה של אלי גבע, נפגש איתו רבין בעבר ודרש, כי יודה בטעות מצידו בדבר התנהגותו במלחמת לבנון. אלי גבע לא הסכים ולפיכך לא יוצב לשירות במילואים.

עב"מ השאיר אדמה חרוכה ועפר מותך

מאת קובי מגדל, כתב „על המשמר" בחיפה

שבוע לאחר שתושב שכונת נוה שאנן בחיפה, יעקב בזוינסקי, סיפר, כי הבחין בעב"מ שחלף בשמים, טען אתמול תושב הקריות, כי הבחין ביום שני שעבר גם כן בעב"מ במבואות חיפה.

לטענת עמי אחראי (27), בעל מוסך רכב, הבחין ביום שני שעבר בעצם בלתי מזוהה המתרומם מעל לחוף הים ומתערבל בגובה של כ־50 מטרים. העצם האיר בעוצמה רבה ולא נשמע ממנו קול. המקרה ארע בעת שעמי אחראי היה בדרכו לביתו מתל־אביב סמוך לשעה 10.30 בלילה, לא הרחק מתחנת הדלק בכניסה לדרך הים במבואות חיפה.

עמי סיפר, כי סבר שמדובר במטוס במצוקה וביקש להזעיק עזרה אך לאחר כמה שניות נע העב"ם עשרות מטרים צפונה ונעלם. באותה עת הוא הבחין באופק בהבזקי אור.

אתמול יצר עמי אחראי קשר עם הדסה ארבל, חוקרת העב"מים, לאחר ששמע על מקרה העב"מ שחלף מעל לשכונת נוה שאנן. השניים יצאו למקום האירוע במבואות חיפה ובמהלך הסריקות במקום גילו אדמה חרוכה עם קוי מתאר בקוטר של 8 מטרים שהזכירו מראה של צלחת. באדמה החרוכה נתגלו איים בלתי־חרוכים בצורה של אסטרונאוט קטן מימדים המנווט את הכלי. השניים אספו במקום חומר מותך בלתי מוכר להם וכן אבנים אפויות המעידות לדברי ארבל על כך שבאו במגע עם מכת חום חזקה. הממצאים נשלחו על ידי ארבל לבדיקת מעבדה.

המשכים

עיתונאי רשות השידור

(סוף מעמוד ראשון)

רשות השידור, שכונסה על־ידי האיגוד הארצי של עיתונאי ישראל.

בזמן האסיפה, שנמשכה מ־10.00 עד 15.00 אחר הצהריים, הושבתו שידורי „קול ישראל" וצוותי הטלוויזיה לא יצאו לצילומים, מה שהביא לקיצורה של מהדורת „מבט לחדשות" ב־21.00.

דובר מטה השביתה, צבי גורן, אמר אתמול, כי עיתונאי הרשות מודעים לכך שמדובר בשביתה קשה וממושכת. ואולם, כולם מאוחדים בדעה שיש להיאבק בכל תוקף על קיום העיקרון של ראיית עיתונאי רשות השידור כחלק מן האיגוד הארצי של עיתונאי ישראל, ולמנוע את הניסיון לחזור ולהפכם לעובדי מדינה, כפי שהיה בעבר כשרשות השידור הייתה מחלקת במשרד ראש הממשלה.

עיקרון ההצמדה לעיתונות הכתובה התקבל ב־1979 על־ידי הנהלת רשות השידור ושר החינוך, הוכר גם על־ידי בית המשפט ועומד ביסוד כל הסכמי השכר שנחתמו עם עיתונאי הרשות. למרות זאת דחה מנכ"ל רשות השידור, אורי פורת, את קיום המו"מ על השכר, עד לחתימת הסכם השכר בשרות הציבורי, ועתה הוא מסרב לדרישותיהם ונמנע מלהיכנס עימם למו"מ.

עוד מסר גורן, כי על־פי החלטת האיגוד הארצי נקבע, כי כל עיתונאי ילווה לקרן השביתה 100 שקל לחודש, על־מנת לאפשר לשובתים את המשך המאבק, וגיוס הכספים נמצא כבר בעיצומו.

גם בטלוויזיה החינוכית צפויים עיצומים במידה והנהלתה לא תענה לדרישות העיתונאים להצמיד את שכרם לשכר עיתונאי הטלוויזיה הכללית. יו"ר ועד עיתונאי הטלוויזיה החינוכית, דב נתיב, מסר אתמול, כי אם תשובות ההנהלה לא יספקו אותם, עשויים העיתונאים להצטרף לשובתי הכללית ולשתף עימם פעולה.

מנכ"ל רשות השידור, אורי פורת, עושה כל מאמץ להקדים שובו ארצה מחו"ל עקב ההכרזה על השביתה. מרשות השידור נמסר, כי מאז חתימת ההסכם במשק הציבורי, מקיימת הנהלת הרשות מגעים רצופים עם הממונה על השכר באוצר, יעקב דנון, במטרה למצוא דרך ליישום הסכם השכר ברשות השידור. עובדי רשות השידור הינם עובדי תאגיד ציבורי ועל פי חוק רשות השידור וחוק יסודות התקציב מחוייבת הרשות לקבל אישור שר האוצר על כל הסכם שכר ברשות.

מחר בשעה תשע בבוקר יפגש השר גד יעקבי, ממלא־מקום שר החינוך והתרבות, עם יו"ר הרשות, מיכה ינון. הנהלת הרשות תעמיד את השר על חומרת המצב.

מנכ"ל רשות השידור הביע צער על העובדה שציבור משלמי האגרה ייפגע כבר בערב חג הסוכות למרות נסיונות ההנהלה לשכנע את ועד העיתונאים לדחות את מועד השביתה עד לאחר החג.

חריש יעתור לבג"ץ

(סוף מעמוד ראשון)

הפרקליטות בדיון הקודם שהתקיים בבג"ץ בפרשת נקש.

פרקליטו של נקש, עו"ד רולנד רוט, הביע אמש פליאה על ההחלטה לעתור לבג"ץ. הוא טען, כי החלטה זו מנוגדת לחוק הקובע, כי במקרה כזה יש להקים בית־דין מיוחד שיורכב משני שופטים של בית־המשפט העליון ומדיין בבית־הדין הרבני הגדול.

שר הדתות, זבולון המר, ביקש אתמול מחריש להודיע לו כיצד בדעתו להתמודד עם התופעה של ביזוי החלטת בית־הדין הרבני על־ידי גורמים ציבוריים שונים.

סיעת ר"צ פרסמה הודעה האומרת, כי לצורך הגנה על עבריין, רוצח ושודד דרכים, התגייס המימסד הדתי כולו — משר הדתות ועד לרב הראשי — ולשם כך מוכנים כל האישים האלה להפוך משפט למיספה. באיצטלה של הגנה על זכויות הנשים, אומרים בר"צ, מוכן המימסד הדתי, האמון על קיפוחן של נשים בבתי־הדין הרבניים, לתמוך בחריגה מסמכות של בית הדין.

ר"צ מברכת את היועץ המשפטי על שהחליט לבסוף לעתור לבג"ץ ופעל על־פי החובה המוטלת עליו.

כתב עתי"ם מוסר, כי בכירים בפרקליטות המדינה פירסמו ביום ג' הודעה, שבה הם יוצאים חוצץ נגד מאמר מערכת בעיתון „הארץ", שתקף את היועץ המשפטי לממשלה. במאמר זה הואשם חריש, לדבריהם, כאילו נתן את ידו לכך, שנקש לא יוסגר לצרפת.

זו פעם ראשונה מאז נכנס חריש לתפקידו, מפרסמים בכירים בפרקליטות המדינה הודעת תמיכה בו והודעת גינוי חריפה נגד המרסום כלפיו. בהודעה נאמר, כי היועץ המשפטי לממשלה עמד בראש כל הפועלים כדי לממש את הסגרתו של ויליאם נקש לצרפת. עוד נאמר: „אין להעלות על הדעת זלזול כלפי בית דין מוסמך בישראל. תהליך משפטי זה לעיתים מייגע, אך מי שסבור שיש לדלג על הליך של ביקורת שיפוטית כלפי צו של מערכת שיפוטית, פוגע במוסדות השיפוט עצמם."

„המשמר" עתון יומי
על המשמר
המו"ל: עתון וספר בע"מ בסאון מטלנת הפועלים המאוחדת
עורך ראשי: מארק גפן
עורך משנה: ישראל זמיר
מרכז המערכת: רוביק רוזנטל
המערכת והמנהלה: רח' חומה ומגדל 2, תל־אביב
טל: 33 88 37
חשבון בבנק הדואר 4־43360־3
המען למכתבים: שירות שקדואר נעל ת"א 61999
"AL-HAMISHMAR"
(The Daily Guardian)
2, Choma Umigdal St. Tel-Aviv 67771 Phone: 37 88 33
Telex: 34 16 52
סניפים:
ירושלים 94622 רח' בן־יהודה 2, בניין סנסור חדרים 102־121. טל: 02־233161. המען למכתבים: ת"ד 1216 ירושלים 91008
חיפה: 33134 רח' פבזנר 17. טל: 04־673673. המען למכתבים: ת"ד 4007 חיפה 31040.

צבן מבקר את מינוי מדינה למנכ"ל האוצר

מאת כתבנו הכלכלי

שר האוצר, משה נסים, יביא ביום ראשון לאישור הממשלה את מינויו של ויקטור מדינה לתפקיד מנכ"ל משרד האוצר. מדינה יבוא במקום המנכ"ל הפורש, עמנואל שרון, העובר לתפקיד בכיר בבנק העולמי.

נסים ומדינה שוחחו אתמול וסיכמו את המינוי. מדינה היה עד לפני כמה חודשים מנהל המחלקה המוניטארית של בנק־ישראל ונחשב לאחד האדריכלים של מדיניות הריבית הגבוהה. הוא פרש מהבנק המרכזי על רקע חילוקי־דעות עם נגיד בנק־ישראל, מיכאל ברונו, על ניהול המדיניות המוניטארית.

ח"כ יאיר צבן אמר אתמול, שמעבר להערכה לכישוריו המקצועיים של מדינה מסמל מינויו את ההתגברות של המגמות המוניטאריסטיות בצמרת הכלכלית.

בוטלה השעיית עיתונאי הספורט של „חדשות"

בישיבת ועד אגודת העיתונאים בתל־אביב בראשית השבוע, מסר עורך הספורט של העיתון „חדשות", אבי רצון, את הסבריו לפרסום המרור בעיתונו, ביום חמישי, 1.10.87 — בניגוד להחלטת הנהלת האיגוד הארצי של עיתונאי ישראל.

לאחר מתן ההסבר והאמור, החליט ועד האגודה לבטל את השעייתם של עורכי ועיתונאי הספורט ב„חדשות", מחברותם באגודת העיתונאים בתל־אביב. (שע"ח)

אבות קוברים בנים

מאת אבי בניהו, כתב „על המשמר"

אבות קוברים את בניהם. לפני כשבועיים היה זה מפקד חיל האוויר דאז, דוד עברי, מי שנאלץ להודיע לרמטכ"ל רפול על תאונת האמונים בה נהרג בנו הטייס. ואילו אתמול עמד דוד עברי, איש שכרך את חייו בביטחון המדינה, „הנשיך הקטן" כפי שקוראים לו בחיל־האוויר, ליד קבר בנו גיל, ובקול חנוק מדמעות קרא עליו „קדיש".

מסורת היא בחיל־האוויר, שבניהם של מפקדים וטייסים בכירים פונים אל מסלול הטיס. האבות גאים בבנים המועדים על מגרש המסדרים בבית־הספר לטיסה ועונדים את כנפי הטיס. האמהות לא מתלהבות אבל נאלצות להבין. ולפעמים, ללא כל התראה, מגיע השכול. התסריט הדמיוני הזה על המטוס המתרסק, הסיוט המלווה בזיעת קרח שהוא מנת חלקם של כל אשת ואם לטייס הופך לפתע למציאות.

ראיתי אתמול בחלקה הצבאית בקרית־שאול את משפחת חיל־האוויר עטופה ביגון. טייסים ותיקים וטייסים בני טייסים. דורות של אנשי צוות־אוויר. יש משהו מיוחד באנשים הללו. כשהודיעו לו בשעתו לרפול על בנו שנספה, לא בכה, לא אמר דבר, לא שאל שאלות. ביקש רק לראות על המפה את הנ.צ. של התאונה.

כך עשה גם דוד עברי. כשהודיעו לו ביקש רק לקבל את כל הפרטים. לעשרות טייסים הוא כבר ספד בחייו ועתה השכול בא לאחוזתו שלו.

הם לא יתייאשו האנשים הללו, כך מלמד הניסיון. הם יהיו חזקים יותר ונחושים יותר במשימותם. כך רפאל איתן, כך האלוף (מיל.) רפאל ורדי, מוטה פלד, כך גם עוזי מור מעין־שמר והאלוף עמנואל סקל, ששכלו את בניהם בשדות הקרב ובאימונים. אבות לוחמים קוברים את בניהם.

קהל אלפים ליווה את גיל עברי למנוחות

מאת אבי בניהו, כתבנו הצבאי

בחלקה הצבאית בבית־הקברות בקרית־שאול, נטמן אתמול אחר־הצהריים ארונו של טייס חיל־האוויר, סגן גיל עברי, שנספה בהתרסק מטוסו בתאונת־אימונים בדרום הנגב.

אחר ארונו הלך קהל אלפים — בני משפחה וחבריו של גיל מתל־אביב. היו שם ראש הממשלה, יצחק שמיר, ממלא־מקומו, שמעון פרס, שרי הביטחון, המשטרה והכלכלה, השר עזר וייצמן, הרמטכ"ל, אלופי צה"ל, טייסים ותיקים ומשפחות חיל־האוויר.

ההלוויה הייתה קצרה ומאופקת. שישה טייסים בדרגות סרן נשאו את ארונו של גיל ואביו דוד אמר „קדיש". מפקד הבסיס בו שירת גיל, אלוף משנה ב. ספד לו. „השארת אותנו בודדים, את משפחתך ואת משפחת חיל־האוויר. לא נזכה עוד לאהבתך והמכונאים בטייסת לא יזכו עוד לפגישות חבר אוהב וחבר החוזר מטיסה. חייך נגדעו לפתע. אנו נמשיך היכן שהפסקת ונשתדל להיות טובים עוד יותר". על הקבר הרענן הונחו זרים מטעם שר הביטחון, הרמטכ"ל, מפקד חיל האוויר והבסיס.

אבל כבד שורר במשרד הביטחון ובחיל־האוויר. מנכ"ל משרד הביטחון, אביו של גיל, שקטע ביקור עבודה בוושינגטון, שב לישראל בטיסת „אל־על" אתמול ב־5 לפנות בוקר. בשדה התעופה המתינו לו שר הביטחון, יצחק רבין, הרמטכ"ל, דן שומרון, ומפקד חיל־האוויר, האלוף אביהו בן־נון.

● עשרות עולי אתיופיה המתגוררים במרכז הקליטה בטבריה הפגינו אתמול בבוקר ברחובות, במחאה על תנאי המגורים שלהם

שר הבטחון
משתתף באבלם הכבד של
עפרה ודוד עברי
ומשפחתם
בנפול בנם
סרן גיל ז"ל

יצחק רבין
שר הבטחון

הנהלת משרד הבטחון
ועובדי המשרד
משתתפים באבלם הכבד
של מנכ"ל משרד הבטחון
דוד ועפרה עברי
ומשפחתם
בנפול בנם
סרן גיל ז"ל

הפגנות למען עצמאותה של טיבט גם בעיר השנייה בגודלה, קסיגאטסה

ציגנזה.— הפגנות למען עצמאות לטיבט נערכו בימים האחרונים גם בעיר שנייה בטיבט — מסר אתמול חייל סיני.

החייל שחזר שלשום בערב מלהאסה, אמר לכתבים מערביים כי במנזר טאשילומפו בקסיגאטסה, הונפו דגלים והושמעו קריאות לעצמאות טיבט.

קסיגאטסה, שבה חיים 40 אלף תושבים, היא העיר השנייה בגודלה בטיבט. היא שוכנת במרחק של 350 ק"מ מערבית מלהאסה.

במנזר טאשילומפו התגורר בעבר ה„פאנצ'ן לאמה", המנהיג הרוחני השני של טיבט אחרי הדלאי לאמה. הפאנצ'ן לאמה הביע תמיכה במשטר הסיני לאחר שחיילים סינים נכנסו לטיבט ב־1950.

בינתיים נודע, כי סין מונעת מאזרחים זרים בודדים לטוס לטיבט, לאחר שהשלטונות החליטו לתגבר את אמצעי הביטחון בעקבות המהומות.

מאות נעצרו בעקבות המהומות שהיו ביום חמישי שעבר בלהאסה הבירה, ואשר בהן נהרגו כ־20 איש — מסר אתמול דובר הדלאי לאמה.

הדובר, סונאם טופגיאל, הוסיף כי מלבד קבוצות המחתרת הפועלות בטיבט עצמה, מוכנים פליטים טיבטיים רבים בהודו להתגנב ולצאת לטיבט — אזור אוטונומי במערב־סין — כדי לארגן שם מאבק מזוין נגד השלטון הסיני. (עי"ץ ועי"ר)

אני קופץ בלב חפץ

המעלולן האמריקני, פיטר פלק, קופץ מקומה חמישית בבניין בטוקיו. הוא נחת בשלום על כרית אוויר שחיכתה לו למטה (צילום: אי. פי.)

הרב האלוף גד נבון: מסע ההתעוררות אינו מנוצל לחזרה בתשובה

מאת אבי בניהו, כתבנו הצבאי

„מסע ההתעוררות בצה"ל אינו מנוצל לא להטפות דתיות ולא לחזרה בתשובה. תפקידו הוא להסביר את מהות חגי ישראל ואת ערכי האומה. רב צבאי שיחרוג ממדיניות זו יצטרך לתקן את עצמו או למצוא לו מקום אחר" — כך אומר בראיון ל„על המשמר" הרב הצבאי הראשי, האלוף גד נבון.

הרב הצבאי הראשי אומר, כי כל המרצים והרבנים מתראיינים אצלו בטרם הרצאות בבסיסים וכי יש להם הנחייה ברורה על מה לדבר ועל מה לא. „בדרך־כלל אין חריגות אך אם אלה קיימות הן זוכות לטיפול על פי הוראות הרמטכ"ל וראש אכ"א.

הרב הצבאי שלדברי חיילים הטיף לחזרה בתשובה בהרצאה בבסיס והרכה לפני כשבוע, סיים את תפקידו למחרת הפרסומים בכלי־התקשורת אולם לדברי הרב הצבאי הראשי, אין כל קשר בין הפרסומים לבין סיום תפקידו של הרב. „בדקתי את העניין אישית עם מפקד הבסיס והוא טען, כי לא היו דברים מעולם ולא הייתה כל הטפה לחזרה בתשובה".

בראיון ל„על המשמר" שיפורסם בקרוב, מגלה הרב הצבאי הראשי, כי הרבנות וצה"ל מעניקים לכל חייל דרוזי או מוסלמי את ספר הקוראן עם גיוסו לצה"ל וכן זוכה כל חייל נוצרי לספר הברית החדשה.

במשפט „חדשות" על פרסום הקמת ועדה לחקירת אירועי אוטובוס 300:

הסנגוריה מנסה להוכיח, שאיסור הפרסום היה פוליטי ולא ביטחוני

הצנזור הראשי של צה"ל, תא"ל יצחק שני, העיד אתמול, בבית משפט השלום בתל־אביב במשפטו של עיתון „חדשות". העיתון, עורכו הראשי, מנהלו הכללי ושני עורכים הנאשמים בפרסום הקמת ועדת חקירה לבדיקת נסיבות הריגתם של המחבלים באוטובוס מספר 300, מבלי להגיש את הידיעה לאישור הצנזורה תחילה, ולמרות שהוזהרו מראש שאין לפרסם זאת.

בתחילת עדותו סיפר תא"ל שני, שהוא הכין צו ורשימת נושאים הדורשים ביקורת מוקדמת של הצנזורה. הצו והרשימה נמסרו לעורך „חדשות" יוסי קליין.

הנושא נדון גם בשתי ישיבות של שר הביטחון והצנזור הראשי עם ועדת העורכים (ש„חדשות" אינו חבר בה ולא נוכח), ואיסור פרסום הקמת ועדת החקירה הועבר בשתי הפעמים ל„חדשות".

לדברי הצנזור, הייתה הסיבה לפרסום הערכתו של רבין, שהדבר עלול לפגוע בשבויי צה"ל שבידי המחבלים.

ההודעה השנייה נמסרה, לדברי תא"ל שני, ל„חדשות" ב־26.4.84 בשעות הערב. למרות ביום שישי ה־27.4.84, פרסם „חדשות" כותרת ראשית בעמוד הראשון על הקמת הוועדה.

כאשר קרא במוצאי שבת ה־28.4.84 ליוסי קליין לבירור, השיב לו העורך, „לפני שהגענו להחלטה חשבנו הרבה, ההנחה שלנו הייתה שהסיבה לאי פרסום היא רק בגלל שזה היה בוועדת העורכים ולא בהקשר לביטחון. לא אטען שלא ידענו או שזה נפל לי מהשולחן". בעקבות הדברים האלה הורה הצנזור הראשי לסגור את עתון „חדשות" לארבעה ימים והגיש תלונה במשטרה.

בחקירתו הנגדית על ידי הסנגור, עו"ד שלמה ליבליך, אמר הצנזור הראשי, כי בהחלטתו לפסול את פרסום מינוי ועדת החקירה לא היה רצון להגן על המערכת הפוליטית או על אישים במערכת הפוליטית ולא להגן על מי שנתן את ההוראה להרוג את המחבלים, הוא הרגיש שהשיקול היה ביטחוני בלבד.

העד דבק בגירסתו זו גם לאחר שהוגשה לשופטת, אסתר קובו, חוות דעת של היועץ המשפטי לממשלה בעניין חקירת אירועי האוטובוס למרות התנגדות התביעה.

כאשר הפנה אותו הסנגור לאחד הסעיפים בחוות הדעת, שנשארה חסויה בפני הקהל, השיב העד: „לא נכון. לא ידעתי. אף אחד לא דיבר אתי בעניין, ורק מטעמים של ביטחון המדינה מנעתי את הפרסום".

בהמשך אישר תא"ל שני פרסום שהראה לו עורך דין ליבליך, ובו ציטוט של דובר צה"ל לגבי שניים שנהרגו במקום, ושניים שנהרגו בדרך לבית החולים, למרות שאינו יכול לומר שזה ציטוט מדוייק של דובר צה"ל. „אם יש הודעה של דובר צה"ל, המפרט שנהרגו שני מחבלים בשעת מעשה ושניים מתו בדרך לביה"ח, זה נראה חמור, ולא מצאתי לנכון לא לתת זאת לפרסום. מה שמנעתי הוא פרסום הקמת ועדת חקירה", אמר. (עתי"ם)

„תמז" תערוך לוולדהיים משפט טלוויזיוני על פשעי מלחמה

ההיסטוריון הבריטי פלמינג, חבר „ועדת ולדהיים", מתקשה להסביר מדוע שלח מסמכים מרשיעים לויזנטל

מאת דפנה ורדי ואורין ניר, כתבי „על המשמר"

ולדהיים יעמוד כבר בקרוב ל„משפט" בדרמה משפטית, שתופק על־ידי רשת הטלוויזיה הבריטית „תמז".

בהפקה, אשר תעלה כמיליון לירות סטרלינג, יקחו חלק עורכי־דין והיסטוריונים, ולדהיים יואשם בפשעי מלחמה, ונגד האשמות אלה יועלו טענותיו על עלילת שווא.

אנשי „תמז" כבר מנהלים מגעים עם רשתות טלוויזיה אמריקניות, בתקווה למכור את הסרט, שאורכו המתוכנן בין 3 ל־5 שעות, לשידור ברחבי ארצות הברית.

שמעון ויזנטל הגיב בעצבנות על פרסום בשבועון האיטלקי „אפוקה" כי שלושה מסמכים מרשיעים על ולדהיים שהועברו אליו לפני 17 חודשים על־ידי ההיסטוריון הבריטי ג'רלד פלמינג. המסמכים הודלפו בחשאי לשבועון האיטלקי ע"י מזכירתו של ויזנטל, הגברת קוניוסנג־אודיליה, אם כי ויזנטל עצמו נאות לבקשת פלמינג לשמור את המסמכים בסוד.

ויזנטל מכנה עתה את פלמינג כ„מעמסה" על הוועדה הבינלאומית לחקר עברו של ולדהיים, שפלמינג חבר בה.

גם יושב ראש הוועדה, הפרופסור השוויצרי הנס רודולף קורץ הודיע, שהוא מצפה להבהרה מצד פלמינג.

ההיסטוריון הבריטי, שמעמדו בוועדה התערער ביותר עם פרסום המסמכים שהוא ביקש מויזנטל להסתיר, משתמט כעת ממתן הסבר והצטדק, שכאשר לפני 17 חודשים שלח המסמכים לויזנטל לא מסר לעצמו דין וחשבון „מה מסתתר מאחוריהם".

ברכת שנה טובה ומבורכת
לתנועה הקיבוצית ולכל בית ישראל
גרינוולד יהודה "ייצור בע"מ
הידוק וליפוף עוגנים, דינמו, אלטרנטורים, מתנעים בנדיקס
תל־אביב
יצחק שדה 34־36
טלפון: 330781

בהשתתפות
משלחת הזדהות
מרחבי הארץ
סוכת הסובלנות בירושלים
גן סאקר
בשבת
10.10.87
חוה"מ סוכות.
ברוכים הבאים
סניף מפם ירושלים מזמין אתכם לסוכת הסובלנות החל מהשעה 12.00 בצהרים.
אמנים ★ הייד פארק ★ פיקניק
בקריאה לדו־קיום, לסובלנות ולהבנה הדדית בין דתיים לחילוניים בירושלים.
מפם
סניף מפם ירושלים

נמרודי קנה מבנק לאומי את מניות „הכשרת היישוב"

מאת כתבנו הכלכלי בת"א

באחת העיסקות הגדולות בשנים האחרונות קנה איש העסקים, יעקב נמרודי, את מניות בנק לאומי בחברת „הכשרת הישוב" ב־19.76 מיליון דולר. נמרודי יוצג במו"מ על־ידי עו"ד אהוד אולמרט.

הסכם המכירה נחתם שלשום. נמכר כ־46 אלף מניות של „הכשרת הישוב" המייצגות כ־43 אחוז מהון המניות של החברה. ר"ב 21.5 אחוז מזכויות ההצבעה. מניות ההצבעה של החברה נמצאות בידי הסוכנות היהודית. מחיר העיסקה גבוה ב־6 אחוזים משווי המניות בבורסה.

דובר בנק לאומי מסר, כי מכירת המניות שהחזיק הבנק בחברה נעשתה במסגרת מדיניות בל"ל למכור השקעות לא בנקאיות, כדי לשחרר הון מעיל לפעילות הבנקאית.

„הכשרת הישוב" היא הוותיקה בין חברות המקרקעין בארץ. היא הוקמה ב־1909 ופועלת כיום בעיקר בשלושה ענפים: הכשרת מבנים למגורים, תעשייה ומסחר, ניהול חמישה בתי מלון („רימונים" בצפת, „השרון" בהרצליה, „גלי כנרת" בטבריה, „נפטון ו„גלי אילת" באילת). החברה גם יוזמת פרויקטים של בנייה על קרקעות שבבעלותה.

פרס בן־גוריון יוענק השנה לשבתי טבת

מאת ירון זליג, כתב „על המשמר"

פרס בן־גוריון לשנת תשמ"ח יוענק השנה לשבתי טבת על שלושת כרכי הביוגרפיה „קנאת דוד". כן יוענק הפרס לשני ישובים צעירים בנגב, חולית וסופה. פרס כבוד מיוחד יוענק ליוסף יעקובסון שהקים את קרית החינוך והמחקר בשדה בוקר.

במסיבת עיתונאים שהתקיימה אתמול בתל־אביב לסיכום ארועי שנת המאה להולדתו של דוד בן־גוריון מסר יו"ר חבר השופטים, ישעיהו אברך, כי הביוגרפיה „קנאת דוד" אותה שכתב שבתי טבת הינה מן המוכתרות ביצירות מסוגה בספרות הביוגרפיה בישראל. חבר השופטים ציין את היקף המחקר והמקורות, שקידה על כל פרט ופרט העולים מהמסמכים וכן את עמקות הניתוח ותפיסה כוללת של דמות המנהיג המיוחדת אותה עיצב לדור בן־גוריון מראשית עלייתו אל בימת הציבור ועד לבינון הריבונות היהודית המחודשת.

הפרס המוענק השנה הוא בגובה של 10 אלפים ש"ח. טקס הענקת הפרסים יתקיים בבית בן־גוריון בתל־אביב ב־11 באוקטובר — יום הולדתו של בן גוריון.

ג'פרי האו: בריטניה בעד ועידה לפי עקרונות פרס

מאת דפנה ורדי
כתבת „על המשמר" בבריטניה

בלקפול. — שר החוץ הבריטי, סר ג'פרי האו, הביע אתמול את תמיכתו בוועידה בינלאומית לשלום במזרח התיכון, לפי העקרונות ששר החוץ, שמעון פרס, הציג בפני מועצת הביטחון. הוא אמר, כי עכשיו יש לנו הזדמנות להשיג שלום, „בדרך הרחוקה מלהוות איום על ביטחונה של ישראל".

השר דיבר בארוחת צהריים של ידידי ישראל במפלגה השמרנית, אשר התקיימה בבלקפול במסגרת הוועידה השנתית של המפלגה.

שר החוץ הבריטי סיפר, כי נפגש לפני כשבועיים בנושא זה עם מזכיר המדינה האמריקני, ג'ורג' שולץ, וכן עם שרי החוץ של ירדן ושל מצרים, והבטיח שבשבועות הקרובים ימשיך לפעול בעניין.

האו דיבר על התחומים בהם היחסים בין ישראל לבריטניה התהדקו בשנים האחרונות, וציין כי הראשון שבהם הוא הסחר. לדבריו, ישראל היא כיום הלקוחה השנייה בגודלה של בריטניה במזרח התיכון, אחרי ערב הסעודית. אבל ציין, היבוא של ישראל מבריטניה ירד לאחרונה, וזה אתגר ליצואנים הבריטיים ולממשלה המנסה לעודדו. התוצאה היא שהבריטים „בודקים מחדש איך יוכלו לשפר את שירותיהם בתל־אביב".

חתום אחר אשר לדבריו מאחד את בריטניה וישראל הוא הדאגה לזכויות האדם, כפי שזו באה לידי ביטוי בתמיכה בהגירתם של יהודי ברית המועצות. הוא סיפר, כי העלה את הנושא פעמים מספר בפגישותיו עם שר החוץ הסובייטי, כולל בביקורו האחרון במוסקווה, במרץ, כאשר נפגש עם יוסף ביגון, אנדרי סחרוב ורעיותיהם.

פרס שלח לחוסני מובראק פרחים מהתערוכה בחולון

מאת אשר שילוני, כתבנו בחולון

פרחי „ציפור גן־עדן" מתערוכת הפרחים בחולון נשלחו אמש אל־ידי שר החוץ שמעון פרס, לנשיא מצרים חוסני מובראק ולשר החקלאות המצרי, בידי תת שר החקלאות המצרי, ד"ר חסן עבדיל רחמן, שהגיע בראש משלחת מצרית לתערוכה.

תערוכת הפרחים הבינלאומית ה־11 נפתחה אמש במעמד מזכ"ל מפלגת העבודה עוזי ברעם, שגרירי יפן ומצרים, נציגי שגרירויות זרות, ראש העיר לשעבר, פנחס אילון, ראש העיר הנוכחי, עו"ד חיים שרון, וקהל מוזמנים שנהנו ממראה מרהיב בשלל צבעים וריחות משכרים.

המשכים

מטוס עברי התרסק

(סוף מעמוד ראשון)

הטיסה ותכננו קווי תעופה מידי יום, תוך איתור הקונפליקטים בין הטיסות המסוימות שהיו עלולות להביא להתנגשות ולחריגה מהוראות הבטיחות. בצורה זו נבדקות מאות טיסות ביום" אמר מפקד חיל־האוויר.

כתבנו הצבאי מוסר, כי במפקדת חיל־האוויר קיימת מחלקה שלמה המטפלת בנושא הבטיחות וחקר התאונות. החיל נוהג לסווג את התאונות לשני גורמים עיקריים: „תקלה טכנית" כשמדובר בתקלה כלשהי במערכות המטוס, ו„אישי צוות אוויר" כאשר מדובר בטעות־אנוש.

לקהל לקוחותינו
ולכל בית ישראל
שנה טובה
קואופ צרכן
אגודה צרכנית שתופית בע"מ

סוכות לנצח בלבנון – לפירוק בשעת חירום

מאת שלי יחימוביץ', קובי מנדל בצלאל עמיקם, יהודה צור ועתי"ם

שורה ארוכה של אירועים ממלכתיים ומקומיים ייערכו בחג הסוכות בירושלים, ובמרכזם מעמד „הקהל", ביום שני הבא, שישחזור את המעמד המוכר בתורה של קריאה פומבית בתורה בתום שנת שמיטה. במרכזו של האירוע תעמוד קריאת קטעים מתוך ספר דברים על ידי מנהיגי המדינה, לאחר צעדה שתלווה את ספרי התורה מגן פעמון הדרור אל רחבת הכותל.

באותו יום יקיים נשיא המדינה את המסורת של בית פתוח ויארח מאות רבות של קבוצות ובודדים מהארץ ומחו"ל, בסוכת הנשיא.

נאמני הר הבית קיבלו אישור מהמשטרה לעלות בקבוצות קטנות על הר הבית עצמו, והם יבצעו זאת ביום א' הקרוב. כוחות רבים של משטרה ומשמר הגבול יאבטחו אותם.

בירושלים מתוכננים סיורים מאורגנים באתרי העיר השונים. יריד ירושלים יתקיים בבנייני האומה. אלפי משתתפים יעלו לרגל בצעדת ירושלים המסורתית. בין בתי המלון בבירה תתקיים תחרות הסוכה הנאה.

כוחות הבטחון יגבירו נוכחותם בימי החג וחול המועד בירושלים, לאבטחת אלפי המטיילים והמבקרים.

נצח ארעי בלבנון

הרכנות הצבאית בפיקוד צפון השלימה אתמול חלוקת סוכות לכל יחידות הפיקוד, לרבות אלה שברצועת הביטחון. למוצבי צה"ל באזור הביטחון סופקו סוכות מיוחדות מסוג „סוכה לנצח" המורכבות מלוחות ריקט ועמודי ברזל, אשר אפשר להרכיבן מיד ולפרקן בשעת הצורך לרבות בעיתות חירום, ובוודאי בתום חג סוכות. הדבר נעשה בעיקר כדי שהחיילים לא יקדישו זמן להכנת הסוכות ויתפנו לתפקידיהם הצבאיים. פיקוד צפון הכריז על תחרות הסככה המצטיינת בין יחידותיו.

מטיילים בדרום הוזהרו

רשות שמורות הטבע במחוז הדרום נערכת לקליטת מטיילים רבים בדרום בימי החג. צופים כי שמורות הטבע דמון, מדבר יהודה, עין־גדי, חוף ים המלח והר הנגב הגבוה יהיו מלאות מטיילים.

מנהל רשות שמורות הטבע במחוז הדרום, שמואליק ספירא, קורא למטיילים להצטייד בכמות מספקת של מים, לא ללכת בחשכה, ולהיות קשובים לתחזיות מזג האויר במקרה של שטפונות. הוא דיווח כי אתמול היתה היערכות לחיפושים אחר ארבעה מטיילים, תלמידים בישיבת „מרכז הרב". הארבעה יצאו לגלישת צוקים בנחל ריחן ואיחרו לשוב לנקודת המפגש. הם שבו ב־10 בלילה, והחיפושים בוטלו. הארבעה גלשו בחשכה, דבר האסור לחלוטין.

ברשות שמורות הטבע מכינים כעת מפות מיוחדות עם כללי התנהגות לכלי־רכב בעלי הנעה קדמית ולאופנועים. זאת בעקבות ריבוי מטיילים הנוהגים בכלי רכב אלה. הם עוזבים את הדרכים המסומנות, ויוצרים צלקות קשות בנוף. עד להוצאת המפה המיוחדת, מתבקשים מטיילים אלה לנוע על דרכים קיימות בלבד ולא לסלול לעצמם דרכים חדשות.

בימי החג יהיו בשמורות הטבע פיקוח מוגבר ומבצעי ניקיון. ממרכז המבקרים במצפה־רמון ייצאו בימי החג סיורים בלי תשלום מדי יום ב־12 בצהריים למזרח מכתש הרמון ולאזור הר הנגב הגבוה. הסיורים מיועדים לבעלי רכב.

מעין־גדי יצאו סיורים בלי תשלום מדי יום ב־10 בבוקר.

סיורים רגליים ייצאו גם מפתחי הנחלים דוד וערוגות. בכל המקומות הללו יהיו תחנות מידע למבקרים.

המשטרה נערכת

המשטרה נערכת בכוחות מתוגברים כדי לשמור על הסדר בסוכות. יחידות צבא שונות יתפרסו בריכוזי אוכלוסיה, פארקים, שמורות טבע, גנים ציבוריים וחופי הרחצה.

כך מסר מפכ"ל המשטרה בפגישה עם עיתונאים שנערכה בחיפה. המשטרה בירושלים תיערך בפריסה מיוחדת. כל יחידות מג"ב בבירה צמצמו את חופשותיהן עד למינימום. המפכ"ל קרא לחיילים ולשאר הנוסעים בטרמפים לפקוח עין.

מינים יקרים

בשוק המשגשג של ארבעת המינים הנערך בחוצות השכונה החרדית מאה שערים, הרקיעו המחירים שחקים. מחיר אתרוג, נאה מגיע עד 70־50 שקל. לולב כשר למהדרין — 25 שקל. גם הערבות וההדסים תרמו משלהם למדורת האינפלציה. אלה שאינם בררניים כמו חרדי ירושלים, יכולים להסתפק במחירים נוחים הרבה יותר שמציעים להם בעלי הדוכנים שצצו כהמוניהם. כאן אתרוגים נמכרים בעשרה שקל ואף פחות.

כמדי שנה בשנה, נערך בחסות עיריית ירושלים יריד ארבעת המינים ברחבת המשביר שבלב העיר. אפשר למצוא שם את כל צורכי הסוכה, לרבות סוכות להרכבה, עיטורים וקישוטים. גנני העירייה חוששים לגורל עצי טיפוחיהם מפני גוזלי סכך. בימים אלה פתחו הגננים חמישים מוקדים ובהם מחלקים סכך חינם.

התיירים הרבים, ישראלים ותושבי חו"ל, זוכים לסיורים חינם בסימטאות העיר העתיקה ובאתריה. בחצר המצודה — מגדל דוד — והתקנה סוכת ענק ובה יקבל ראש העיר טדי קולק את פני הקרואים הרבים שירצו לבוא ולהתארח אצלו וללחוץ את ידו.

הסעות לחיילים

מועדון „לאיונס" בכפר־סבא עורך היום מבצע להסעת חיילים. המבצע יתקיים בין השעות 11 לפנה"צ ועד 2.30 אחה"צ מכפר־סבא לצומת אשדוד וחזרה, מכפר־סבא לצריפין וחזרה, מכפר־סבא לצומת גלילות וחזרה, מכפר־סבא לבית־ליד וחזרה ומכפר־סבא לצומת חררה וחזרה.

את החיילים יסיעו חברי המועדון ברכבם הפרטי, וכן נשכרה לצורך המבצע חברת „אלירז" הסעות, שהסכימה להסיע את החיילים במבצע לכבוד חג הסוכות.

קק"ל הקימה סוכות בחניוניה, לאפשר לנופשים לבלות את החג בחיק הטבע (צילום: יוסי זמיר)

היועץ המשפטי של כור מבקש מח"כ שמאי להסיר את חסינותו כדי לתובעו על פרסום לשון הרע

מאת כתב „על המשמר" לענייני עבודה

היועץ המשפטי של קונצרן כור פנה לח"כ יעקב שמאי, יו"ר סיעת הליכוד בהסתדרות, וביקש ממנו להסיר את חסינותו, כדי שמנכ"ל כור, ישעיהו גביש, יוכל להגיש נגדו תביעה על פרסום לשון הרע.

היועץ המשפטי, עו"ד הרצל כספי, מציין בפנייתו לח"כ שמאי כי אם לא יסיר את חסינותו, ינקוט נגדו גביש בכל צעד חוקי שיראה לו על פי חוק לשון הרע. כמו כן תשקל פנייה לרשויות המוסמכות שיסירו את חסינותו.

ח"כ שמאי הודיע כי בכוונתו לבקש את הסרת החסינות, כדי שמנכ"ל כור יוכל לתבוע אותו. בכך מתכוון ח"כ שמאי, לדבריו, להשוף בפני בית־המשפט את כל האמת כלשונו, על המתרחש בחברת העובדים.

ח"כ אהרן הראל תבע אתמול לכנס לאלתר את מועצת ההסתדרות למושב מיוחד, כדי לקיים דיון על „ההתקפות שלוחות הרסן" של שמאי נגד חברת העובדים וכו'.

ח"כ הראל פנה למזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר וציין, כי „מעולם לא נהגו ראשי סיעת הליכוד בהסתדרות בבריונות [illegible] אחריות כפי שנהג ח"כ שמאי נגד מנכ"ל כור, ישעיהו גביש".

הפילהרמונית של וינה, עם ליאונרד ברנשטיין, לארץ

מאת ורד לוי,
כתבת „על המשמר"

התזמורת הפילהרמונית של וינה, בניצוחו של ליאונרד ברנשטיין, תגיע לביקור ראשון בישראל בספטמבר הבא.

הודעה זו מסר אתמול, במסיבת עיתונאים בתל־אביב, גדעון פז מחברת „ארטיס, אמרגני אירועים". פז סיפר שהמו"מ עם ועד התזמורת היה ממושך ומסובך והבאתה לארץ תעלה 600־700 אלף דולר. חברת ארטיס תממן את האירוע על בסיס פרטי מסחרי. עם זאת, תיתכן תמיכה ציבורית מוגנה.

הפילהרמונית של וינה מונה 135 חברים בתאגיד המתנהל ע"י ועד נבחר, ללא מנהל כללי וללא מנהל מוסיקלי. כל הנגנים, בלי יוצא מן הכלל, גברים. היא בעלת מוניטין בינלאומי, ויודעה כאחת התזמורות הטובות ביותר בעולם. התזמורת תקיים בישראל ארבעה קונצרטים, הראשון בירושלים, ושלושה האחרים בהיכל התרבות בת"א.

אבא
על העיתון שלך אתה
לא מוותר.
ומה איתנו?
שבועון צעיר
השבועון האידיאלי לגילאי 8-13
מומלץ ע"י משרד החינוך
להשיג בדוכני העתונים
1.80 ש"ח בלבד

סוכות רחוקות וקרובות

במאבק על עלייתם של יהודי ברה"מ לישראל בדאי לזכור שבמהלך 30 השנים האחרונות חלו תמורות רבות מעבר למסך הברזל. המפגשים האינטנסיביים הם ביטוי אחד לפתיחות.

מאת אריה פלגי

אינני יודע כמה יהודים בברה"מ מקימים סוכה בימים אלה, אבל אפשר לומר שכל יהדות ברה"מ היתה לסוכה חדשה, גדולה. במובן, שיש שם המונים הרואים את עצמם שוב יהודים. במובן, שמספרם עשוי עוד לעלות בעתיד. כמה הם? פחות ממה שהיינו רוצים לראות בחלומותינו הציוניים. יותר, הרבה יותר ממה שהעזנו לתאר בחלומותינו הנועזים ביותר — לפני 40־50 שנה.

שתי תמונות ימחישו את אשר התרחש. שני מחזות אפשר לקרוא להן. שם השניים זהה, מקום העלילה זהה, הנפשות הפועלות דומות מאוד, ובכל זאת, איזה הבדל.

שם המחזות הוא: המפגש. מקום העלילה הוא מוסקבה במרכז וברה"מ כרקע. המשתתפים הם ישראלים מכאן ויהודים משם. עד סוף ימי אצטער, שלא זכיתי במחזות הללו כמו עיני, אלא נאלצתי להסתפק באיסוף רשמים עליהם מפי אלה שהשתתפו או חזו בהם בעצמם. גם כך, מכלי שני, החוויה היתה עמוקה ומיוחדת.

התמונה הראשונה: לפני שלושים שנה פגשתי את השבים מפסטיבל הנוער שנערך במוסקבה. כאילו חזרו מכוכב־לכת אחר. כאילו חזרו מהתראות עם יקירים, שנחשבו אבודים ונמצאו פתאום. התהלכו כמו „חתנים בעיר", שלא יודעים האם מותר כבר להודיע על מציאת אהובתם. כולם המומים, נרגשים, מאושרים ונבוכים. אבל לא מוסגלים להכיל את עומס החוויות. הן מבקשות ביטוי בלתי־פוסק בשיחות, בדיווחים, בכתיבה על פגישותיהם עם היהודים שם. כאילו איזה כלי פנימי מרעיד אותם ואתה לא יודע, הם לא יודעים מה מזה כאב על המצוקות שראו, ומה מזה שמחה על מציאת האבידה. ועוד לא היה ברור מה מותר או מה רצוי לגלות ולמה עוד יפה השתיקה. אבל הבשורה היתה מפורשת: עם ישראל חי, רוצה לחיות ויחיה — גם בברה"מ.

התמונה השניה: לפני שבוע פגשתי כמה מן השבים מיריד הספרים שנערך במוסקבה. כולם חברי המשלחת הישראלית שם. עוד לא התאוששו ממה שעבר עליהם. שם המחזה שוב: המפגש עם יהודי רוסיה. וגם הם לא חדלים לספר, לדווח, לכתוב כדי להקל על עצמם את משא החוויות. ושוב הבשורה: עם ישראל חי, רוצה לחיות ויחיה גם בברה"מ.

איזה דמיון בין שני המפגשים: ההתרגשות דומה, הסיפורים דומים, הבשורה דומה, הכאב והשמחה דומים, ובכל זאת, איזה הבדל. כי בין אז ועד היום עלו משם כ־200,000 יהודים. הם מהווים כ־10 אחוז ממה שנחשב מספר היהודים בברה"מ, והם 5 אחוזים של אוכלוסיית ישראל — עם כל מה שמשתמע ממספרים כאלה לגבי תנופה תחדדית ולגבי השפעות הגומלין. ואם כי גם זה עוד לא כל מה שהיינו רוצים — לא מבחינת יחס השלטונות ולא מבחינת יחסם אלינו של רוב היהודים בברה"מ — חל שינוי משמעותי. רק עיוור לא רואה אותו. אך אנשים הצמודים לדוגמות ולמשפטים קדומים הם עיוורים יותר מאלה שאיבדו את מאור עיניהם. הם חסרים את אור תבונתם, הם איבדו או טרם רכשו את רגישות חוש המידה.

בשבילם אם אסירי־ציון כלואים — הרוסים רשעים גמורים; אם הם משוחררים אך עדיין לא ניתן להם לעלות — הרוסים כנ"ל ואם הם מקבלים היתרי יציאה — זה שוב תעלול מרושע של הסובייטים הזוממים לנתק את המוני היהודים ממנהיגיהם. גישתם דומה לגבי ממדי העליה — יהיו אלה אפס, כמה מאות או כמה אלפים. במקום לתהות על מקורות השינוי כדי לסייע בהרחבתם ובהעמקתם, כלומר לנצלם לטובתנו — הם כמעט „מצטערים" עליהם. רוגזים מאוד על שבמקום לקבל את כל תאוותם נעשים רק מעשים מוגבלים — אם כי חשובים — שאפשר להתברך בהם. הם לא מבינים, שאם כי עדיין אין אנחנו מתרפקים על דלתות פתוחות, כלומר צריך להמשיך להיאבק על חיי־תרבות יהודיים ועל עליה — החומה סדוקה ועבירה הרבה יותר.

מובן שהעולים עצמם, ובעיקר אסירי־ציון לשעבר, לא חדלים להזהיר, להתריע, להביע חששות והסתייגויות. מותר להם להמשיך לראות את התהליכים מבעד לסורגים, מאחוריהם סבלו כה הרבה. מותר להם להמעיט בהישגים, שתרמו כה רבות להשלתם. בתנאי שכל זה לא יעבור את גבולות אי־שביעות־הרצון־הקונסטרוקטיבי, שלא ייהפך למצוות־דואי־שחורות־מלומדה, לפסימיזם מקצועי. מגיעה להם כל הערכה, הם זכאים לדרוש הקשבה אבל אין להם זכות בכורה או בלעדית להערכת המצב, להערכת סיכויי העליה משם. המיצפה שלהם שונה משלנו אך לא בהכרח טוב משלנו.

לכן, נחזור אל קביעת העובדה: במהלך שלושים השנים חלו תמורות רבות וחשובות. בשנים אלה הן עשויות לקבל תאוצה נוספת. מן הסיבה הפשוטה שהשאלה היהודית לא נפתרה שם ולעומת זאת, הציונות וישראל מציעות לה פתרון מן המוכן.

צד שני של מטבע המרירות הבלתי־סבלנית על מחצית הכוס הריקה, כלומר על כך שהסובייטים עוד לא השתנו לחלוטין, הוא הספקולציות על בואם או אי־בואם של היהודים אם וכאשר זה יינתן להם. גם כאן הדוברים תועים במבוך חסר מוצא ואווילי. יש אומרים שגלסנוסט הוא טוב ליהודים כי אם יש פתיחות היא תתקיים גם לגבי הבעיה היהודית. ויש אומרים שהגלסנוסט רע ליהודים, כלומר רע לציונות, כי היהודים שוב ימצאו תעסוקה טובה ומניעיהם לבוא יתמתנו, ושוב הגלסנוסט „טוב" ליהודים כי כל פתיחות היא גם חופש למשפטים־קדומים הקיימים בכמויות גדולות ברוסיה. האנטישמיות, תפרח, היהודים יחששו ויבואו... אבל, אומרים אחרים, אם תהיה גזענות ואנטישמיות מי יודע מה יהיו מסקנותיהם של שליטי הקרמלין? האם להיפטר מן היהודים או לכלוא את האנטישמים, דבר אשר יגביר מרירות נגד המשטר ו/או נגד היהודים־וחוזר חלילה.

אי־אפשר למנוע בעד יהודים מלעסוק בפלפולים כאלה גם אם תועלתם המעשית מפוקפקת. אבל צריך לומר להם, כלומר, לעצמנו, שהמאבק הזה על פתיחת שערי ברה"מ בפני יהודים ולמען עלייתם ארצה לא מתחיל היום. הוא כבר מתנהל באינטנסיביות רבה לפחות שלושים שנה. הוא התאפשר ונשא פירות בגלל שתי סיבות: המשטר הסובייטי משתנה בגלל התפתחויות פנימיות ותייב להקשיב יותר מאשר בעבר לתמורות מבית ולדרישות מבחוץ בכל התחומים. והתנועה הציונית הצורקת מצאה ביטוי ברמות נציגים פעילים, לוחמים, משליכים את נפשם מנגד בברה"מ עצמה. הזרעים שנזרעו בפסטיבל הנוער ב־1957, נבטו לעוצמה בלתי־משוערת בימי מלחמת ששת הימים, ממשיכים להניב פירות בכל מפגש חדש. והמפגשים נעשו תכופים יותר ופתוחים יותר. עשרות־אלפי המבקרים כמורש בוותרון בביתן היהודי ביריד במוסקבה הם ביטוי נוסף לכך. שחרור כל אסירי ציון, והענקת היתר יציאה הם ביטוי אחר. עלולים עוד לחול שלבי נסיגה, עלול להשתנות מדי פעם קיפאון, עלולים יהודים נושרים רבים לאכזב, אבל כיוון התמורות ברור ופעולות שלנו, והתייחסויות שלנו חייבות להיות תואמות אותו.

פעם עסקנו בהצבת כיסא „אל רומי" בליל־הסדר, במחאה סמלית נגד והנעקת יהודות הדממה. היום שר החוץ הישראלי מנהל משא־ומתן גלוי, ללא „הנייטים" השגורים, המיירים, כאשר ברקע מאות ואולי אלפי פעילים ציוניים נפגשים, לומדים, נאבקים בברה"מ עצמה ובדיונים בין שולץ ושוורדנדזה, הסעיף „זכויות האדם" (קרי: גם הגירת היהודים) הוא בין הראשונים.

צריך להמשיך להיאבק אבל תוך התחשבות בשינויים שחלו. ולא פחות חשוב: צריך לתת את הדעת על קליטה נאותה של הבאים. לא רק מבחינה חומרית, גם מבחינה חברתית ורוחנית. צריך לטכס עצה כיצד להציל אותם מסכנת ההתדרדרות ומקללת הלאמנות. להקים בשבילם גם סוכות משלנו, של ישראל השפויה, הנאורה, המכוונת לשלום של שפרה, אשר על אף הכשלונות הסובייטיים, לא נואשה מרעיונות שותפות ושוויון ואחווה בין בני־אדם.

יהודים בפתח בית־הכנסת הגדול במוסקבה. עם ישראל חי גם שם

הדילמה של 88: ממשלה חזקה או משק חלש

המשק הישראלי, שנתיים לאחר יישום התכנית הכלכלית, ולקראת שנת בחירות. הריבית, הגבוהה מאד עדיין בהשוואה לריבית בעולם; הרפורמות במיסוי ובשוק ההון; צמיחה, גרעון, מיסוי על השכר לעומת מיסוי ההון, סדרי העדיפויות בחלוקת המשאבים, בעיקר בעקבות ביטול הלביא – השקעות בתשתית, בבריאות ובחינוך, מול השקעות בביטחון – נושאים אלה ואחרים נדונו ברב־שיח שקיים „על המשמר" בפרוס השנה החדשה בהשתתפות נציגי כל הסקטורים במשק: ההסתדרות, התעשיינים, הסוחרים ונציגי האוצר ובנק ישראל

□ מנחה: צבי טימור

המשתתפים:

דב פלג — יו"ר האגף לביטחון סוציאלי בהסתדרות.

ד"ר אבי בן־בסט — מנהל מחלקת המחקר של בנק ישראל.

יורם גבאי — המשנה לממונה על הכנסות המדינה ומנהל מחלקת המחקר.

יוסי שוסטק — סמנכ"ל איגוד לשכות המסחר.

חזי גוטמן — מנהל האגף לכלכלה וסחר חוץ בהתאחדות התעשיינים.

אורי נחשון, לוי מורב, צבי טימור — מ„על המשמר".

צבי טימור: נקדיש את הסימפוזיון הזה כיום למצב המשק. תמיד הכותרות האלה, „המשק לאן" ואפתח בנושא אקטואלי המעסיק אותנו בזמן האחרון — הריבית הגבוהה בישראל היא גבוהה בכ־200 עד 300 אחוז מאשר ביתר המדינות בעולם הרואים בישראל אי בודד, שיכול להתנתק מחוץ למשק העולמי. בנק ישראל, שלמעשה אחראי על המדיניות המוניטרית, יושב בשקט ונותן לשוק לקבוע את ההתפתחויות. בימים אלה קרה משהו וכנראה בלחץ הסקטורים הכלכליים במשק, ואולי בלחץ דעת קהל, חלה נסיגה, והאוצר ובנק ישראל הקטינו את ספיגת הכספים ומאפשרים לריבית לא לעלות. בנושא זה תינתן זכות הראשונים לאבי בן־בסט מבנק ישראל. איך אפשר לקבוע בישראל ריבית כזאת שתאפשר למדיניות המוצהרת של צמיחה כלכלית להתפתח בשנה הבאה?

אבי בן־בסט: ובכן, כאשר מדברים על הריבית יש לעשות מספר הבחנות. ראשית, אני חושב שבנק ישראל לא צריך לקבוע את הריבית בצורה ישירה, אלא לתת לה להיקבע בשוק, כמו שמקובל בהרבה משקים אחרים. עליו לנהל את המדיניות המוניטרית על־ידי פעולה של היצע הכסף במשק ולתת לכוחות הכלכליים לקבוע את הביקוש של הכסף. כאשר מדברים על ריבית בצמיחה, יש לעשות את ההבחנה בין הריבית לזמן ארוך והריבית לזמן קצר. אשר לצמיחה, החשיבות של הריבית לזמן ארוך היא רבה יותר מאשר של הריבית לטווח קצר. בהקשר הזה יש לציין את החשיבות שיש לרפורמה בשוק ההון שננקטה החל מהשנה.

המגמות העיקריות של הרפורמה היא הירידה הדרסטית שחלה בגרעון הממשלה, ופינוי מקורות לסקטור הפרטי. ברור שעל־ידי כך יש יותר מקורות לסקטור הפרטי לצרכי השקעה. ואכן, אם מסתכלים על ההנפקות של הסקטור הפרטי בחודשים האחרונים, בהחלט רואים ירידה בריבית הריאלית. שערי הריבית הריאליים לזמן ארוך בהנפקות אינם שונים בצורה מהותית מאלה המקובלים בעולם, כ־6־7 אחוזים.

לוי מורב: בתוספת העמלות היא מגיעה ל־9־10 אחוזים למשתמש.

בן־בסט: ברור שלשער הריבית בהנפקה צריך להוסיף את עלויות ההנפקה נאמר, כשני אחוזים בממוצע שנתי.

יוסי שוסטק: קודם כל אני רוצה להעיר על הקביעה שהריבית בארץ גבוהה רק ב־200־300 אחוז מהריבית הריאלית בעולם. בפירוש לא כך הם הדברים. המצב בארץ הוא, שהריבית הריאלית נעה לאורך התקופה מתחילת השנה ועד היום, בממוצע בין 30 ל־40 אחוז ריאליות, זה בערך פי 10 ממה שמקובל בעולם המערבי, לא פי שניים, פי שלושה, וזה לאחר שכבר חלו הפחתות נומינליות בשיעור הריבית במהלך התקופה האחרונה. בן־בסט אמר פה שהמדיניות של בנק ישראל היא לא להתערב בנושא של קביעת הריבית. אך ראינו, אתמול, שאם בנק ישראל רוצה, הוא בהחלט יכול להכריח בנקים להוריד ריבית. והוא עשה את זה. עוד לא ברורים לי הצעדים שננקטו, הטכניקות ומה סוכם, אבל זה נעשה מהר מאד, ואם זה נעשה מהר מאד, סביר להניח שגם זה לא היה קשה במיוחד, כלומר, לבנק ישראל, כמי שמכוון את מדיניות האשראי במשק, בהחלט יש מה לומר, ורצוי שיאמר ואת מה שיותר מהר לגבי גובה הריבית במשק. והכוונה היא בהחלט שיתערב ויפעיל לחצים על הבנקים כדי שיפחיתו את הריבית, ויש לו הכלים לכך.

נקודה שלישית בהקשר זה, לגבי ההבחנה בין ריבית לזמן קצר וריבית לזמן ארוך. אין לי נתונים על הרכב הסל, אך אני חושב שהיחס הוא מאד קיצוני, וברור שמרבית האשראי למגזר העסקי נעשית דרך הבנקים היום או בהלוואות בשוק האפור, וגם לזמן הארוך הריבית היא ריבית צמודה של 12־13 אחוז. ריבית ריאלית כזאת היא, לפי כל קנה מידה במערב, ריבית גבוהה מאד.

דב פלג: כל מי שמכיר משק מודרני, ומכיר את המשק הישראלי יודע, שריבית נקבעת על־ידי מדיניות הממשלה ובנק ישראל — אין דבר כזה שהריבית נקבעת בשוק. התנודות הקלות בשוליים נקבעות בשוק; הרמה היסודית נקבעת על־ידי מדיניות. אפשר לתת דוגמאות: קיים קנס של 3 אחוזים על אשראי מחו"ל, הקפיצה של הריבית ביולי 85 וכו'. רמת הריבית היסודית נקבעת על־ידי המדיניות של הממשלה. בריביות האלה, קודם כל לא ניתן להשקיע על־פי תחשיב כלכלי. הכסף הזול ביותר היום עולה 9־10 אחוזים ריאלי. אין משק עם סיכונים רגילים שיכול להשקיע ברמה הזאת, דבר זה בלתי אפשרי.

ההשקעה הכי קבועה במפעל כלכלי הוא ההון החוזר עם הריבית לזמן קצר, מפני שהשקעה לזמן ארוך היא חוזרת. כל זמן שהמפעל עובד, ההון לזמן קצר ממומן על־ידי ריבית לזמן קצר, זה הדבר הקבוע. בריביות האלה של 30, 40 אחוז, ההשקעה היא בלתי אפשרית, ואז נשאלת השאלה ההפוכה — אם זה בלתי אפשרי, אז למה אתם עובדים? אני סבור שמה שכתוב היום בעיתון ומה שאומרים כאן ב„על המשמר", מה שנאמר כל הזמן, הוא שבשביל הסקטור היצרני האשראי והריבית זה דבר אנדוגני שהוא נובע מהפעילות. אי־אפשר לעצור ביום אחד את הפעילות ולהגיד בריבית הזאת אני לא עובד; אני לא משחק. אין לי ברירה. ולכן המהלך הזה, הנמשך כבר שנתיים, למעשה משמיט את הקרקע מיכולת לפעול בכלל בסקטור היצרני.

לדעתי, הנקודה העיקרית בוויכוח היא, שאי־אפשר, במשק הישראלי, ובעיקר במצב הזה, להגיד הריבית שווה לכל. בכל העולם יש יעדים למדיניות כלכלית, אם רוצים לקיים חקלאות שהיא עתירת־הון, היא לא יכולה להשקיע בריבית של תשעה אחוזים או בריבית שהיא שווה לסקטורים פיננסיים מסחריים שהכסף חוזר בעבור חודש ימים, או בעבור חודשיים. אותו דבר בתעשייה. אותו הדבר בפעילות ליצוא. מוכרחה להיות ריבית סלקטיבית. זאת צריכה להיות המדיניות, של קביעת ריבית סלקטיבית במשק.

צבי טימור: האם אתה חושב שמשק שנותן תשואה ממוצעת של 5־6 אחוזים בעשור האחרון יכול לשאת בריבית ריאלית של 10 אחוזים, שהיא הרמה המינימלית כיום.

חזי גוטמן: אני חושב שהתשובה לשאלה היא ברורה, אם הריבית היא עשרה אחוזים והתשואה היא פחות מזה, אז משהו כאן לא מתאזן, לא יכול להחזיק מעמד הרבה זמן.

צבי טימור: יורם גבאי, נציג האוצר, יסביר איך הוא חושב שהמשק יתקיים כאשר מדיניות הריבית כפי שהיא יוצרת פער בלתי נסבל בין העלויות לבין התשואות, לגבי הסקטורים היצרניים המיוצגים כאן.

יורם גבאי: קודם כל נראה לי שבחודשים אחרונים דווקא הסימנים מראים רמת פעילות עסקית די גבוהה, וגם שיפור ברווחיות. העובדה היא, שמתקיימים עם המגבלה, מתקיימים עם שיעורי הריבית האלה. בעת ברור שהמדיניות היא בכיוון של הורדת שיעורים. ואגב, אחד האמצעים להורדת שיעורים זה בהחלט מיצוע שלהם. כלומר, ככל שתהיה סלקטיבי יותר, כן תיאלץ לעשות שיעורים גבוהים לחלק ושיעורים נמוכים לחלק. ואז הבעיה תוחמר בחלק מהתחומים וזה דבר שנראה שלילי. כלומר, בסך־הכל המגמה היתה צריכה להיות להקטנת ריבית במסגרת המגבלות של המדיניות, אבל לדעתי לפחות, המגמה צריכה להיות בכיוון של האחדת שיעורי ריבית ולא סלקטיביות בכיוון הכללי.

צבי טימור: אבקש להתייחס לשאלה איך לעשות את ההאחדה — האם כלפי מטה, לשיעורי הריבית הבינלאומיים המקובלים, אולי בתוספת קטנה, או לנסות לאחד קצוות ריבית בלתי הגיוניים באיזה שהוא מקום בלתי הגיוני באמצע.

אולי תסביר לנו מה ההיגיון בשיעורי ריבית כל־כך גבוהים, גם לפי הדברים שלך. אילו מטרות זה משרת?

אבי בן־בסט: קודם כל אני רוצה לחזור לנקודה בה לא הובנתי כהלכה. בוודאי שהמדיניות המוניטרית משפיעה על רמת הריבית במשק. הטענה שלי רק היתה, שאנחנו חושבים, לפחות היום, וזה לא היה כך בעבר, שלא טוב לקבוע אותה בצורה ישירה. ושהדרך, הכלי שבו המדיניות המוניטרית צריכה לעבוד היא על־ידי השפעה על היצע של הנזילות בשוק ודרך זה, יחד עם הביקוש, תיקבע הריבית. המדיניות של בנק ישראל בוודאי משפיעה על הריביות במשק, אך כל הטענה היא שלא רצוי לקבוע אותן בצורה ישירה. בדברי הקודמים התייחסתי בעיקר לריבית לזמן הארוך, כאשר בעצם עיקר הביקורת והתחזקות הן על הריבית לזמן קצר.

הריבית לזמן קצר, מאז התכנית הכלכלית ב־85, היתה מאד גבוהה. החל מ־86 היא הופחתה בהדרגה. קיימת טענה שהריבית הריאלית, גם היום, היא מאד גבוהה. צריך לעשות את ההבחנה בין הריבית השולית לריבית הממוצעת. יש חשיבות לריבית השולית, משום שהיא זו שמשפיעה על הביקושים במשק. והריבית השולית היא אכן גבוהה מאד, בהשוואה למקובל בעולם. אבל עיקר הביקורת חניטות על הריבית הוא בהקשר של השפעת הריבית על הרווחיות הממוצעת של החברות, על התמוטטותן של חברות. לדעתי, בהקשר הזה אין ספק שכאשר אנחנו מדברים על רווחיות, או על יכולת הישרדות של חברות, חשובה הריבית הממוצעת — משום שהחברות לוקחות הן אשראים זולים והן אשראים יקרים.

צבי טימור: בתנאי שהמפעל יקבל את הריבית הממוצעת, שזה לא כך.

בן־בסט: בוודאי. אין צל של ספק שהממוצע אינו מייצג לא כל פרט במשק ולא כל חברה במשק. הריבית הממוצעת בסקטור התעשייתי זולה יותר מאשר בסקטורים אחרים. אז אין ספק שיש דיפרנציאליות בין הסקטורים השונים, בין היחידות הכלכליות השונות, בין החברות השונות ובכן, הממוצע לאין ערוך נמוך יותר מאשר השולי. הנקודה השנייה החשובה היא, שצריך לזכור כי בממוצע יש גם אשראים מסובסדים. לדעתי, רצוי היה להפסיק את הסבסוד, בניגוד כי לדברים שאמר דב פלג, להפסיק את האשראים המסובסדים, להגביר את המשקל של האשראי החופשי, ואז ניתן היה להוריד את הריבית עוד יותר.

יוסי שוסטק: הבעיה היום היא, שכל מדיניות האשראי נופלת על 10 או 15 האחוזים מכלל האשראי במשק. הנתונים מבנק ישראל מגלים, ש־10 אחוזים מהפעילות של הבנקים הכניסו להם למעלה מ־50 אחוז מהרווחיות. הרווחיות הזאת מקורה באותו מגזר העסקים המשלם את מלוא הריבית השולית.

צבי טימור: זה לא כל־כך נכון, כיוון שגם הריבית לטווח ארוך היא כ־10 אחוזים ריאלי. כרגע יש בארה"ב אינפלציה של 5 אחוזים ולטווח ארוך בטח יותר. כלומר, הריבית לטווח ארוך בארה"ב היא משהו סביב 2 אחוזים וכאן — מעל ל־10 אחוזים. או גם כך הפער הוא 500 אחוז.

אבי בן־בסט: בהקשר הזה אני מקווה שלפחות בנקודה זו אפשר להגיע ליותר הסכמה. הריבית, בהקשר של המדיניות,

דב פלג: איך אפשר לייצא באינפלציה של 20 אחוז? בנק ישראל נגד ריבית סלקטיבית והאוצר נגד מיסוי סלקטיבי.

נקבעת בעיקר על־ידי גרעון הממשלה. וזה המוקד שבו נקבעת הריבית לזמן ארוך. כאשר הממשלה צריכה לגייס הרבה מאד כספים כמו בעבר, אז הריבית לטווח הארוך עולה, כי צריך לממן את הגרעון הממשלתי.

צבי טימור: בכך הממשלה תיצור משק שאינו מסוגל לפעול, ואם המשק לא מסוגל לפעול, הממשלה לעולם לא תוכל לכסות את גרעונותיה.

בן־בסט: בכל אופן אני חושב שאפשר, זה המימד העיקרי לקביעת הריבית לזמן ארוך, ופה אני חושב שאכן חל מפנה גדול במשק. מגרעון אדיר של הממשלה של כ־14

משתתפי הרב־שיח – בבית „על המשמר" בתל־אביב

צילום: מאיר פרטוש

אחוזי תוצר, עברנו למצב שאין לממשלה גרעון, או אפילו יש לה עודף קל.

דב פלג: אבל איך זה קרה כשהגרעון היה יותר גדול והריבית היתה יותר נמוכה. עכשיו הגרעון יותר נמוך והריבית יותר גבוהה. לכן אני לא חושב שזאת הנקודה המרכזית. ההנמקה הזאת, שהסיבה [illegible] גרעון הממשלה, אינה מתקבלת על [illegible] משום שהעובדות הן שהגרעון היה 14 [illegible] מהתוצר, והריבית היתה יותר נמוכה [illegible] היום כאשר אין גרעון בכלל.

בן־בסט: זו נקודה שבדקתי [illegible] וחקרתי אותה. הטענה שלי היא, [illegible] גרעונות הממשלה היו כ־18 אחוזי [illegible] הריבית לזמן הארוך לסקטור הפרטי [illegible] אין סופית. מדוע אינסופית? כי [illegible] תקופה שלממשלה היו גרעונות [illegible] היא אסרה הנפקות על הסקטור [illegible] והמצב שבו אסרו להנפיק בכלל [illegible] העמידו מחיר אין סופי.

בעקבות הרפורמה, היו [illegible] מועדפים לחלק מהמשק, לא לכל [illegible] ברפורמה בשוק ההון הממשלה עשתה [illegible] צעדים: ראשית, במסגרת מדיניות [illegible] הכוללת, צמצמה מאד את הגרעון [illegible] ולכן שחררה מקורות. הצעד הבא [illegible] שאולי לא מקובל עליך, — היא [illegible] תחרות בשוק ההון בין המבקשים [illegible] נכון, מי שהיה מועדף קודם אינו [illegible] מהדבר הזה. אבל היו סקטורים רבים [illegible] שלא זכו להעדפות ולא יכלו לקבל [illegible] אשראי לזמן ארוך. עכשיו הם יכולים [illegible] אשראי לזמן ארוך, ובתנאים [illegible] לסקטורים שקודם היו מועדפים.

דב פלג: אם סלון ליוסי בריינגוף ומשק [illegible] העליון ימצאו באותם התנאים, או [illegible] לא יוכלו לעבוד.

חזי גוטמן: מה שיוצא מזה, הוא, שהיום המצב [illegible] פחות או יותר, וזה מביא לריבית ריאלית של כ־10 אחוזים. אלה הם הנתונים. [illegible] ריאלית של 10 אחוזים. לא תוכל [illegible] צמיחה בתעשייה. אם לא יהיה שינוי [illegible] התקציב, ההוצאה הממשלתית, אולי [illegible] [illegible]ורים לחיות בעשר השנים הקרובות, [illegible] אני לא יודע עד מתי, בריבית ריאלית של 10 אחוזים — איך יוצאים מהמילכוד הזה, מה עושים?

בן בסט: אתה שואל אותי? אני לא טענתי [illegible] של 10 אחוזים התקיימו לאורך זמן [illegible] לא טענתי שריבית של 10 אחוזים [illegible] לאורך זמן. אמרתי, שהנפקות [illegible] בשיעור זה. אנחנו רואים, בחודשים האחרונים שבהנפקות פרטיות, [illegible] שנקבעת היא בין 7.5 — 6 אחוזים, [illegible] צריך עוד להוסיף את ההוצאות [illegible]

חזי גוטמן: זה בין 8 ל־10 אחוזים.

בן בסט: כן, זה בין 8 ל־10 אחוזים.

דב פלג: ואני שואל אותך — [illegible] לקיים תעשייה? אגב [illegible] הלוואות לחברות בריבית קבועה של [illegible] בדולרים. המתורה בחוץ־לארץ [illegible] כ־ 8 — 7 אחוזים. איך [illegible] הזה?

בן בסט: אענה על השאלה מפני שהיא מאד חשובה.

דב פלג: והי־14.5% זאת כבר פריווילגיה, שגר מיוחד.

בן בסט: זה המחיר שנוצר בשוק, כאשר לממשלה אין יותר גרעונות בתקציב, והיא אינה נזקקת לשוק ההון. יש כנראה גורמים

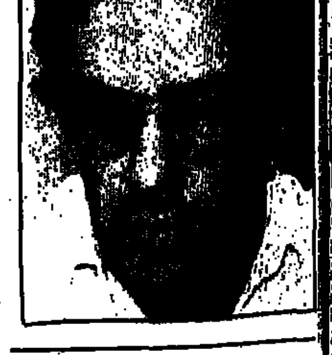

חזי גוטמן: אולי אנו אמורים להיות בעשר השנים הבאות בשיעורי ריבית כאלה. איך יוצאים מהמילכוד הזה?

[illegible] אלה שקובעים אותו. אם נתערב, ונכנסה [illegible] מלאכותית לשנות את המצב הזה, [illegible] נגיע לתוצאות בלתי רצויות.

חזי גוטמן: אם באמת הייתם פותחים את [illegible] ההון, ולא חוסמים אותו, בתחרות [illegible] יש אפשרות לייבא הון. איך [illegible] את גבולותיו?

בן בסט: כן, אבל צריך לזכור שבשנה [illegible] האחרונה התחלנו בליברליזציה גם של [illegible] תנועת ההון לארץ, בהסרה הדרגתית של [illegible] הליברליזציה גדולה במיוחד [illegible] לאשראי לזמן ארוך שמיובא מחו"ל. למרות [illegible] כי לצורך ניהול המדיניות [illegible] המוניטרית רצוי להשתמש גם בהיטל על [illegible] ההון, האשראי לזמן ארוך מחו"ל פטור [illegible] מהיטל הזה.

יוסי שוסטק: אבל למה אתם אוסרים [illegible] לייבא אשראי? אתה אומר דבר [illegible] הרי יש אפשרות לגייס הון בחוץ־לארץ, אך אתם מונעים גיוס הון במחיר [illegible] על־ידי הטלת היטל על האשראי מחוץ לארץ.

צבי טימור: נעבור לנושא הבא. בעיית הריבית, קשורה, בסופו של דבר, בניסיון להגן על רזרבות מטבע החוץ. האם באמת יש בעיות של מטבע־חוץ למדינת ישראל לאור הרזרבות העולות, צרכי מטבע חוץ מסופקים ממקורות קבועים ודי אמינים, האם המדיניות המנוהלת, היא לא איזה ציור שד על הקירות, וניסיון להתגונן מהשד הזה?

יורם גבאי: עודף היבוא גבוה יחסית. הגרעון הוא בכל אופן בהיקף די גדול. נכון שיש מקורות מימון נוחים. המדינה בהחלט מנהלת מדיניות חופשית למדי ודי ליברלית בתחום היבוא. הגידול בהיקף היבוא לא עורר דאגה רבה, ובהחלט לא עורר איזו שהיא מדיניות של ניסיון למנוע את הגידול הזה. גם שיעור גידול היצוא היה סביר. לכן אני מקווה שמאזן התשלומים, בסה"כ, נמצא במצב סביר.

לוי מורב: זה הרי ביזבוז להחזיק יתרות כל־כך גבוהות.

יורם גבאי: מדיניות היתרות זה נושא של בנק ישראל. מה הרזרבה האופטימלית, אני לא קשור לנושאים שהתייחסתי, וודאי שלא נעודד בגלל זה את היבוא.

יוסי שוסטק: המצב הוא יחסית היום סביר בהחלט, יש כמה אינדיקטורים המצביעים על כך שהמצב בתחום הזה בהחלט מניח את הדעת. מגמות הרכב הגידול ביבוא מסתבר שהיה גם גידול ביבוא מוצרי צריכה, אבל מרבית הגידול היא ביבוא תשומות, ובעיקר ביבוא נכסי השקעה. ההתפתחות מתחילת השנה היא גידול של כ־30 אחוז ביבוא נכסי השקעה, כך שהמשק לא מבזבז סתם משאבים, אלא משקיע אותם, בחומרי גלם או בציוד, ולא בצריכה.

היצוא גדל מתחילת השנה, בסדר גודל של 18 אחוז. אם מביאים בחשבון שהחודש צפויים לקבל את המענקים מארה"ב, הסה"כ מאפשר להמשיך הלאה.

חזי גוטמן: יש גם גידול בצריכה.

יוסי שוסטק: זה פחות מעשרה אחוזים מהיקף היבוא, זה שולי.

דב פלג: כאן איזה סם הרדמה מסוכן מאוד, כיוון שמאזן התשלומים בתחום השוטף, שזה הדבר הקובע, הוא תהליך לטווח ארוך, ובשנתיים האחרונות יש הרעה במאזן השוטף. הרזרבות הן תוצאה של מספר דברים שמנקודת ראות המשק הם מלאכותיים: סיוע עצום מארה"ב, מספר התפתחויות חד־פעמיות במשק העולמי, זרימת הון בדרכים שונות מחוץ־לארץ לשם עשיית רווחי ריבית. יחד זה ניפח את הרזרבות מעל ומעבר לכל פרופורציה, שהיא לא דרושה למשק, אבל המסוכן הוא שנוצרת מין אווירה, שבמאזן השוטף, שהוא הנקודה הקריטית, אין בעיה. העובדה היא, שהגרעון גדל והולך, מסיבות בסיסיות. אם לחזור לנקודה הקודמת, יש לפתח באופן שוטף לטווח ארוך יצוא יציב על־ידי השקעות. בתנאים הנוכחיים, אי־אפשר להשקיע בתעשייה וחקלאות, בגלל מה שדובר קודם על הריבית והתנאים הנלווים. הגידול ביבוא בתשומות פירנס את הגידול העצום בצריכה. מה שקרה בשנתיים האחרונות, וזוהי נקודה קריטית, הדבר הכי אבסורדי שנוצר פה הוא, שיש מלאי עצום של מטבע זר, ומצד שני יוצרים מצב שבעצם האשראי הכי טוב שעוד אפשר להשיג הוא לייבא אשראי מחוץ־לארץ. מנקודת ראות של המשק הלאומי זה בכלל אבסורד. לכן אני חושב שמכמה בחינות הרזרבות האדירות האלה שמונחות הן גם בזבוז כסף, משום שמחזיקים את הרזרבות, וגם הן יוצרות עיוות בעדיפויות הנכונות של המשק לטווח ארוך.

חזי גוטמן: אין ספק שהשנה, 1987, היא מבחינת מאזן התשלומים הכולל, אם מסתכלים על כל התמונה, טובה מאוד. מזמן לא היתה תמונה כזאת טובה.

דב פלג: למה היא טובה — הגרעון השוטף גדל?

חזי גוטמן: רגע רגע, אני לא אומר כל מאזן התשלומים.

דב פלג: זה עיקרו של מאזן התשלומים.

חזי גוטמן: אני רק התחלתי לדבר.

דב פלג: אתה אומר טובה — מאיזו

חזי גוטמן: רק על מאזן התשלומים כולו יש גידול ביתרות מטבע חוץ, למרות גידול בעודף היבוא. כלומר, יש עודף של דולרים, לא רק שמממנים את עודף היבוא — יש אפילו גידול ביתרות, וזו תופעה שהיתה גם בשנת 86 ונמשכת כבר שנתיים. בינתיים המצב טוב. מה קרה כאן, בשנים 85, 86 קיבלנו מיליארד וחצי דולר סיוע חירום מענק חד־פעמי. יש כנראה חזרה של מטבע־חוץ למערכת, מהדליפה שהיתה בשנים 83, 84. אז היתה דליפה גדולה של מטבע־חוץ. בנק ישראל עשה הערכה של מיליארד ורבע דולר, משהו כזה. חזרתם היא לדעתי אחד ההישגים הגדולים של התכנית הכלכלית. העניין הוא, שזה מקור חד־פעמי. אין מקורות בלתי נדלים של רזרבות בציבור, במגזר העסקי הפרטי, שיכולים הלאה והלאה להמשיך ולממן עודף יבוא אזרחי, שלהערכתי יעבור השנה את שלושה מיליארד הדולר. הממשלה מדברת על שלושה; כנראה שהוא קצת יותר משלושה. ללא המקורות החד־פעמיים האלה, קרי הסיוע המיוחד, החזרה של המט"ח אין אפשרות לממן גרעון כזה. יש חוסר, גם בהנחה שהמקורות היציבים האחרים ממשיכים. אני גם לא רואה שיפור במגמה של הגרעון, כלומר שיש איזו שהיא מגמה של ירידה שאפשר לצפות לה ב־88 והלאה.

בן־בסט: לדעתי, מאזן התשלומים מניח את הדעת. יש לנו בשלב זה כבר נתונים על ההתפתחויות העיקריות במאזן התשלומים לשמונת החודשים הראשונים של השנה, וכבר ערכנו גם תחזיות לשנה כולה על בסיס הנתונים הללו. ובכן, הדבר הראשון שתמיד מטריד אותנו יותר מכל הוא, מה קרה לעודף היבוא של הסקטור הפרטי, כי כידוע בעודף היבוא של הממשלה קיימת הבעייה של התנודתיות הרבה כתוצאה מהיבוא הבטחוני. עודף היבוא של הסקטור הפרטי גדל, אבל הוא גדל ב־200 מיליון דולר בלבד, ואני אכן אומר בלבד, צריך לזכור, שאי־אפשר היה לשמור לאורך זמן את הרמה הנמוכה מאוד של עודף היבוא שהגענו אליה ב־85, משום שבשנת 85, במסגרת התכנית הכלכלית, ננקטו גם צעדים שמראש נועדו להיות חד־פעמיים. הם מראש נועדו ליצור ריסון מאוד חריף לזמן קצר, ואחר־כך לעבור לתמונה שהיא מרוסנת פחות. כך, שברור היה כבר אז שלא תישמר הרמה המאוד נמוכה של עודף היבוא שהגענו אליה. אבל מה שחשוב יותר הוא, שיש גם השנה עודף, בחשבון השוטף, של כ־200 מיליון דולר, נכון זה עודף קטן יותר מהשנה הקודמת, שבה העודף היה כ־700 מיליון דולר, אבל בשנת '87 פסק כבר הסיוע האמריקני המיוחד, כך שירידה מ־700 מיליון דולר עודף ל־200 מיליון דולר עודף, ללא סיוע מיוחד, יש בה אפילו תמונה של שיפור מסויים בחשבון השוטף, הייתי אומר, יציבות בחשבון השוטף.

יורם גבאי: הביקורת היא בדרך כלל על היבוא, אך לא על יבוא תשומות ומכונות וציוד, אלא על יבוא מוצרי הצריכה, שמשקלו קטן, אם בודקים 10־12 שנה אחרונות; יש מחזוריות, מאוד חריפה. היום אנחנו נמצאים בנקודה הגבוהה של המחזוריות, אבל בסיומה למעשה, אנחנו כבר כמה חודשים בהתייצבות. לכן צריך לראות זאת בפרופורציות נכונות מאוד.

צבי טימור: לסיום נושא „מטבע החוץ" אבקש תשובות קצרות מכל המשתתפים — האם לדעתם, לאור כל מה שנאמר כאן על המצב המצויין, האם יש צורך בפיחות בתקופה הקרובה, אם הם רואים צורך כזה, אז נתחיל, עם תאריכים מדוייקים.

חזי גוטמן: אני חושב כי מדברי הובן שדרוש טיפול בעניין. להערכתי, בטווח של השנים הקרובות, גרעון כזה בעודף היבוא, אי־אפשר לממן ממקורות יציבים. ואני כבר לא מדבר על יעדים של השגת עצמאות כלכלית, שפעם דיברו עליהם. מזמן הפסיקו לדבר על היעדים האלה. אין ספק שצריכים לעשות פעולות, צריכה להיווצר דינמיקה בתוך המשק שתביא לצמצום הגרעון במאזן התשלומים, תוך כדי צמיחה. יכול להיות שיש קצת צמיחה במשק, במגזרים מסויימים.

צבי טימור: השאלה היתה, האם הפיחות זה אמצעי לכך.

חזי גוטמן: אמרתי פיחות.

צבי טימור: כן, אם שער המטבע והפיחות זה אמצעי.

חזי גוטמן: או לא שמעתי טוב, שמעתי טיפול.

צבי טימור: פיחות.

לוי מורב: מתי אתם רוצים, כמה?

חזי גוטמן: אם לא מקבלים את העיקרון של פיקוח על מחיר של מטבע חוץ, כמו שאנחנו שומעים בפיקוח על מחירים וגם על דברים אחרים. כשם שצריך להשתנות המחיר של מוצר ושירות אחר, בהתאם לכוחות השוק והצרכים, כן גם צריך לפתור את המחיר של שער החליפין. איך, מתי בדיוק, זה אני משאיר לבנק ישראל, האחראי על המדיניות הזאת; שהוא יחליט על העיתוי. העיתוי המדוייק באמת איננו קריטי, אם זה יהיה ב־12 בינואר 87, או ב־19 בספטמבר 88. כמובן, לא צריכים להשאיר

יוסי שוסטק: המשק לא מבזבז סתם משאבי מטבע־חוץ, אלא משקיע אותם בחומרי גלם או בציוד, ולא בצריכה.

פערים יותר מדי גדולים, שלא תהיה שחיקה.

דב פלג: מדיניות כלכלית מורכבת מהרבה מאוד אמצעים, לדעתי, במסגרת הנוכחית מטילים על שער החליפין משקל כבד מדי בייצוב המשק. אי־אפשר לענות תשובה — פיחות כן או לא. השאלה היא, מהם הצעדים הנלווים לזה, וכיצד מאפשרים לסקטור היצרני וליצוא לפעול בתנאים האלה. לכן אי־אפשר לענות רק על השאלה הזאת; צריך לראות את הסל השלם של האמצעים.

אבי בן־בסט: לדעתי, לייצוב שער החליפין יש חשיבות רבה במדיניות הכלכלית החדשה מאז אמצע 1985 בהשגת יציבות המחירים במשק, וצריכים להמשיך ולהשתמש בכלי הזה של שער החליפין, על מנת לייצב את רמת המחירים במשק. השאלה שתמיד עולה היא — האם בכל מחיר. מתי צריך לסגת מהמדיניות הזאת: באופן בסיסי, אמצעי המדיניות העיקרי לטיפול בבעיות של מאזן התשלומים הוא התקציב, ולא שער החליפין. שינויים נומינליים, כשלעצמם, בשער החליפין אינם יכולים להשיג שינויים ריאליים. מה שקובע את כושר התחרות של המשק, מה שקובע את יכולתנו לייצא, מה שקובע את רמת היבוא — הם הביקושים המקומיים במשק, ואני חושב שהסיבה שכולנו ציינו קודם, שמצב מאזן התשלומים על כל שלוחותיו שפיר, נובעת מכך שהמדיניות התקציבית היא אכן מדיניות טובה, היא מדיניות שבה אין בעצם גרעון תקציבי. ובכן, מאחר שמצב מאזן התשלומים הוא שפיר, אינני רואה שום תנאים אובייקטיבים שיחייבו תיקון בשער החליפין הנוכחי, ואני חושב שאנחנו צריכים להמשיך ולייצב את שער החליפין, כדי להשיג יציבות מחירים.

דב פלג: איך אפשר לייצא לאורך זמן עם אינפלציה של 20 אחוז — אני שואל את אבי — אם אין אמצעים אחרים. אתה נגד ריבית סלקטיבית.

אבי בן־בסט: נוריד את שערי הריבית.

דב פלג: אתה גם נגד מיסוי סלקטיבי. את זה תיכף יורם יצעק, שום סלקציה, ואתה רוצה שאנחנו נייצא.

אבי בן־בסט: אענה בקיצור. אם מסתכלים על רווחיות היצוא, ואנחנו עוקבים באופן שוטף אחר התפתחות של רווחיות היצוא, צריך לזכור שני דברים: ראשית, כמו בנושאים רבים אחרים, יש כאן בעיות של התפתחויות דיפרנציאליות. למעט איזור הדולר, רווחיות היצוא היא סבירה. זה הדבר שאנחנו רואים, כאשר בוחנים את הנושא הזה.

דב פלג: איזור הדולר זה שליש מהיצוא.

אבי בן־בסט: בכל מקרה, אני חושב שהשינויים שחלו בחודשים האחרונים הם לא מהסוג שמחייבים תיקון בשער החליפין בשלב זה.

יוסי שוסטק: אני רוצה להצטרף לדעתו של בן־בסט. בדקנו אצלנו את נושא רווחיות היצוא. יש לנו איזה מודל שבודק את היקף היצוא בהשוואה לשער החליפין, ומסתבר שרווחיות היצוא עדיין לא נפגעה, ובהחלט אפשר להמשיך, לתקופה ארוכה למדי יחסית, בשער החילופין הנוכחי.

דב פלג: איך אתה מסביר להדיוט, שאיננו כלכלן, ששער החליפין מוקפא ושאתה נמצא באינפלציה של 20% — ורווחיות היצוא לא נפגעת. בוא תסביר לי.

יוסי שוסטק: רווחיות היצוא תוקנה בינואר.

חזי גוטמן: רווחיות היצוא תוקנה בפיחות. זאת אומרת, באופן יחסי בפיחות שנעשה תחילת השנה. הפער הוא לא 10 אחוז; הפער הוא הרבה יותר קטן. קח את האינפלציה בעולם, קח את האינפלציה בישראל — ההפרש איננו 20 אחוז היום. היום זו רמה של 15 אחוז פחות 5 אחוזים.

יורם גבאי: בחודשים האחרונים המצב הוא יציב יחסית. גוש הדולר זו בעיה אובייקטיבית שקיימת בכל העולם, היא לא רלוונטית לנושא הזה, אולם תובעת פתרונות. אבל זה במישור אחר. בתהליך יותר ארוך, המשק יהיה חייב לעשות מאמץ להוריד את שיעורי האינפלציה לרמה חד־ספרתית. ואם הוא לא יעמוד בזה, תהיה לו בעיה גדולה מבחינת שער החליפין, אבל זה לטווח ארוך יותר. במישור שלישי יש קשר הדוק בין נושא השכר לנושא שער החליפין. והעובדה שהשכר בסקטור העסקי עלה בקצב מהיר מדי, בהחלט מסכנת את שער החליפין. עם זאת, המדינה לא צריכה להתאים את עצמה להחלטות בסקטור העסקי לגבי שכר.

צבי טימור: הגענו לנושא השכר, שגם הוא נושא אקטואלי, לאור הסכמי העבודה. מאחר שהערך המוסף מורכב מעלות העבודה ומעלות ההון. כאשר המדיניות הממשלתית מצדדת בעלות הון גבוהה לוחצים את עלות העבודה מתחת לפני המים. זה בא לידי ביטוי בהסכם השכר בסקטור הציבורי, ובניסיון לשינוי הסכם תוספת היוקר. הייתי רוצה באמת לשמוע את דעת המשתתפים האם המדיניות של לחץ מתמיד על השכר יכולה להיות מדיניות קבועה, או שבכל זאת צריך לאפשר לשכירים במשק להתקיים בצורה סבירה על בסיס התפוקה.

דב פלג: בשנת 86 קרתה תופעה מאד מאד משונה: השכר ירד בצורה קיצונית, והצריכה הפרטית עלתה ב־14 אחוז. ב־86 השכר הממוצע עוד לא השיג את רמת השכר של 84/85 והוצאות הצריכה בישראל עלו בכלל. זאת, כ־12־14 אחוז לנפש. יש שינוי דראסטי בחלוקת ההכנסות, אין הסבר אחר. אני לא מדבר עכשיו על האחריות. אני מדבר על תופעה. כלומר, הלחץ היחיד היה על השכר. בדו"ח

◄

על החג

על החג

על החג

ממשלה חזקה או משק חלש

(המשך מעמוד 7)

בנק ישראל 86, נאמר, כי את עליית התצרוכת בשנת 86 לא יודעים להסביר. עכשיו אני שומע שאולי יודעים. על־פי נתוני הביטוח הלאומי, יש עלייה תלולה בפערים. יש עליה תלולה במספר המשפחות מתחת לקו העוני. יש עלייה תלולה בעוני בכלל. זה קשור לשכר, מפני שכל הלחץ קשור לרמות השכר הנמוכות.

השכר איננו אמצעי, אם רוצים להשפיע על הרכב השימושים במשק. והרכב השימושים היה קשה מאד, כיוון שבמקום שיעלו ההשקעות והיצוא, עלתה הצריכה הפרטית. כלומר, הלחץ על השכר הוא לא מוצדק. אך יש לכך השפעה חברתית קשה מאד. משפחות חיות בעוני.

עוד מלה. אנחנו מדברים על עלויות. יש עלויות עבודה, יש עלויות הון; אין שום הצדקה להטיל את כל הלחץ על עלויות העבודה. שום הצדקה. זה קשור לוויכוח על הריבית. אם מסתכלים על העלויות, ישנה רק דרך אחת לתיקון — לטפל בעלויות ההון, אבל כמובן באופן סלקטיבי ולא באופן גלובלי.

חזי גוטמן: בנושא השכר, אין ספק שלכל המגזר העסקי יש בעיה בסיסית כבר הרבה שנים — השכר עולה יותר מהר מאשר הפריון.

צבי טימור: בנושא זה אסיים בשאלה ליורם: בעצם מה עניין האוצר להתערב בנעשה בשוק הפרטי, כמה שכר ישלם התעשיין של חזי גוטמן לעובד שלו?

חזי גוטמן: מבחינת החזון של מדינת ישראל, זה צריך להיות היעד — שהממשלה לא תתערב. אבל מאחר שבהרבה מקרים לאחר מכן, אם השכר עולה בשיעורים גבוהים, הרי מועלית טענה שרווחיות היצוא פוחתת וזה מצריך פיחותים. משמע, יש איזו תחושה שהרבה מהסקטורים פועלים על עיקרון של קוסט־פלוס, כשהממשלה היא למעשה המממנת את הפלוס. ולכן בשלב זה יש איזה שהוא הכרח להתערב לפחות במסגרת. עם זאת, כמובן, יש בכל אופן הבדלים בין מפעלים. הם בהחלט חיוביים. אני חושב שסך־הכל רמת השכר חזרה בהרבה מקרים פלוס, אולי לפעמים קצת מינוס, לרמה שלפני התכנית הכלכלית. להערכתי, וגם לפי התכנית בשנה הבאה לא תהיה כלל ירידה ברמת השכר, אלא אפילו המשך עלייה ריאלית.

אבי בן בסט: בעיקרו של דבר, אינני חושב שהממשלה צריכה להתערב בקביעת השכר בסקטור העסקי. אבל זהו בהחלט אחד הנושאים שלממשלה יש מה לומר בו ולהשפיע עליו, בשתי דרכים: קודם כל, דרך קביעת השכר בסקטור הציבורי, שזה כן מעניינה. צריך לזכור שהסקטור הציבורי מתחרה בסקטור הפרטי על העסקת עובדים. נכון שההתחרות היא לא בכל מקצוע ומקצוע בנפרד. ולכן, קביעת שכר־יתר בסקטור הציבורי עלולה לגרור אחריה עליית שכר־יתר בסקטור העסקי.

הנקודה השנייה, במשך שנים רבות היינו ערים למצב שבתקופות מסויימות היתה מדיניות שכר לא אחראית של הסקטור הפרטי. הסקטור הפרטי, לעיתים קרובות, הסכים להילחץ על־ידי העובדים, הסכים להיעתר להם ביתר קלות, משום שרצה למנוע שביתות ואחר־כך לבוא בטענות ולומר: רווחיותנו נפגמה, הושיעו אותנו, תקנו את שער החליפין. כאן, הייתי אומר, מקומה של הממשלה. היא צריכה לומר לסקטור העסקי: רבותי, נהלו מדיניות שכר נבונה ואחראית, ואל תבואו אלינו מחר שנפרע את החשבון.

חזי גוטמן: ב־87 המדיניות היא אחראית?

בן־בסט: עליית השכר, כפי שאנחנו עדים לה עד עכשיו בסקטור העסקי לשנת 87, היא לפי הערכתי גבוהה מדי. זאת כאשר מביאים בחשבון את עליית השכר המהירה שהיתה כבר בשנה הקודמת.

דב פלג: אתה מאשר שבסקטור הציבורי עוד לא הגיעו ל־84/85?

בן־בסט: מה שהייתי אומר לגבי הסקטור הציבורי הוא, שאפשר לעשות אתנחתא.

דב פלג: אני שואל שאלת מאקרו. אתה מדבר על בעיה: הסקטור הציבורי, המהווה 40 אחוז וחלק ניכר מהעובדים, לא חזר לרמת 84/85.

בן־בסט: לפי דעתי, הסכם השכר שנחתם רק השבוע הוא בממוצע בהחלט הסכם שכר טוב. אבל אני חושב שההרכב של ההסכם הזה הוא בלתי רצוי. ניתנה כאן תוספת קבועה בשקלים לכל העובדים. העלאות שכר של 3־2 אחוזים נטו עד 14 אחוז. זוהי שונות רבה מדי. לא כך היה צריך לנהוג ועדיף היה שהדיפרנציאליות בין דרגות השכר השונות היתה קטנה יותר.

יוסי שוסטק: מה זה העלאת שכר? העלאת שכר זו העלאה ברמת החיים. והמטרה היא של כל משק להעלות את רמת החיים. אבל איך עושים את הדבר הזה? ואז מגיעים לצד העלויות. מהעלאת שכר ברוטו אף אחד לא נהנה. יש תוספת עלויות למעסיק, התוספת לשכיר נשחקת בתקופה זו או אחרת כתוצאה מאינפלציה, ובכן, יש לגשת לכל הנושא בדרך של הפחתת עלויות. זה אומר, הפחתת עלויות

אבי בן־בסט: למרות שפסק הסיוע האמריקני המיוחד, עדיין נותר עודף של 200 מיליון דולר, ויש בכך אפילו שיפור מסויים במאזן התשלומים.

הביטוח הלאומי, כפי שזה נעשה החודש, ובעיקר הפחתת מיסוי ישיר, וזה אולי יביא אותנו לרפורמה במס.

צבי טימור: לפני הרפורמה במס קיימת תוכנית להגיע לאינפלציה חד־ספרתית. האם במצב המשק זה יעד אפשרי, האם זה לא יהיה כרוך באבטלה גוברת? האם זה לא יהיה כרוך לפחות בתוספת לחצים על כל יתר המרכיבים במשק. האם המחיר שצריך לשלם עבור זה עדיין לא כבד מדי לאחר התכנית הקודמת?

דב פלג: אני חושב שאינפלציה חד־ספרתית היא מטרה חשובה, מפני שיציבות המשק היא טובת כל הצדדים. השאלה היא, באיזה אמצעי נוקטים כדי להוריד את האינפלציה. כשמציגים את המטרה של הורדת האינפלציה כדבר בלבדי, וכל היתר לא חשוב, כולל הגדלה עצומה של פערי הכנסה, של ריביות עצומות שפוגעות בסקטור היצרני, והאפשרות של אבטלה גדולה — אני שולל את זה. אבל הורדת האינפלציה כחלק ממדיניות כוללת, עם אמצעים משלימים שאינם גורמים נזקים בתחומים האחרים כפי שהיה, אחרי יולי 85, גם אם יש יציבות הפגיעה היתה חמורה מאד. לכן הכל תלוי בסל המדיניות שנוקטים להורדת האינפלציה. אי־אפשר לשאול שאלה על אמצעי אחד ואת היתר להשאיר פתוח.

יוסי שוסטק: בהחלט צריך להיות שילוב של כמה צעדים. הפחתת אינפלציה לספרה אחת זה יעד הכרחי למשק. לכן צריך לנקוט כמה צעדים, והייתי חוזר שוב לאותה נקודה של הפחתת העלויות, תהליך נוסף של הפחתת ריביות במשק. יתכן מאד שצריך לבצע קיצוץ נוסף בתקציב הממשלה. וגם, כמובן, רפורמה במיסים, שהוכיחה את עצמה, ויכולה לסייע לשלב השני של הפחתת האינפלציה משתי ספרות לספרה אחת.

אבי בן־בסט: זה יעד חשוב מאד, להגיע לאינפלציה חד־ספרתית. אנחנו כולנו משתבחים בכך שהאינפלציה ירדה משיעורים גבוהים ביותר לשיעורים של כ־19־18 אחוזים לשנה. אבל בדיוק כשם שאנחנו משתבחים בחצי הכוס המלאה, מוכרחים לראות גם את חצי הכוס הריקה — משום שכאשר נמצאים בשיעורי אינפלציה של כ־20 אחוז לשנה, אפשר בהחלט שנתברג בחזרה לשיעורי אינפלציה גבוהים יותר. זהו לא מצב שיכול להיות יציב לאורך זמן. ולכן חשוב מאד שנרד ממנו לאינפלציה נמוכה יותר. האם זה אפשרי? — זה אפשרי. אבל זה לא קל וזה מותנה בהרבה מאד אמצעי מדיניות בשנת 88. המדיניות התקציבית לא בלתי תלויה מכך, משום שצריך לזכור כי אם יהיה גרעון מאד גדול בתקציב, הוא יכול להגדיל את הגרעון במאזן התשלומים. חשובות, כמובן, העלויות השונות במשק, הן השכר, הן הריבית, הן מערכת המיסוי, כך שזה יעד אפשרי, אבל יעד לא קל. אני חושב שלא צריך לשים את זה מתחת לשטיח שיש לנו שנת בחירות ב־1988.

לוי מורב: השאלה היא, אם ב־88, שהיא שנת בחירות, זה בכלל ניתן.

יוסי שוסטק: זוהי שאלה פוליטית, לא שאלה כלכלית.

בן בסט: אני מוכן להסתכן ולענות על השאלה הזאת. לא צריך לשים את זה מתחת לשטיח, שיש שנת בחירות ב־1988. ואנחנו יודעים מהעבר, כי בשנות בחירות היו נטיות למדיניות תקציבית מרחיבה יותר, או לפעמים גם למדיניות שכר רפויה יותר. עכשיו יש בכל זאת מצב שונה, עכשיו, שלא כבפעמים הקודמות, ההצלחה של התכנית הכלכלית ישרה לציבור, ולכל הגורמים הפוליטיים, וההערכה שלי היא, שיש סיכוי לא מבוטל לכך שקובעי המדיניות יביאו בחשבון שהציבור היה רוצה להמשיך ולראות יציבות כלכלית ושזו המתנה הגדולה יותר והטובה ביותר שהם יכולים לתת לו בשנת בחירות.

צבי טימור: והועלו כאן שני דברים: האחד, קיצוץ נוסף של התקציבים. לפחות כמה שירותים ציבוריים נמצאים כבר מתחת לקו האדום ואמנה רק את ההשכלה הגבוהה, את שירותי הבריאות, את התשתית והכבישים שגורמים תאונות דרכים לכן המשך הלחץ על השירותים האזרחיים הוא גורם המסכן את קיום אזרחי המדינה. מאידך, קיים הכיוון של הורדת המס, שזה כמובן מקשה על מימון נוסף של שירותים ציבוריים ברמה המינימלית. או כיצד אתם רואים את היציאה מהדילמה הזאת?

יורם גבאי: קודם כל, הדילמה הזאת היא בהחלט עניין של מערכת העדפות לאומית. במידה רבה היא הדילמה שבין ביטחון לבין מערכת סוציאלית, ולכל אחד מאיתנו יש גישה ערכית שונה לנושא הזה. לטווח קצר, אני חושב שהיעד העליון מכולם הוא בכל זאת האיזון התקציבי, עם כל המגבלות שהוא יוצר על המערכת. כלומר, למעשה התכנית הכלכלית כולה מבוססת על העובדה שהתקציב הגיע פחות או יותר לסבירות מבחינת האיזון. לכן התמרון הוא בתוכו, ויש בו החלטות פוליטיות. מה נראה היום לממשלה, לא כל־כך לי, כמערכת העדפות? בהחלט הנושא של תשתית הכבישים הוא נושא שמודגש על־ידי כל מבצעי המדיניות, כל התשתיות, לא רק כבישים. כיעד לשנה הבאה, הוא יוגדל ריאלית. שאר החלופות הן בהחלט אלטרנטיבה פוליטית. אני אישית בהחלט רואה את נושא הבריאות והחינוך מבחינת השיקולים בשוליים, בעדיפים על נושא הביטחון בשוליים, או על פני נושאים אחרים, אבל זה לאו דווקא מערכת העדפות של האוצר או של המדינה. וכך גם המוסדות להשכלה גבוהה. כלומר, השאלה כאן היא ערכית, במערכת העדפות פוליטית.

צבי טימור: אולי אתה מוכן להתייחס בהקשר זה גם לרפורמה במיסוי — האם היא לא תהיה על חשבון יעדים אחרים?

יורם גבאי: הרפורמה במיסוי, כפי שהיא מיועדת היום, היא פחות או יותר נייטראלית. לא נחרוג מנייטראליות, אלא בשוליים. במלים אחרות, כל פטור ממס שנבטל, אם נבטל, לא יוכל להביא להורדת גביית מס. יותר מזה, אגיד משפט אולי מפתיע: אם היו מקורות ריאליים בתקציב, הייתי מעדיף להקטין את המיסוי העקיף, את שיעורי ההגנה והאפקטיביים, לבטל הגבלות ביבוא, וללכת דווקא לרפורמה מסויימת במיסוי עקיף, ושם להפסיד את הכסף. זה לא רק השפעה על מחירים, זה הקטנת הגנה לייצור המקומי, הקטנה של רנטות כלכליות, יותר ליברליזציה ביבוא.

דב פלג: דבר אחד אחר מוסכם: שלא צריך להיות גרעון, או כמעט לא צריך להיות גרעון בהוצאה הציבורית, בתקציב הציבורי. אבל, משום־מה מערבבים בין גרעון לבין הוצאות. כשרוצים שלא יהיה גרעון יש שתי אפשרויות: אפשר לטפל בצד ההוצאה או בצד ההכנסה. אז קודם כל אני רוצה לקבוע שמוסכם שצריך להיות גרעון קטן מאוד, או לא צריך להיות גרעון, כדי לשמור על יציבות ממש של המשק. אבל מנקודת ראות מאקרו־כלכלית, קודם כל יש אלטרנטיבה בין צריכה ציבורית לצריכה פרטית.

מה שקרה ב־86 זה עיוות מוחלט של העדיפויות של החברה בישראל. זה עלייה בצריכה פרטית ב־14 אחוז ולחץ על התקציב, כשמביאים את הבריאות, החינוך, הכבישים והשיכון לסף קטסטרופה.

אבי בן־בסט: סליחה, שאלת הבהרה. האם המשמעות מדבריך היא שאתה חושב שעדיף לטפל בזה גם על־ידי העלאת מיסים?

דב פלג: כן, אמרתי, ואני מוכן לחזור — המדיניות הכלכלית הביאה לעיוות מוחלט בשינוי בשימושים. זו מסקנה אחת. דבר שני בהקשר הזה, מבחינת תקציב הממשלה אי־אפשר לדבר על שני סעיפים, על החזר חובות, ועל הוצאות הביטחון. אני לא יכול לקשור את הדיון הזה עם הוצאות הביטחון, אני מניח שהן קבועות, לצורך הדיון הזה. יש לי דעות אחרות, אבל במסגרות הדיון הזה אני לא מציע שנתעסק בשאלה הזאת. ועל כן כל הלחץ נופל על השירותים הציבוריים. כלומר, האלטרנטיבה היא בין השירותים שנמצאים מתחת לקו האדום, שיש להם משמעות חברתית אדירה, לבין הצריכה הפרטית. החוט המקשר הוא המיסוי. זה מה שההסתדרות אמרה בפני ועדת ששינסקי. במסגרת המיסוי, יש מיסוי על עבודה או על יגיעה פרטית ויש מיסוי על הכנסות שלא מעבודה אלא מהון. לדעתי, צריך להשיג היום את האיזון על־ידי מיסוי על הצורות השונות של הכנסה מהון, שהחלק זה מופקר לגמרי. לפי דעתי, שרותי הבריאות, שאני אחראי עליהם, קופת־חולים, וגם מערכת הבריאות הממשלתית היא על סף התמוטטות. זה לא אינטרס צר של מישהו: זה בריאות העם, שיכולה לקבוע פריון עבודה, עלייה וירידה, ומה שאתם רוצים.

בן בסט: רמת ביטחון.

דב פלג: הכל, מה מדובר על בריאות. מדובר על חינוך, שאני פחות מכיר את הפרטים. לכן אמרתי, גרעון — לא, אבל הפיתרון הוא בעיקר על צד ההכנסה, ומצד ההכנסה על מיסים בתחום ההון.

בן־בסט: צריך להבין מה הכוונה.

דב פלג: אם ניכנס לדיון או נדבר על זה.

בן בסט: בקיצור רב, סדר העדפות הוא בהחלט נושא ערכי. אנחנו בוחרים כנסת בשביל הנושא הזה. לכל פרט יש בוודאי מערכת העדפות שלו, אבל הכנסת היא שנבחרה לקבוע אותה. אנחנו, ככלכלנים, יכולים להצביע לפחות איפה נוצרים פיגורים יחסיים, או ריצה מהירה יחסית, על מנת שאותם אנשים שנבחרו לייצג את סדר העדפות הציבורי יביאו זאת בחשבון בשיקוליהם ואני בהחלט מסכים עם יורם, ועם השאלה של המגוון, שאחד הנושאים שיש בו פיגור משמעותי מאוד מאז תחילת 1973 הוא כל נושא התשתית. יש פיגור רב מאוד בהשקעות בכבישים, יש פיגור רב בהשקעות בתקשורת בהשוואה לתוצר.

ועכשיו הייתי רוצה להתייחס לאחת הטענות או ההמלצות של דב פלג. שוב, אפשר להתווכח על ההקצאה הרצויה בין צריכה פרטית לצריכה ציבורית, וזו אכן שאלה ערכית. אני הייתי מעדיף לראות באופן יחסי, יותר סקטור פרטי, מאשר סקטור ציבורי. צריך לזכור שצריכה ציבורית זאת לא הבעיה, אפשר לתת כל מיני שירותים שניתנים על־ידי הממשלה, על־ידי הסקטור הפרטי. יש נקודה אחת שם בה יש בהחלט אלמנט ערכי, אבל היא מאוד יוצאת נגדה, וזה נושא המיסוי. שיעורי המיסוי במשק הישראלי הם מהגבוהים ביותר בעולם. אני לא רוצה. רק רגע אחד. אני לא רוצה...

יורם גבאי: היצוא היה סביר, ומאזן התשלומים נמצא במצב סביר.

דב פלג: אני בא דווקא מסקטוריאלי. אתה יודע את גובה המסים שם.

בן־בסט: אמרתי לא הכי גבוהה. אמרתי מהגבוהים ביותר בעולם. אני מדבר בהשוואה לעולם, בסדר, אבל רק שיעורים קיימות.

דב פלג: לא, אבל זה מעניין של קיימות, וביעילות טובה.

צבי טימור: הם משיגים את רמת השרות הגבוהה בעולם.

אבי בן־בסט: גם אם אפשר להשלים את הטיעון, גם מערכת מיסוי, גם שיעור המיסוי הם נושא ערכי, אבל צריך לזכור שלמיסוי יש גם השלכות אחרות על המערכת, על ההקצאה בין צריכה פרטית וצריכה ציבורית. ואני חוזר. שיעורי המס בישראל הם מהגבוהים ביותר — לא אמרתי הגבוה ביותר — מהגבוהים ביותר שקיימים בעולם המערבי. ולשיעורי מס ברוטו כל־כך גבוהים יש בהחלט השלכות על ההשקעה, על הרצון לעבוד, ולכן אנחנו חייבים למצוא את הדרך להוריד אותה. וכל זה אני אומר כדי להתייחס ברגע להרכב המיסוי הרצוי.

דב פלג: יש לך הוכחות מוקפות שלשיעורי המיסוי יש השפעה על ההשקעה והרצון לעבודה?

בן בסט: כן.

דב פלג: אז אולי תראה לי אותם. תראה לי את המחקר.

צבי טימור: באופן עקרוני, מזו אזרחים, כולנו בעד הורדת מיסים, כולנו אוהבים לשלם פחות מס ולקבל תמורה יותר שירותים. השאלה היא, ואם להם קדימויות לבניית כבישים או לתקשורת, ולמנוע את התמוטטות ההשכלה הגבוהה. הפסקת פרוייקט הלביא משחררת מקורות לצרכים אחרים של המשק. האם צריך את הכסף הזה שמשתחררים להפנות רק לצרכים בטחוניים אחרים, מה שנקרא חלופה ללביא, או שצריך להעביר חלק מהם לחלופות אזרחיות — אלה הן השאלות של סדר עדיפויות. אני לא חושב שכלכלנים יכולים להיות רק טכנוקרטים בשאלה כזאת: זו לא שאלה טכנית של איזון התקציב. צריך לקבוע סדר עדיפויות, ולתת עצות כלכליות נכונות לקובעי מדיניות.

השאלה היא, ואולי נסיים בנושא זה — האם הרפורמה במס, הורדת המס השולי והורדת דמי הביטוח הלאומי למעסיקים עסקיים הוא בסדר עדיפות ראשונה של המשק; ושאלה שניה — אם משתחררים כספים ממערכת הביטחון, כמו הלביא, האם יש להפנותם רק למילוי צרכים בטחוניים אחרים, או שיש לשחרר חלק ולהעביר לשירותים אזרחיים. יורם, בבקשה.

יורם גבאי: אני אענה תחילה דווקא בנושא שאיננו קשור למיסוי, ואח"כ בנושא המיסוי. אני חושב שהאומץ של קידמיה בשנות ה־50 הראשונות, היה בהחלט בהפנייה יותר מקורות לשירותים אזרחיים ולבניית החברה הישראלית ופחות מקורות לביטחון, עם כל הסיכון. מה שקרה למעשה בתהליך היסטורי, זה הגדלת נטל הביטחון לשיעורים בלתי סבירים, ודווקא אחרי — וכאן אינני מדבר יותר ככלכלן — דווקא אחרי הסדר שלום עם צד אחד וכאשר לא ברור אם קצב ההתחמשות של האחרים הוא מהיר כמו שלנו. כלומר, כאן צריך החלטה בסדר גודל של הנהגה, שאומרת שיש לנו כעת אפשרות, ואני אומר זאת כדעה, להפנות יותר מקורות לנושאים האזרחיים שנמצאים במשבר קשה, יחסית, לנושאים הבטחוניים המחזיקים רמה גבוהה מאוד יחסית למצב האסטרטגי הבינלאומי.

אשר לנושא המס. הנחיות של האוצר הן ברורות: קודם כל, שהרפורמה תהיה נייטראלית, ושכל המקורות יופנו להורדת המס בהכנסות הנמוכות והבינוניות, ולא לגבוהות וממילא התשובה היא גמגום בהקשר לתקציבית, והיא נכונה מבחינה סוציאלית.

יוסי שוסטק: הפחתה בשיעורי המס לא בהכרח תביא גם להפחתה בגביית המס. והניסיון מוכיח שלא כך הם פני הדברים. יש כבר נתונים לגבי השנה הנוכחית — גביית המס לא קטנה, למרות ששיעורי המס הופחתו. לצערנו, במשק שלנו, הרבה עסקים, הרבה פרוייקטים נעשים לא לפי יתרונות כלכליים, אלא לפי יתרונות מס ואותה המטרה של כל רעיון של כל רפורמה, היא ליצור מצב שלא שיקולי המס יהיו הקרדינליים, אלא היתרונות הכלכליים למשק, וזה מביא אותי לעיקרון שני, שאומר כי על הכנסה זהה צריך להיות מס זהה. לא

(המשך בעמוד 10)

מסך ראשון

גריאטריה עם חיוך

מאת גיורא מנור

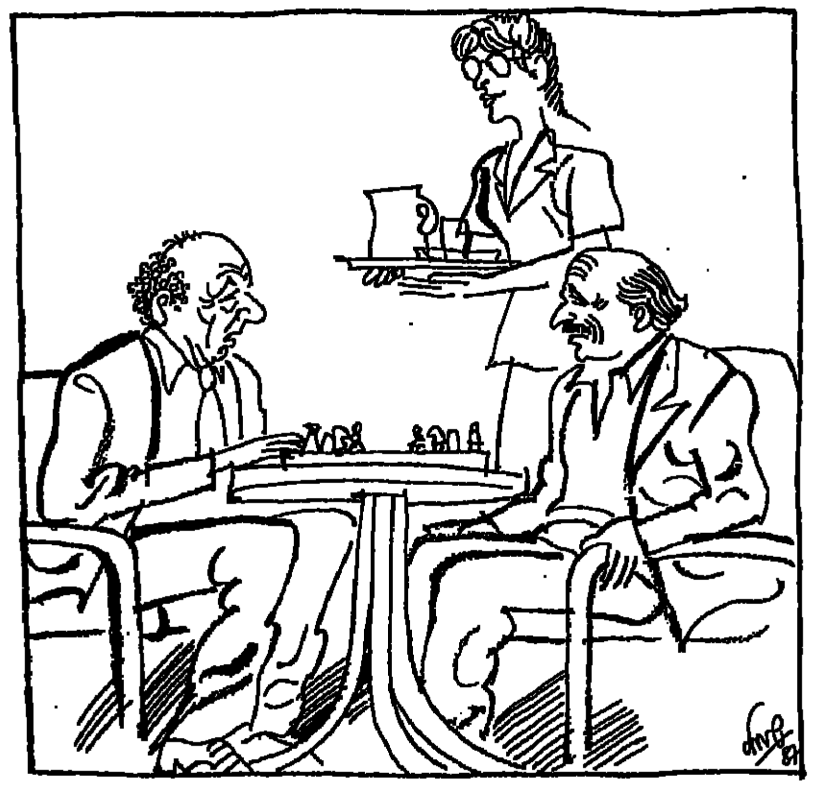

„רק בימי ראשון" – ריאליזם חיצוני במקום אמת פנימית. בתמונה: מרק חסמן ועמליה לזרוביץ'

„רק בימי ראשון" — מחזה מאת טוב לארבין; עברית: דן אלמגור; בימוי: גדי רולן; תפאורה ותלבושות: אבי שטרן; תאורה: גדעי קורסמן; מוסיקה: אלדד לידור — בתיאטרון העירוני של באר־שבע, בביצוע השחקנים: מרק חסמן, עידית טפרסון, חנה ריבר, הוגו ירדן, עמליה לזרוביץ' ורוברטו הניג.

אין לי טענה לאלהים, שלא העניק לאדם חיי־נצח. להיות בן 550, בוודאי משעמם נורא. הסוף הוודאי מעניק איזה תבלין לחיים, תחושה של „צריך להספיק". מה שבאמת מפחיד, אינו המוות, אלא הזיקנה, האיבוד ההדרגתי של הכושר הגופני, ומה שעוד יותר גרוע, החשש מהשקיעה הרוחנית.

המחזה של לארבי מתרחש במוסד מאוד נאה ונוח לזקנים. במרכזו קופר, איש מקסים, שמרק חסמן מעניק לו שכל טוב, חום אנושי, פקחות, בקיצור — כל־טוב. הוא עדיין רודף־שמלות מושבע, אולי תוך שכנוע עצמי, שהפלירט שהוא מנהל עם עובדת הנקיון (חנה ריבר) ויחסי אב/בת עם גוון מיני מורגש עם האחות וילסון (שעידית טפרסון מגלמת בחן) יעצרו בדרך המאגיה הסימפאטית את הידרדרותו הבלתי־נמנעת. לזכות שני השחקנים בתפקידי הקשישים עומד, שאין הם משתדלים להזדקן, אלא מצטרצים במלוא המרץ — כמעט עד לרגע האחרון.

קצת קשה להבין איך איש לבבי וחם זה גידל בת (עמליה לזרוביץ'), שאינה מסוגלת לכל יחס אנושי ממשי, הנשואה לאחד עורך־דין חדל־אישים (רוברטו הניג בחליפות מגוחכות וחיוך, שבכוחו להחמיץ הלב במבט אחד) ומה עוד, שהוא מזכיר את אישתו שנפטרה מכבר באהבה רבה, כך שיש להניח, שהבת גדלה בבית מאושר.

קופר חושש מכל סימן חדש של ירידה בתיפקוד. ידידו, איתו הוא משחק שח ומתקוטט, כדי לשמור על שפיות ורעננות, הוא טיפשון חביב, שאינו תופש כל־כך את העקיצות של קופר — הוא הוגו ירדן, מומחה בגילום אנשים כאלה, המביטים בעיניים תוהות על הנעשה סביבם.

אבל כל המאמץ המשחקי הזה אין בכוחו להסתיר את העובדה, שהמחזאי מסתפק במישור מאוד שטחי וסנטימנטאלי בבואו לטפל באימת הגסיסה המתמשכת. לרגע נוצר אפילו איזה קשר רגשי בין הבת המעצבנת לאביה, שאינו יודע איך להפשיר את הקרח, האחות וילסון נישאת לידידה, שאינו נראה על הבימה, שקופר כביכול מקנא בו, ומתמודד איתו.

רק ברגעים המסיימים ממש, מוסיף הסיום: ידידו איילוט „מאבד את הצפון" ואינו זוכר היכן הוא, ומה קרה לו בבוקר, וקופר חש לפתע, הספיק לרוץ לבית־השימוש, והרטיב במכנסיים. אבל כדי לחסוך מאיתנו התייסרות, יורד המסך על טראגדיה יום־יומית אבל אמיתית זו מבלי שעלינו להתמודד עם המציאות המרה של הגריאטריה.

הצרה היא, שבמציאות הזקנים — כל אחד מאיתנו בבוא היום — אינם נחמדים ופקחים, אלא סתם אותם אנשים שהיו כל חייהם, פחות חן הנעורים, המרץ והיכולת האינטלקטואלית. כשמזדקנים, מה שקורה הוא, שאחוז המים בגוף יורד, ותכונותינו, הטובות והמרגיזות, כאחד הופכות לתמיסה מרוכזת יותר. אותן תכונות אופי, רק בריכוז גדול יותר. הטיפשים לא מחכימים, האגואיסטים לא נעשים אלטרואיסטים. והזיכרון הנחלש עושה אותנו לבלתי־בטוחים בעצמנו, וזה מעצבן.

הטיפול הקליל, המשחק המשעשע, הזריזות של הבימוי נראים לי כעלבון. אולי משום שאני עצמי כבר לא כל־כך צעיר, היה לי קשה להתייחס לטיפול הקוסמטי הזה בבעיות הזיקנה כאל הלצה מוצלחת. אמנם אמר שלום־עליכם, „בכל הלצה יש רק 150 אחוזים אמת", אבל בבדיחה אנגלית זו האמת המרה מוסתרת תחת שכבה עבה של ממתיק מלאכותי. הריאליזם החיצוני בא במקום אמת פנימית.

ערוץ ראשון | מאת דורית גפן

עובדים והנהלה — האיזון העדין

התוכנית „בכניסה חופשית" השבוע הביאה את ועדי העובדים על שולחן הדיון הציבורי. הבחירה בשניים־שלושה נציגים של ועדי עובדים גדולים (בנק לאומי, „בזק" והתעשייה הצבאית) צריכה היתה כנראה לייצג את הפרובלמטיקה של יחסי ועדים־הנהלה, אלא שאף כי כל אחד משלושת המקרים הפרטיים הללו הוא מעניין ומשכיל להבנת הנושא, הרי ספק אם אלה דווקא יכולים לשמש אב־טיפוס ל־50 אלף הוועדים במדינה.

גם כאשר יוצאים מתוך הנחת יסוד, כי ישנם ועדי עובדים גרועים וישנן הנהלות טובות, הרואות ברווחת עובדיהן חלק בלתי נפרד מיעדן להרוויח ולשגשג, וכמובן להיפך, אין לשכוח, כי התארגנותם של העובדים על־ידי הקמת ועדים נבחרים, נועדה בראש וראשונה להגן עליהם מפני שרירות ליבה של ההנהלה, מפני פגיעה בעובדים, ומפני ניצולם, כמו גם כדי להיאבק לשיפור תנאי העבודה שלהם, ולמען קידומם המקצועי.

אפשר היה אולי לקבל את הגירסה השמרנית והמיושנת, שמבחינה בצורה חד־משמעית בין תפקידה של ההנהלה, כשמה, לנהל ולהחליט בכל הקשור למפעל, לבין הוועד שתפקידו להגן על העובדים, לייצג אותם בפני ההנהלה, אילו אכן היתה ההנהלה נוטלת על עצמה את מלוא האחריות על מעשיה, ואילמלא היו עובדים אלו ברוב המקרים, נאלצים לשלם את מחיר כשלון הניהול. במקרה הקיצוני בפיטורים, ובמיקרה „הנוח" קשה, בוויתורים שונים. כאשר המצב הוא כפי שהוא, הרי התביעה של העובדים לשיתוף נציגיהם במוסדות ההנהלה, היא חלק מהמאבק הלגיטימי להגנה על האינטרסים שלהם, שבדרך כלל אינם עומדים בסתירה לאינטרסים של המפעל עצמו.

גם בארצות קפיטליסטיות מוצהרות הגיעו כבר מזמן למסקנה, כי מעורבות העובד, ושיתופו בדרגים שונים של רמות התיכנון וההחלטה, מגבירים את המוטיבציה שלו, ומורידים את רמת הניכור. יתרה מזו, שיתוף ומעורבות מקהים במידה רבה את האנטגוניזם של העובד כלפי המנהלים, ויוצרים מערכת יחסים חיובית, שמבוססת על גישה עניינית, ולא על מה שמוכר כ„כל אחד מסדר את השני כפי יכולתו". אין כמעט מחקר על יחסי עבודה, אשר אינו מצביע על הנוסחה המשווה כל כך, האומרת כי עובד מרוצה, המעורב במפעל שלו, ורואה בו מקור פרנסה סביר, שלא לדבר על מכובד, עם אפשרויות של קידום מקצועי אישי, מפיק עבודה ותוצרת טובים יותר, מאשר עובד מדוכא, ממורמר ומנוכר, שאינו שש לבוא לעבודה, וממתין בקוצר רוח לסיים את מיכסת שעות עבודתו.

מרבים לדבר אצלנו על משברים ביחסי העבודה, המתבטאים בעיצומים ובשביתות, אך ראוי לא פחות לבדוק היטב את המחיר שמשלם מפעל, שהנהלתו מבקשת לחסוך על חשבון העובדים. ראוי למשל לבדוק את „ההפסד הכספי", שבמתן דרגה נוספת לעובד, הרואה בכך לא רק תוספת שכר אלא גם ביטוי להערכה על עבודתו, מול ה„רווח הכספי" באי מתן הדרגה או הקידום האחר, ובהפיכת אותו עובד לאיש מתוסכל, עויין ואדיש.

מבלי לזלזל בתפקידן של ההנהלות להחליט, הרי ללא העובדים יישארו כל ההחלטות הטובות והנכונות ביותר על הנייר. הנהלה חכמה מבינה, כי כל השקעה בעובדיה תוחזר לה בסופו של דבר ברווח ניכר, כשם שוועד עובדים אחראי מבין, כי אינו יכול להתעלם ממצבו הנתון של המפעל.

הדיון ב„כניסה חופשית" התרכז בעיקר בוועדי העובדים. הערתו של יאיר צבן היתה נכונה כאשר עמד על חוסר האיזון בהתייחסות לתפקידיה ולאחריותה של ההנהלה. שכן, היא למעשה הצד השני של המטבע, וברוב רובם של המקרים, להוציא חריגים, התנהגות הוועד היא פונקציה של התנהגות ההנהלה.

חבל מאד שלא הוקצה יותר זמן (במקום החזרות הרבות על המקרה הפרטי של בנק לאומי, שרבים מהדוברים התייחסו אליו) לשמיעת דבריו המעניינים של פרופסור שירום למשל, שהוא מומחה ליחסי עבודה, ובידיו מסקנות של מחקרים רבים בתחום זה. אשר לומר, כי רוב המשתתפים בדיון לא חרגו מ„המשבצת" שהוקצתה להם (ראשי הוועדים רוט, שפר וחבושש, נציגי ההנהלות, פרופר וקוהל, נציגי ההסתדרות: דילוני ואורבוקייץ, ורוב הדוברים האחרים), ויצגו את העמדות הבולטות ביחסי עובדים־הנהלה־ואיגוד מקצועי.

מנשה רז גילה זריזות פיזית במעברים עם המקרופון בין דובר לדובר, אך יש לו נטייה לקטוע אנשים באמצע הדברים, ולא פחות מכך, הוא מפרש בשבילנו חלק מהדברים בפירוש מאד חפשי, ולא תמיד נכון (ומה על האינטליגנציה של הצופה, שיכול בעצמו לפרש את הדברים שהוא שומע, ואינו נזקק לתיווך של רז?).

היה מחדל?

המשדר המיוחד שהוקדש למלחמת יום־הכיפורים, ולמעשה לימיה הראשונים בלבד, החטיא את המטרה ואף עורר כמה תמיהות. עד כה סברנו, כי המושג „מחדל" בהתייחסות להתנהגות הצמרת המפלגתית־המדינית בטרם המלחמה ובימיה הראשונים, אינו נתון לוויכוח. מן הדיון בהנחייתו של פרופ' ירמיהו יובל אפשר היה להגיע למסקנה (הסרת השחרה), כי המחדל היה יתום, וכי אף אחד ממקבלי ההחלטות באותם ימים הרי אמון לא שגה ולא כשל.

תמונה מעוותת זו קשורה להרכב המשתתפים בדיון (שלווה בכמה תמונות חשובות מאירועי המלחמה עצמה). לצידו של המנחה התייצבו שלושה אנשים, שכל אחד שימש בדיון כפרקליט לאישיות שאליה היה קשור. מרדכי גזית (מי שהיה מנכ"ל משרד ראש הממשלה בימים ההם) ליימר סניגוריה על גולדה מאיר, נוסח כיצד יכולה היתה ראש הממשלה חסרת הנסיון הבטחוני (באופן טבעי) להסתייג מהערכות חד־משמעיות של הדרג הבטחוני. אך תמונתה של גולדה מאיר מטפטה בטלוויזיה במוצאי יום־הכיפורים, כאשר הקרבות התנהלו בכל החזיתות, וצה"ל ספג כבר מהלומות כבדות בגלל חוסר כוננות למלחמה — תמונה זו חשפה את גולדה מאיר דווקא באור חיובי. דבריה כאילו „לא הופתענו ואנו ערוכים למלחמה" היו פשוט מאוד שקריים, ושום סניגוריה לא יכולה למחוק את הרושם המרכא של הופעה זו.

דבריו של נפתלי לביא, שייצג את דיין, סתרו באופן מוחלט את העובדות ההיסטוריות. דיין, שהתנגד עוד בבוקרו של יום הכיפורים לגיוס מלא של המילואים, היה האשם העיקרי במחדל. הנסיון לשפץ את התנהגותו, כאילו היה פעיל בניהול המלחמה במתן עצות מיניסטריאליות פשוט מעורר גיחוך.

נכון שגם הרמטכ"ל דאז דדו, יוצג על־ידי מקורבו תת־אלוף אבנר שלו, אלא שהוא היחידי שדייק בעובדות. הוא לא העלים את אחריותו של „דדו" לקבלת הקונספציה השגויה של המודיעין, אך ידע להזכיר את תרומתו של דדו עוד בחודש מאי, כאשר פקד על גיוס מצומצם, והקף לכתובת של ביקורת על בהלת־שווא. נושא מלחמת יום־הכיפורים ראוי היה לתוכנית טובה יותר ובעיקר לבחירת משתתפים, שאפשר יהיה לסמוך יותר על חוסר הפניות שלהם בעדותם ובפרשנותם.

יידישקייט — א־מחיה

התוכנית „מכך אושר" בהנחיית אהד מנור אירחה השבוע את חברת הכנסת חייקה גרוסמן.

אישיותה של חייקה, הקשורה קשר אמיץ בהיסטוריה שלה, שהשתלבה בפרקים קשים וגורליים של העם היהודי במלחמת העולם השנייה, היא ללא ספק אחת הדוגמאות כיצד אפשר להיות יהודי גאה ומאמין, ללא המימד הדתי והלאומני.

אם הייתי צריכה להגדיר את הופעתה של חייקה, ואת בחירותיה האישיות, הייתי ממצה אותם בשתי מלים — מאד יהודיות. לי, היידישקייט, התוכן של העניקה התוכנית ניחוח חם ונעים של פחות, במובן הטוב של המילה, ולא רק שלה, כמו גם בחלק מהקטעים. השיר שקראה ביידיש. היתה ברברים רגישה ואפילו מרגשת בשורשים, שלי לפחות.

חייקה גרוסמן – נגיעה מרגשת

קונצרט ראשון

עומק וכנות מרגשים

מאת אביבה שלח

קונצרט למנויים מס' 1 של התזמורת הפילהרמונית הישראלית בניצוחו של זובין מהטה עם רוברטה אלכסנדר (סופראן). התוכנית: אורגד — בלדה לתזמורת (1970); ברליוז — „לילות קיץ", מחזור שירים לקול ולתזמורת אופ' 7; ברהמס — סימפוניה מס' 2 ברה מז'ור, אופ' 73. היכל התרבות, 4.10.87.

הבלדה של אורגד היא סיפורו של הצליל. שינויו וגיוונו בכל שמשתנים הרכבו ומיקומו בחלל האולם, שילובים שונים של מקורות הצליל המופקים במקומות בלתי מקובלים — פורשים מניפה עניפה של צבעים ומירקמים. הביצוע היה טוב, וראויים לציון מיוחד הנשפנים הסולנים, שהריעו מכל פינות האולם ועמיתיהם הנקשנים על הבימה לצד חבריהם הנגנים.

את כל הגעגועים והעצב של הרומנטיקה יצק ברליוז במחזור השירים „לילות קיץ", יגון של היעדר אין־סוף של חידלון, והכל בתזמור מבריק נוגע ללב בעדינותו, ביופיו. עומק וכנות מרגשים הוסיפה לאלה רוברטה אלכסנדר בסופראן נהדר ששלט בכל רזי היצירה. מחזור שירים מופלא בביצוע נדיר.

נגינה מאוזנת וטובה של הסימפוניה השנייה מאת ברהמס היתה סיום מהנה לקונצרט מצויין.

בן־ציון אורגד

מוסיקה

באינטונציה צרפתית

מאת יצחק שור

התזמורת הקאמרית של ירושלים, בת שלושים נגנים צעירים, הוקמה באביב שעבר בידי אריה אברהם, עורכת תוכניות ב„קול המוסיקה", ובידי המנצח היהודי־צרפתי ג'ואר ולגוביץ'. מטרת הגוף המוסיקאלי החדש היא להביא בפני קהל דובר צרפתית יצירות עם ניחוח ישראלי. בחודש הבא תצא התזמורת החדשה לסיבוב קונצרטים בשמונה ערים צרפתיות.

מה ששמענו בימק"א ב־30.9 היה מעין „חזרה כללית" לקראת היציאה לחו"ל. הנגנים הם, ברובם, בוגרי יחידת הנגנים הצעירים של המרכז למוסיקה, בחלקם משרתים בצה"ל, ומנגנים בתזמורת הקאמרית של קצין חינוך ראשי. על הקונצרט ניצח וילגוביץ'. הכנרת הראשונה היתה והה וזדמן. במרכז הערב עמד ביצוע הקונצ'רטו התשיעי, במי במול מז'ור לפסנתר ולתזמורת, ק. 271, עם גלעד מישורי, ישראלי המשלים את לימודיו בזלצבורג ובמינכן.

בנגינת מישורי טמונה רב־קיומיות ניגודית, שבמסגרתה חיים יחד רוך ועוצמה, איפוק ופתיחות, עלומים ובגרות. הייתי שמח לשמוע את מישורי הצעיר מופיע אצלנו עם תזמורות מנוסות, כדי לראותו מתמתח כלפי מעלה. חוף הצליל המבריק של כלי המיתר, הרי שהתזמורת ומנצחה סבלו לרגעים מחספוס, ומהיעדר אחידות בפתיחות הקונצ'רטו של מוצרט, וממתיקות־יתר בנגינת הסונטה של אלבינוני.

בנגינת „תפילה" מאת אבני וסוויטת הולברג מאת גריג נדמה היה לי, כי חשתי בהזדהות עמוקה יותר של הנגנים עם היצירות. „תפילה" של אבני נפתחת בסגנון טונאלי, יפה, מהר מאוד מתפתחים ניגודים ריתמיים בין חלקי היצירה. המקצבים משתנים ומבטאים מצבי רוח מופשטים יותר לקראת סוף היצירה: שם עוצר אבני וחוזר למוטיב הראשון. זוהי יצירה דרמטית, מפתיעה ומרתקת. בסוויטה של גריג השמיעה התזמורת מלודיות בעלות גוון עממי, ולירויות הנוטה לתוגיות.

ניצוחו של וילגוביץ' היה אלגנטי ורוחני. התזמורת הקאמרית הירושלמית הגישה ערב רענן, אך מן הראוי כי תקדיש בעתיד זמן רב יותר לשיפור הלכידות הפנימית של נגינתה.

תיאטרון בפרוזה

דפים לספרות

עורכת: יעל לוטן   עורך משנה: אילן שיינפלד

שמעון שלוש

לְאַבֵּד כְּדֵי לִרְשֹׁם

בָּחוּר מִשֹּׁבִי לְמַגָּע
תְּסַפֵּס בְּתְכוּנָה
תַּשְׁאִיר אֶת הָאֶגוֹ
תְּנַפֵּחַ
עוֹר חַם וְשָׁחֹר כָּמוֹךָ
תָּרִים לִי כּוֹס
בִּשְׁבִיל הַחֹם
בִּשְׁבִיל הַקֶּשֶׁר
הַלָּבָן שָׁחֹר
תּוֹרֵק
תָּבִיא עוֹד כּוֹס
תְּעַדֵּן אֶת הַקֶּשֶׁר
שֶׁל הַנִּמְצָאִים יַחְדָּיו
תִּזְרֹק
תָּרִים אֶת הָעִנְיָן שֶׁלָּנוּ הָלְאָה
תָּבוֹא אַתָּה אוֹהֵב
אַתָּה שֶׁקּוֹרְאִים לְךָ גַּ׳ים
שֶׁקּוֹרְאִים לִי גַּבְרִיאֵל
תָּבִיא רְטִיָּה לַפֶּצַע
כִּי נִתְחַכַּכְתִּי
תָּעוּר
אֲנִי חוֹשֵׁב שֶׁתָּעוּר
לֹא הֵבַנְתָּ
אֲנִי חַיָּב לְאַבֵּד אֶת עַצְמִי
כְּדֵי לִרְשֹׁם
בּוֹא גַּ׳ים עוּר
אֲנַחְנוּ אֲסוּרִים בְּיַחַד
אַתָּה תִּכָּנֵס בַּגְּבָרִים
אֲנִי אֶשָּׁאֵר בַּגֶּבֶר בָּאִשָּׁה
אֲנִי שֶׁמַּכִּיר אֶת הַתְּחוּשָׁה
שֶׁבִּדְבָרִים הַמְּאַבְּדִים עַצְמָם
כְּדֵי לִרְשֹׁם.

אלי שמיר, מתוך תערוכתו שהתקיימה בגלריה מימד קטן 1986

איל מגד

שורות לסוף השנה

רוח חיים

הַמַּיִם נוֹשְׁמִים
הַהַפְתָּעָה נוֹשֶׁמֶת,
מֵאָז סָר מִמֶּנּוּ אֱלֹהִים
הָאִי חָשׁוּב כְּמֵת

יחף

הַסַּנְדָּלִים הַמְּתִינוּ לְךָ עַל הָאֵזוֹב
בַּמָּקוֹם בּוֹ הִשְׁאַרְתָּ אוֹתָם,
כְּמוֹ אִישִׁיּוּתְךָ הַנֶּאֱמָנָה,
נִצָּב בְּמֵי עַרְבַּיִם מַהֲבִילִים בְּחוֹף עָזוּב
צָמוּד לְאוֹר נוֹבֵל,
הָרִיקּוּד הַיָּחִיד שֶׁאֲנִי מַכִּיר.

בצל הסימטה

בְּצֵל הַסִּמְטָה בָּאֱלוּל
כְּבָר מִסְתַּתֵּר הַסְּתָו. הַיְּנוּמָה צָפָה
עַל יוֹם חַם שֶׁשָּׁכַךְ.
לְהַחְפּוֹ, לְהַחְפּוֹ בִּסְלִיחָה
מִסְכְּסָךְ עִם כָּל הָעוֹלָם
מִי יִתְגַּנֵּי אַבְרָךְ, בַּעַל מִשְׁפָּחָה
בִּירוּשָׁלַיִם, שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ אֶלָּא
לְהַשְׁלִים עִם בַּעַל הָרַחֲמִים

ישראל אלירז

יַעַר הוּא אֲמִירָה בִּקְצֵה הַדִּמְיוֹן

(1)

יַעַר הוּא אֲמִירָה
בִּקְצֵה הַדִּמְיוֹן, מָה
שֶׁהַמְּשׁוֹרֵר, אוּלַי,
קוֹרֵא לוֹ
אִי

(„שָׁם יֵשׁ אִי״)

צִפּוֹר עוֹבֶרֶת
בְּלֵב הָעֵץ הַגְּלִילִי

הַדְּרֵ״ק לֹא צָרִיךְ
עוֹד לְמַחְטִים כְּדֵי

לְתַרְגֵּ׳ם מִן הַהֶרְמֶטִי,
לַעֲמֹד בָּאֲוִיר

וְלָשִׂים לְאַל
אֶת הַמּוּבָן מֵאֵלָיו

(2)

אֲנִי עוֹמֵד בַּמָּקוֹם
הַנָּכוֹן בֵּין יְחִיעָם לְסַאסָא

וְרוֹאֶה אֶת הַ־דָּ־בָ־ר שֶׁהַגַּל
נִמְצָאִים מִמְּעַט לְיָדוֹ

וְאוֹמֵר לְעַצְמִי
זֶה הַ דָּ בָ ר.

תֵּן לְעַצְמְךָ
מִי אַתָּה לִהְיוֹת

אוֹ עוֹמֵד
לִהְיוֹת

וַאֲפִלּוּ
הָלְאָה מִזֶּה עַד
הַקָּצֶה

גּוֹ יוֹנָה בַּר
עוֹמֶדֶת לְבַדָּהּ

עִם שְׁמוֹנָה צִפָּרְנֵי
אֹמֶץ עַל יַד
נְחִירֵי הָעוֹלָם

(3)

אֲנִי שֶׁלֹּא יוֹדֵעַ
עַכְשָׁיו אֲנִי יוֹדֵעַ

לֹא הָלַכְתִּי לְאִבּוּד
בַּיַּעַר

ה ו א
יוֹדֵעַ הֵיכָן אֲנִי —

עַל הַקָּצֶה הַצְּפוֹנִי הַקָּשֶׁה
שֶׁל אַסְיָה, עַל קוֹץ הַגְּלִידָה
הַקָּרָה, הַמְּלוּחָה,

שֶׁהַיָּם
לֹא מֵקֵל עָלֶיהָ.

„שָׁם יֵשׁ אִי״?
כְּבָר לֹא.

וּבַחַלּוֹן — הָהָר
בְּתוֹכוֹ מֵגַהּ הַר
בְּתוֹךְ רֹאשִׁי

(4)

אֲנִי בּוֹדֵק עִפָּרוֹן אַחֲרוֹן
עַל הָאֲגוּדָל וְעַל

הַקָּצֶה הַמָּצוּץ הָרָחוֹק
שֶׁל מַגְרֵה עָלָיו

עֵצִים צוֹמְחִים
כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ

זֶה אֶל תּוֹךְ
מוּל זֶה

וּמִישֶׁהוּ (מַה לֹּא
עָלָה בְּיָדוֹ)

מַבִּיט בָּזֶה וּבָזֶה
וְנִדְמֶה לוֹ שֶׁהָעוֹלָם,

מַאֲבַד הַזֹּהַר הַמּוֹהִיר
וְנִשְׁאָר חַנָּה

יָכוֹל לִהְיוֹת סוֹפְסוֹף
מוּבָן מֵאֵלָיו

גַּם בְּלִי הַשְּׁאֵלָה
הַפִּינִיקִית הַלְּבָנָה

לְמִי תִּהְיֶה כָּאן
הַמִּלָּה הָאַחֲרוֹנָה?

(5)

מָחָר שַׁבָּת.
יוֹם אָרֹךְ וְחָדָשׁ וּלְבַד לְגַמְרֵי.

חָפְשִׁי מִכָּל יוֹם, מִכָּל לַיְלָה,
שֶׁקָּדַם לוֹ.

יֵשׁ לְהַדְרִים (הַדֶּרֶךְ
מֵעִיר) וְהַיַּעַר

בָּא אִתִּי.
הַשָּׁעָה נְכוֹנָה.

פֹּה וָשָׁם כְּאֵב בָּעֹמֶק
אֶמְצַע הָעַיִן

הַשִּׂמְחָה, הַלֹּא־נֶעֱצֶמֶת
בְּתוֹךְ הָעוֹלָם
הַלֹּא־נֶאֱלָם

יאירה גנוסר

קַיִץ. קְצַרְצָרִים.

•

לָשֶׁבֶת בְּבֵית קָפֶה
כַּחֲצִי חֹשֶׁךְ
לְהִתְפַּלְמֵס עַל סִפְרוּת
לְרָכִיל, וְלֹא
לָלֶכֶת לַיָּם.

•

עַכְשָׁו הַסְּנָאָה
עַל עֲקֶרֶת הַבַּיִת,
לַק עַל צִפָּרְנָהּ.

•

דְּגֵי־רָקָק בְּכַפּוֹ
קְטַנִּים כְּמוֹ הַדַּיָּגִים,
בְּלִי "הֲנֵכוֹן וְהַיָּם".

•

בֵּין צְלָלִים מִתְפּוֹרֵר
צֶלֶם הָעִקּוּר
שֶׁל קְבוּצַת עֲצֵי זַיִת.

מתוך הספר „חגיגה שגיאה״, שיראה אור בקרוב בהוצאת הקיבוץ המאוחד

רשות הקורא

„הזמן הכחול" של בני בגין

בני בגין פירסם בעתונות ובתוכנית טלוויזיונית את גירסתו, כנגד „הזמן הצהוב" של דוד גרוסמן (סדרת מאמרים ב„מוסף" וספר בשם זה).

בגין אינו מתכחש למימצאים המוצגים ב„זמן הצהוב", אלא מנסה להוכיח בטענה כי גם בתחומי מדינת־ישראל („הקו הירוק") נעשים עיוותים בנושאי זכויות האדם, וכך אין הבדל עקרוני למדיניות משני צדי „הקו הירוק".

הטוען מביא דוגמאות לרוב של מעצרים ממושכים ללא משפט גם בקרב היהודים, [illegible] בכך כמעט ונסתתמו טענותיו.

מהנעשה בתחומי „השטחים" מתעלם בגין, כמעט לחלוטין:

● הרס בתים של מחבלים עוד לפני האשמתם. האם גם יהודים ורוצחים [illegible] בתיהם נהרסים?

● מתי הוכנסה אישיות יהודית למעצר מינהלי למשך תקופה ארוכה?

● האם חל החוק והמשפט הישראלי על ערביי השטחים, האם לאחרונים הזכות לערער על מסקי־דין של בתי־המשפט הצבאיים?

● מתי נסגרו עיתונים ואוניברסיטאות במדינת ישראל?

● האם שכרם ותנאי העסקתם של תושבי השטחים זהים לאלה של תושבי המדינה?

● אימתי אסרו על מנהיגים ישראליים (גם הקיצוניים ביותר, מימין ומשמאל כאחד) לצאת לכנסים ולוועידות בחו"ל?

אלו רק דוגמאות מעטות לשוני בין החיים ב„שטחים" לבין החיים במדינת־ישראל. [illegible] להצדיק או לשלול חלק מהעיוותים ולמצוא להם כל מיני טיעונים בטחוניים, אך אל לנו לקבל את „הזמן הכחול" בגירסתו של מר בגין, כי הטמנת ראשנו בחול והסתרת המציאות כמי שהיא, תהיה בעוכרינו.

דן יהב, תל־אביב

תנופת בנייה בגדה

כמי שמשרת שרות מילואים בעיר [illegible] בימים אלה, אני חייב לציין, כי אני [illegible] מתנופת ההתיישבות, או ליתר דיוק, מתנופת הבנייה בגדה המערבית.

נכון שההתיישבות כאן היא בדרך כלל פוליטית וחלק מהמבנים אינם מאוכלסים כלל, אולם אלה עובדות מוצקות בשטח [illegible] להתעלם מישובים מאוכלסים [illegible] לתפארת והמפוארים בכל מקום כמעט.

כמי שנחשב לאיש שמאל, אני [illegible] להסכים עם סארי נוסייבה („על המשמר" 28.9) שכנס „ניראאוטלוק" ב„צוותא" [illegible] קבע, כי ישנן היום שתי אפשרויות לפתרון הסכסוך: „קיום שתי מדינות נפרדות, [illegible] מדינה דמוקרטית חילונית" — כל פתרון אחר הוא מבחינת אשליה בלבד ואין [illegible] במקום, לדעתי.

אם אכן נצליח לאכלס כל אותם [illegible] חרשים בגדה, אם על־ידי עליה או בדרך אחרת, וההתיישבות תימשך, הרי [illegible] הכלתי נמנע הוא מדינה דמוקרטית [illegible] משותפת לנו ולערבים. וזה, צר לי [illegible] נשמע דמיוני ביותר.

סמקטור דורון, קבוץ [illegible]

מכוניות ללא שנת ייצור

אני מציע שסימון מספרי המכוניות [illegible] יכלול שנת ייצור, כי הדבר גורם לתעתוע [illegible] אתר ירצה לרכוש מכונית חדשה [illegible] לססטוס חברתי ואישי.

העניין פשוט ולא מצריך הסברים. [illegible] הרבה מדינות אשר בהן המספר שייך למכונית [illegible] המכונית להחלפת המכוניה באחרת, [illegible] ישנה יותר.

הדבר הזה יועיל הן מבחינה חברתית [illegible] מבחינה של הסכון כתוצאות לשם ראווה.

ישעיהו [illegible], תל־אביב

לטוב אין גבולות

ברצוני לשתף את קוראי העיתון במעשה של אורחות טובה, שבימינו אלה בהחלט ראוי לציון ושבח.

בחג ראש השנה, בחורי, מטיל [illegible] משפחתי, התעכבתי בתחנת הדלק של [illegible] תפר. לא עברה חצי שעה מאז חזרתי [illegible] ובביתי הופיע אדם, ובידו תיק עם [illegible] ומסמכי, שנמצאו על הכביש בסמוך לתחנת הדלק. האיש ממשפחת יוליס מכפר [illegible] הפרטי אינו ידוע לי) ראה לנכון להשיב לבעלים את האבידה, שכלל לא הרגשתי בחסרונה.

מעשיהם של יהודים מוכיחים, כי לטוב אין גבולות ויש כוחו רק כדי לאגשר את [illegible] התבונה והידידות שבין העמים. ליוליס [illegible] מלוא ההערכה והתודה.

משפחת [illegible], קיבוץ [illegible]

חוגים מקורבים

מאת דליה שחורי

כוננות מופרזת?

לפי הכוננות הדרוכה בלשכות שמיר ופרס לקראת בואו של מזכיר המדינה האמריקני ג׳ורג׳ שולץ אפשר לחשוב שהוא מגיע לכאן מחר.

לא, הוא יגיע ביום ששי בעוד שבוע ולפי הבטחתו הוא עשוי להביא אתו רעיונות חדשים. לשכת ראש הממשלה: הוא בפירוש לא בא לנהל כאן מו"מ על הוועידה הבינלאומית. זו לא המתכונת ולא הזמן ולא התנאים המתאימים לכך. לשכת שר החוץ: אין ספק שהוא בא לדון ברעיונות שיסייעו לממשלה לתמוך בוועידה הבינלאומית.

מעבר לחילוקי הדעות מסכימות שתי הלשכות שיהא תוכן השיחות עם שולץ אשר יהיה, מטרת ביקורו נקבעה על־פי ה־22 בחודש: היום שבו ייפגש עם שר החוץ הסובייטי אדוארד שווארנדזה במוסקווה.

נושא המזרח־התיכון עתיד לעלות בשיחות בין השניים. שולץ רוצה לבוא למוסקווה מתוך עמדה של כוח. הוא רוצה להראות לברה"מ, שארה"ב היא זו המשוחחת עם הצדדים לסכסוך, מקבלת עליהם ונהנית מאימונם. הוא רוצה להראות, שכל פתרון של הבעיה הפלשתינית חייב לעבור דרך וושינגטון. באותה הזדמנות הוא רוצה גם להפיח רוח־חיים בתהליך השלום ולזרוק רעיונות שיהוו חומר למחשבה, אם לא קצה החוט לפתיחה־מחדש של מגעים.

הרעיונות יעסקו כנראה בדרכים לעקוף את הוועידה הבינלאומית. אם, לדוגמה, יבוא שולץ עם רעיון למחוק את הכותרת „ועידה בינלאומית" ולדבר על „שיחות בין לאומיות מקדימות", עשוי להיות בכך שינוי מעניין, שאולי יקשה על הליכוד לסרב. רעיון כזה משאיר את האו"ם והמעצמות בתמונה, אך מצמצם את נוכחותם לשלב שלפני פתיחת השיחות הישירות בין הצדדים. כך יקבל חוסיין את דרישתו להשתתפות האו"ם, ושמיר יקבל את דרישתו שלאו"ם ולברה"מ לא תהיה נגיעה למו"מ הישיר עצמו.

מסדר היום של שולץ בישראל אפשר להסיק, שגם אם יהיה מקום לדון ברעיונות שיביא, אין בכוונתו להכנס לדיון רציני עליהם כבר בשלב זה. פגישתו הראשונה כאן תהיה עם שמיר (ביום ו' לפני כניסת השבת) ופגישתו השניה והאחרונה תהיה שוב עם שמיר (ביום א' בערב, לפני צאתו לקהיר). לפני הפגישה האחרונה ישתתף שולץ בישיבת עבודה ממושכת במשרד החוץ. בהתחשב בהעדר הקומוניקציה בין משרד החוץ ולשכת ראש הממשלה, גם אם שולץ יגיע להבנות כלשהן עם צוות משרד החוץ, ראש הממשלה לא יתבקש לאשר הבנות אלה.

ייתכן שלאחר צאתו של שולץ יימשך ויכוח בין לשכות שמיר ופרס ויהיה נסיון לקשור את הקצוות. אך בעת ביקור שולץ לא תהיה שהות להתייחסות ממש רצינית לרעיונות שהוא אמור להביא. הוא גם אינו מתכוון לחזור לישראל אחרי שיחותיו בקהיר וברבת־עמון, כדי לקבל את עמדותיה האחרונות.

מכאן, שצודקים יותר אלה הסבורים, שהמטרה העיקרית של ביקור שולץ הפעם היא מוסקווה יותר מאשר ירושלים, או רבת־עמון וקהיר.

בין שרי חוץ

17 שרי חוץ פגש שמעון פרס בניו־יורק. הפגישות המעניינות במיוחד היו עם שרי חוץ של מדינות שישראל לא מקיימת אתן יחסים דיפלומאטיים, או שהיחסים הם על אש קטנה מאוד. למשלו

★ דרום־קוריאה. — ישראל החליטה בשעתה (כשערייו היה שר החוץ) לסגור את השגרירות שם מטעמי תקציב ולהפעיל את השגריר ביפן גם כנציגנו בדרום־קוריאה. הדרום־קוריאנים נפגעו עד עמקי נשמתם. מאז אינם רוצים לשמוע על ישראל. הם לא רצו ששר החוץ שלהם ייפגש עם שמעון פרס. לבסוף נעתרו, ולכשנעתרו אפילו הביאו צלמים. שר החוץ של דרום־קוריאה הבטיח שארצו תעשה מאמצים כדי לטפח חילופי סחר בין שתי המדינות.

★ תורכיה. — שר החוץ התורכי והית הלאפוגגלו יזם את הפגישה. ניתן לה פרסום רב בתורכיה לפני ואחרי, אף־על־פי שהתורכים לא הירשו לצלם את הפגישה עצמה. הלאפוגגלו דיבר על הצורך לשתף פעולה בנושאי סחר, תיירות וכלכלה. הוא ופרס כאחד הזכירו, שישראל ותורכיה מחזיקות מיופי־כוח בלבד, אך בדרג דיפלומטי אישי בכיר.

★ פולין. — שר החוץ הפולני מריון אורז׳שבסקי שאל את פרס בתום שיחתם „אתה חיית בן־11 כשעלית לישראל. איך הפולנית שלך?" פרס השיב, שהוא לא מדבר פולנית, מדבר קצת רוסית. הוא אמר לאורז׳שבסקי: „בפעם האחרונה שראית אותנו, זה היה מהגבול הסורי. למה שלא תבוא אלינו ישר?" אורז׳שבסקי חייך.

★ יוגוסלוויה. — הפתעה לרעה. על אף אווירת הפשרה בין שתי המדינות ושיחת ההיכרות הלבבית שהיתה לפרס בחודש יוני בוועידת האו"ם בז׳נווה עם נשיא יוגוסלוויה לאזאר מואיסוף, הרי עם שר החוץ ראיף דיזדרביץ׳ היתה פגישה לא נעימה. הוא דיבר בסיסמאות ובצורה דוגמאטית. פרס השיב לו בחריפות. הם אמנם מעוניינים בהמשך הסחר כי מצבם הכלכלי קשה, אבל משרך אינטרסים הם עוד לא פותחים אתנו.

שבילים ללב עיראק

סדאם חוסיין ● תמיכה אמריקנית

משה שחל ● לקחת זאת ברצינות

מנחם בגין, בהיותו ראש ממשלה, הביע שביעות רצון ממלחמת אירן־עירק. הוא משהו כמו כשגויים הורגים זה את זה יש רווחה ליהודים. דבריו קוממו רבים, אך מה שלא אהבו בהם היה בנראה הסגנון הבוטה ולא התוכן. עובדה, מאז ועד היום אין שומעים אצלנו הערכות או התייחסות למלחמת אירן־עירק. כאילו היא מתרחשת על הירח או במרכז אמריקה.

עד היום לא היה בממשלה וגם לא בקבינט דיון על מלחמת אירן־עירק בזיקה לישראל. היו דיווחים והושמעו הערכות אמ"ן. זה הכל. רחוק מן העין, רחוק מן הלב והראש. בישיבת הממשלה בשבוע שעבר היה המשך דיווח ועדכון של אמ"ן ובעקבותיהם התייחסות קצרה של שרים. מלחמה זו נתפסת עדיין כארוע על מיגרש אחר.

מלחמת אירן־עירק נמשכת זה שבע שנים. היום תובעת טהרן את סילוקו של נשיא עירק סדאם חוסיין כתנאי להפסקת המלחמה. זהו תנאי לא ריאלי והמלחמה נמשכת. מאז עלה חומייני לשלטון הוא קורא לשיעים בעירק להפיל את 'משטרו החילוני של הבעת''. הוא רוצה להמשיך במלחמה עד הפלת סדאם חוסיין, מתוך הנחה שעמו ייפול שלטון הבעת'.

התחזיות המומחים היום הן, שמלחמת אירן־עירק תוכל להימשך על אש קטנה עוד שלוש־ארבע שנים — וזמן יכולת העמידה של עיראק. בכל מקרה היא תסתיים בנצחון אירן ובתבוסת עירק.

בעירק מאוחדים הכוחות סביב מנהיגותו של סדאם חוסיין, אך זו אינה מנהיגות סטולארית. הוא נתפס ברע במיעוטו. אם נשיא עירק לא יאפשר דמת־חיים סבירה — למרות הקשיים הכלכליים ומצב המלחמה — יעמוד המשך משטרו בסימן שאלה. אם אירן תצליח לכבוש את באסרה, ייתכן שמשטרו יתמוטט.

אם חוסיין ייפול, אפשריים שני תסריטים. לפי התסריט האחד תהיה התחברות בין השיעים בעירק לשיעים באירן. אם תהיה התחברות כזו, יתפשט החומייניזם לעירק, שתהפוך מדינת־חסות אירנית. משמעות הדבר מבחינת ישראל — מדיניות אנטי־ישראלית אנטישמית קיצונית קרוב יותר לבית.

אולי כאן המקום לצטט מספרו של חומייני „המימשל האיסלמי" על היהודים: „קבוצת מרגלים תתרנים וערמומיים, הנוקטים בכל פעולה כדי למנוע את הפצת האיסלם". מי שעומר נגר האיסלם עונשו, לפי חומייני, השמדה פיזית והחרמת ארמונותיו. שחרור ירושלים הוא לדידו בעל יתרון כפול: המשך השלטת החליפות האיסלמית על כל המקומות הקדושים וגירוש היהודים.

אך לפני היהודים עומדים בדרכו של חומייני כופרי הבעת' של סדאם חוסיין. מאז עלה לשלטון באירן הוא קורא לשיעים בעירק להפיל את משטרו והחילוני של הבעת'. אם יתרחש אפוא התסריט הראשון וממנו יעלה בידו, סוריה, לדעת המומחים, לא תוכל לשבת מנגד והיא תצא למלחמה כדי לאלתר במדינה העיראקית החדשה.

לפי התסריט השני אם ייפול סדאם חוסיין יקום תחתיו שלטון בעת'יסטי אחר, שונה מהקיים, כהשראה סורית. סוריה פועלת להחדיר אנשים מהפלג שלה למשטר העיראקי. אם הקבוצה הסודית תצליח להפיל את הפלג הבעת'יסטי הנוכחי בעירק, היא תתחזק. ברור שסוריה חזקה כזו אינה אינטרס ישראלי.

קיימת עוד אפשרות והיא שהצבא וגורמים במפלגת הבעת' העירקית יפילו את סדאם חוסיין. אפשר להניח שגם התרחשות כזו — אף כי קשה לצפות את תוצאותיה הקונקרטיות — לא תשחק לטובת ישראל.

מסקנת המומחים היא, שהמשך המצב הקיים הוא מבחינת ישראל הרצוי ביותר: הבעת' בעירק מסוכסך עם סוריה וכל־עוד סדאם חוסיין בשלטון יש ערובה להמשך מצב זה ולאי התקרבות בין סוריה ועירק. המשך המלחמה, בכל קצב שהוא, מחליש את אירן ועירק וגורם תוצאה נוספת: תלות מוחלטת של עירק בירדן, מצרים, תורכיה וסעודיה, המסייעות לה ביבוא נשק וביצוא הנפט. כלומר, המלחמה מחזיקה את עירק בהשפעת קואליציית המדינות המתונות בסכסוך הישראלי־ערבי, דבר הרצוי לישראל.

על בסיס אותם נתונים החליט שר האנרגיה והתשתית משה שחל לנסות לקרוא את המפה אחרת. תורעתו לנושא והתעוררה בנובמבר שעבר, כשביקר במצרים ונפגש עם הנשיא מובארק ועם שר הנפט עבד אל האדי קנדיל. פרשת הנשק לאירן היתה אז בעיצומה. שחל הביא מסרים מפרס־למובארק על חלקה של ישראל במרשה ועל הבירורים עם הממשל האמריקני. מובארק אחז בבריחות־הודעת בידו של שחל ואמר לו „הרי אתה מבני העם העיראקי. מה דעתך לטוס אתי לסדאם חוסיין ונכנסה למצוא שבילים לליבו, לא יזיק לישראל אם היא תאמר כמה דברים בזכותה של עירק. אולי זה גם באינטרס שלה". שחל השיב בהומור על והומור: „אני סמוך ובטוח שאני יכול להגיע אתך לעירק. אני לא בטוח אם יאפשרו לי לצאת משם".

מעבר להומור החל שחל לחשוב בכיוון שעליו הצביע מובארק. לפחות, כך סבר, יש מקום לדיון מעמיק בשאלה. היום הוא משוכנע, שישראל צריכה למצוא נתיב אל לב שליטי עירק. אין הוא מקבל את ההערכה, שאם סדאם חוסיין ייפול ובעירק יקום שלטון שיעי, סוריה תצא למלחמה בעירק. ראשית, סוריה לא תרשה לעצמה לפתוח עוד חזית נוסף על החזית שלה עם ישראל. שנית, העלאווים השולטים היום בסוריה הם פלג של השיעה. המשטר בדמשק מקיים יחסים מעניינים עם אירן, במסגרת שאיפתו של אסד להנהיג את חזית הסירוב הערבית. שחל סבור, שאם סדאם חוסיין ייפול ו/או אירן תנצח, יהיה דו־קיום בשלום בין סוריה ובין השלטון השיעי החדש שיקום בעירק.

שחל גורס, כי התקרבות עירק למדינות המתונות בסכסוך הישראלי־ערבי, מאפשרת לחולל שינויים בעמדתה בשאלת הסכסוך — כל־עוד יוכחת שאש"ף יהיה מעורב בתהליך. ראוי להבליט בהקשר זה את דברי שגריר עירק בארה"ב ניזר חמדון, בראיון שנתן לבטאון איפ"ק, הלובי היהודי בוושינגטון (עובדה מעניינת כשלעצמה): „עירק אינה מקווה למלחמה חדשה עם ישראל. עירק אינה מדינת עימות עם ישראל".

אמנם לא צריך לטפח אשליות. עירק משמיעה היום טונים עריבים יותר לאוזן מפני שהיא זקוקה לתמיכה אמריקנית וליהודי ארה"ב, העוזרים לעצב את דעת הקהל האמריקנית. השינויים שחלו בה הם לא יותר מטאקטיים, אבל כבר חז"ל טבעו את הביטוי „מתוך שלא לשמה בא לשמה". היותה במעגל ההשפעה האמריקני, הכולל את ירדן־מצרים־סעודיה, והזדקקותה למדינות אלה בעתיד הנראה לעין, יחייבו אותה לנקוט עמדה מדינית המאפיינת את הקונסנזוס הערבי המתון.

שחל סבור, שעל ישראל ליזום ולטפח את הציר המדיני עירק־מצרים־ירדן־תורכיה, אליו מצטרפות גם סעודיה וכוויית. זהו ציר, שאם יטופח, יוכל להתקיים לאורך זמן. היום ארה"ב חוששת, שהלחץ האירני הכבד המופעל על כוויית ידחיק אותה לבסוף מעירק, ושאם שלטון סדאם חוסיין ייפול, לא רק כוויית אלא גם סעודיה תצטרף למחנה אירן.

לפיכך ארה"ב מעוניינת להפסיק את המלחמה, או לפחות להקשות על אירן כל עוד המלחמה נמשכת. בהקשר זה יש לראות את נסיונה (עם בריטניה) להעביר במועצת הבטחון אמברגו נשק נגד אירן ואת היוזמה בקונגרס להפסיק את יבוא הנפט מאירן. בריה"מ מסרבת להצטרף למגמות אלה מתוך מחשבה, שאירן תהיה אסירת־תודה לה (היום ברה"מ מספקת 75 אחוז מן הנשק לאירן) ואולי היא תיקרא בבוא היום לתווך בין הצדדים. במערב אומרים, שאם מהלכיה של ברה"מ יביאו בסופו של דבר לנצחון אירן, יהיו לה סיבות לפחוד מנצחון הפונדמנטליזם המוסלמי לא־פחות מאשר למערב.

שחל סבור, שישראל צריכה לאמץ את הכיוון האמריקני ולנסות להתקרב לעירק. הזמן היום נוח ליצירת מגע עמה ולהשמעת כוונות השלום של ישראל, למשטר הנוכחי בעירק אוריינטציה מתונה שכראוי לעודד אותה. לפיכך צריכה ישראל לראות בעין יפה חידוש יחסים בין עירק ומצרים. כן עליה להיות מעוניינת בהפסקת־אש במפרץ ובסיום מיידי של המלחמה, בלי מנצחים ומנוצחים.

בתמורה לאימוץ אלה סבור שחל שיהיה ניתן להביא את עירק להכריז שהיא תומכת בהסדר שלום במזרח התיכון. להערכתו יהיה אפשר גם לשכנע את עירק לתמוך במהלך הוועידה הבינלאומית, תוך קבלת הנוסחה המצרית לייצוג הפלסטיני (נציגים לגיטימיים של העם הפלסטיני).

לסיכום, שחל סבור שמבחינה גיאופוליטית ישראל עשתה טעות פאטאלית בכך שלא ניצלה עד כה את הפילוג בין שיעים וסונים בעולם הערבי כדי לקדם מהלך של שלום. קרע בעולם הערבי פירושו אפשרויות תימרון לישראל. שקט בעולם הערבי פירושו ריכוז כל משאביו וגיוס המעצמות כדי ללחוץ על ישראל ולהטיל עליה פתרון כפוי. על ישראל לנצל, אפוא, את המצב הקיים ולהתקרב לעירק וכל יום העובר בלא כלום הוא בבחינת איבוד זמן יקר.

הרצל ובלפור חקק

סופר, חצוצרן

ראיון עם סמי מיכאל עם צאת סיפרו החדש „חצוצרה בוואדי"

סמי מיכאל, לשעבר נידון למוות כחבר מרכזי במחתרת הקומוניסטית בעיראק, תופס כיום מקום נכבד בקהילת הסופרים העבריים במדינת ישראל. בשנת 1974, בהיותו בן 48, ראה אור הרומאן הראשון שלו, „שווים ושווים יותר". כעבור שנה פירסם רומאן בשל יותר, המיועד לבני־נוער, „סופה בין דקלים". בשנת 1978 ראה אור הרומאן „חסות" וכעבור שנה ספר נוסף לבני הנעורים — „פחונים וחלומות". זמן קצר לאחר מכן פירסם סמי מיכאל רומאן על אורות יהדות עיראק בערוב ימיה, „חופן של ערפל".

לפני שלוש שנים הוצג מחזה משלו, „שרים במרתף", בתיאטרון חיפה, ובימים אלה ראה אור סיפרו החדש, „חצוצרה בוואדי", בהוצאת עם עובד. גם ספר זה יומחז ויוצג בתיאטרון חיפה.

האם אתה מרגיש עצמך שייך לזרם ספרותי מסויים, לקבוצה כלשהי?

לא, אני כותב בשעת רצון. תוכן הרומאן מכתיב לי את צורתו ולא זרם זה או אחר. איני מוצא אסכולה שאני יכול להשתבץ בתוכה. אני מייצג את עצמי. אני קרוב יותר לכתיבה הריאליסטית.

כיצד אתה מתייחס לאלה הרואים בספריך ז'אנר מזרחי או עדתי?

אני נגד קיטלוג שכזה. ספרות טובה קונה את עולמה בזכות טובה ובלא להישען על עדה או על מוצא. נכון, החומרים הקרובים אלי הם „מזרחיים". אלה החוויות הקרובות אלי. זהו החומר הראשוני. אבל איני רואה עצמי כדובר של עדה. מי אני שאייצג קבוצה. מה כישוריי לתפקיד כזה, ובכלל, איני יכול לשאת עלי מחוייבות כזאת. אני רוצה להישאר ספונטאני, חופשי, לכתוב על דברים הקרובים ללבי, ללא כל אילוצים.

ברומאן החדש שלך, „חצוצרה בוואדי", אתה עוסק בקשר שבין יהודים לערבים. כך גם ב„חסות" וב„חופן של ערפל". ניכר שהנושא מעסיק אותך.

יחסי היהודים והערבים הם הבעיה הקיומית הראשונה של מדינת ישראל. לא היחסים בין דתיים לחילוניים, לא הבעיה העדתית ולא הוויכוחים בין השמאל לימין. על זה תיפול או תקום מדינת ישראל. אם לא נשכיל למצוא פיתרון לבעיה זו תהווה סכנה לעצם קיומה של מדינת ישראל.

האם לאירועים בסיפרך „חצוצרה בוואדי" יש אחיזה במציאות?

במישור האישי לא. באמצעות הסיפור אני מסתכל על מצבם של שני העמים, שהם בעלי אותם חלומות לגבי אותה טריטוריה. מה שרציתי להרגיש, לא במפורש אלא במובלע, הוא, שבמדינת ישראל נולד עם חדש, עם ערבי חדש. הערבי הישראלי שונה מהערבי הפלסטיני שנמצא בירדן או במצרים. זה עם חדש לגמרי, באורח המחשבה, בערכים ובשפה שלו.

האם קיים, לדעתך, חשש שתוצר זהות ערבית גלילית לעומת זהות ערבית פלסטינית, שתרצה בטריטוריה משלה ובהגדרה לעצמה?

יכול להיות. הם אומרים „בדם וברוח נפדה את הגליל". זה קיים בוואדי.

ממש זהות לאומית נפרדת?

אני לא יודע אם מדובר ממש בזהות לאומית. זה הולך להיות משהו כמו היהודים באנדלוסיה בתקופת הזוהר. אם נהיה מדינה נאורה, הם יקבלו את התרבות העברית הישראלית והפריחה שלהם תהיה כמו של היהודים באנדלוסיה — גם שאבו מהתרבות הקיימת, גם תרמו לה. מפגש תרבותי הדדי.

המפגש בין אלכס היהודי והודא הערביה בסיפרך החדש הוא מפגש תרבותי, או סתם פרשיית אהבהבים בין יהודי לערביה?

ברומאן זה אני קודם כל רומז על לידתו של עם חדש, וזאת רציתי לתאר ברמה אנושית פשוטה. אנו על תקן של אוייבים. אך אסור לנו לשכוח שאנו גם בני אדם. בכוונה תיארתי רומאן בין גבר יהודי לבין אשה ערביה בניגוד לסטראוטיפ המקובל — גבר ערבי ואשה יהודיה. לא תיארתי את הסטריאוטיפ של הגבר הערבי כגוזל אשה יהודיה. אין כאן שולט ונשלט. הודא עוזרת לאלכס להיקלט בארץ. כשהוא רעב, הוא פונה אליה. כשהוא מחפש חמימות אנושית פשוטה, היא הכתובת. גם המגע עם המשפחה שלה הוא מפגש ברמה אנושית בין בני שני עמים הנמצאים במצב של ניגוד.

השאלה היא, האם אין בתיאור החברה הערבית בספר, משום סטריאוטיפים. אתה מתאר אנשים כפריים, פרימיטיביים?

אני נגד תיאור מציאות באמצעות נוסטלגיה, אידיאליזאציה וטיוח. גם בתיאור יהדות בגדאד אני מציין גם צללים, מעבר לאורות. אני מסתכל על ערבים כמו שסופר ערבי מסתכל על בני־עמו ומתאר אותם. אני מתאר חיוב ושלילה גם יחד. אין לי מצפון מלוכלך כלפי הערבים. אין לי תסביכים כלפי הערבים. איני מרגיש צורך לפצות את הערבים על־ידי תיאורם בצורה יפה יותר.

מה משמעות החצוצרה בסיפור שלך? סליבה חמיס הבין את החצוצרה כסמל פאלי, כמו המבוגר כי היהודים דוקרים את הערבים. האם נכון יותר לראות בחצוצרה אמצעי להתריע, להוציא בעזרתו אנשים משלוותם?

סליבה חמיס לא יכול היה להבין את התרועה הזו משום שהוא לא חש תחושה זו של עולה חדש. עליבותו של העולה החדש, ניתוקו מן החברה, מן המשפחה, מן השפה שדיבר בה, אותה הרגשה של אדם הנעקלע למקום זר, בו עליו להתבטא כעילג־לשון, כאינפנטיל, ותמיד מתקנים אותו, הרי זה אדם שבמקום הקודם דיבר בשפה רהוטה, בשפתו שלו.

החצוצרה בסיפור היא החבל שהוא קושר לעבר שלו. בה הוא מביע את געגועיו. תרועת החצוצרה היא כמו זעקתו של כלב לירח. זעקה של בדידות.

מה הקשר בין אלכס, גיבור סיפרך החדש, לבין גיבורי „חופן של ערפל" ו„חסות"?

עצם העובדה שכל הספרים נוצרו על־ידי אדם אחד אומרת, שהכל נובע מאותו מקור. זה אותו אדם עם אותה השקפת עולם ואותן חוויות, הכל שלי, הכל נובע ממני. כולם היו בניי. כך אני רואה את המציאות על החיובי ועל השלילי שבה.

ב„חצוצרה בוואדי" מנסה אלכס להתמודד עם המציאות הישראלית. ב„חופן של ערפל" פגשנו את רמזי הנרגש והלוחם. האם יכול היה רמזי שכזה להסתגל לחברה הצברית המתוססת ביתר־הצלחה?

ניסיתי להתמודד עם בעיית ההסתגלות לחברה הישראלית בשני רומאנים. ב„שווים ושווים יותר" עשיתי זאת בדמות האח המבוגר שאול. שאול הוא מין רמזי שכזה. חזק באופיו, מתמרד, נאבק, בונה עצמו מול חברה שונה ועויינת. הוא נאבק בלי לבכות ובלי לדרוש מן החברה. הוא

מתמרד. דמות דומה עיצבתי ברומאן לבני הנעורים „פחונים וחלומות". זה מין רמזי בגיל צעיר יותר, עם מטען רוחני דומה. המתמרד עם כל מצעי המעברה, עם הניכור, עם המאבק על מקומו בחברה. ורמזי? רמזי שעזב את בגדאד לא חשב בצורה אידיאולוגית לעלות ארצה. הוא פשוט ברח, בלית ברירה. ואומר לכם גלויות: כך גם יהדות עיראק. זו היתה עלייה של מצוקה, של פליטים. לא היתה זו עלייה ציונית. קיום הקהילה היהודית בבגדאד נעשה בלתי אפשרי, והם אולצו לברוח בלא כספם. רמזי הוא אחד מרבים.

ב„חופן של ערפל" תיארת עולם של יהדות תוססת, עולם מסועף, תרבותי. בניגוד לדימוייה של העדה החיה בתרבות נחשלת. והנה, מול עולם יפה זה בגולה אתה מתאר ברומאן „שווים ושווים יותר" עולם של אותם יהודים: אין הם מוצאים את עצמם לא מבחינת מעמדם ולא מבחינה רוחנית. הם נחשבים כאנשים חסרי־תרבות. כיצד אתה רואה תפנית זו?

זה כואב. זו היעקרות כואבת. ובכל זאת, יש עובדות שאי אפשר להתעלם מהן. אביא כדוגמה את משפחתי. באתי ארצה כשברשותי תעודת־בגרות. למרתי הנדסה בעיראק. אחי, שבאו כילדים קטנים, מצאו עצמם במצב מצוקה כבר מילדות. תלאות המעברה. בקושי הצליחו לסיים בי"ס יסודי, וכבר נאלצו להירתם לפרנסת המשפחה. בעיראק אפשר היה — אני יכולתי ללמוד ואילו בארץ הצליחו להוכיח שהם „חסרי־השכלה", „חסרי תרבות". זה כואב, משום שכישוריהם אינם נופלים משלי. אני חושב שהם עולים עלי. אני זוכר את השנים הראשונות לקום המדינה. זוכר איך התייחסו בקיבוצים לכל אותם פועלים שכירים שבאו מן החוץ. דומה היה שכך מתייחסים לילידים. עד היום אני נרתע לנוכח הניכור שיש בין הקיבוצים המשגשגים לבין עיירות הפיתוח שסביבן. האם אין אפשרות להירתם לאינטגרציה של אמת עם בני עיירות הפיתוח?

כואב לי. אני מחכה לשינוי. אסור שיווצר מצב בו אנשי עיירות הפיתוח יחושו שהם בגדר כוח אדם זול לעבודה — ותו לא.

ספריך באים למלא אמת ביוגראפית, אך מעבר לכך גם אמת היסטורית־חברתית, שהיתה חלקית או חסרה. האם יש לך רצון מכוון למלא חלל היסטורי זה?

איני עושה זאת במכוון. איני כותב בצורה מגמתית. אני כותב על דברים שאני מכיר. לא על דברים תלושים. אולם, אם הדברים הם אכן אותנטיים, ודאי שיש להם השלכה מעבר לעצמם, בבטאם מציאות רחבה יותר.

האם אתה חש כי המחוייבות האישית שלך תוספת למחוייבות חברתית?

כתיבתי גואלת חיים אישיים וחברתיים שלא ניתן להם ביטוי מספיק. אולי משום כך היא מקבלת אופי של גאולה תרבותית. עם כל ההצטנעות, אני בכל זאת מבין שספרי פותחים צוהר לעולם שמעט מאוד יודעים עליו בארץ.

לפני שנים הבטחת, שיום אחד תכתוב רומאן על אודות בתי הקפה של בגדאד, על העושר האידיאולוגי והרוחני שהיה בם.

תמיד מתייחסים ליושבי בתי־הקפה בעיראק כאל ציבור של בטלנים החיים חיי הבל. זו תמונה מעוותת. תמונה זו, של אנשים עם חשיש ונרגילה וקלפים היא תמונה מסולפת. דיברנו על כך בעבר, ואכן הבטחתי שאעשה צדק עם אותו עולם, שאכתוב עליו. כיום אני חש שהחומר גדול עלי, ואני חרד שמא אקלקל משהו. עוצמתה של יהדות בגדאד היא בלתי רגילה, כי שם חיו במציאות אחת ניגודים רבים: עולם של ימי־הביניים עם המלה האחרונה של הטכנולוגיה של המאה ה־20, דתיים וחילוניים, יהודים וערבים ונוצרים. ובתוך כל זה פרחה תרבות אדירה, פריצה של חשכת ימי־הביניים, אידיאולוגיות מהפכניות: קומוניזם, ציונות, פאשיזם, זרמים ספרותיים. יהודים בחשו בכל והכל בחשו בם. יהדות בגדאד הצמיחה מתוכה סופרים ועיתונאים ומהנדסים, בתוך מציאות דינאמית המשתנית בקצב מדהים. אני נולדתי בעידן העגלה ועזבתי את עיראק בעידן של טכנולוגיה ומכוניות־פאר.

הישיבה בבתי הקפה בבגדאד היתה חוויה תרבותית ואינטלקטואלית מאין כמוה. ישבו שם תלמידים וסטודנטים, הכינו שיעורים, התווכחו, תססו. כשהתכוננו למבחנים הנמיכו את הרדיו, יכולתם לשמוע את רשרוש הניירות, את הספרים הרוחשים. כל הוויכוחים הפוליטיים התנהלו שם. כל הזרמים הרעיוניים סאנו שם.

קשה לומר שאותה מעורבות תרבותית והאידיאולוגית של יהודי עיראק עברה עימכם למדינת ישראל.

אתם צודקים. החיים הקשים במעברה, מחסום השפה, העוני, כל אלה גרמו לנסיגה תרבותית. יהדות זו, שידעה הרבה דיכויים, הרבה נסיגות, כיבוש מונגולי וכיבוש פרסי וכיבוש תורכי, יהדות זו תמיד ידעה להתאושש ולהסתגל. תמיד ידעה לעלות על דרך המלך ולתרום לסביבה. כאן היתה תקופה ממושכת של הלם. אך כיום יש סימנים של התאוששות. יש ליהדות עיראק כושר ותנופה מיוחד במינו, כושר לבוא במגע עם תרבות שונה, לשאוב ולהעניק. ואל תשכחו: קהילה זו לא היתה סגורה מעולם. היו לה שלוחות שהגיעו עד סין והודו ואנגליה ואיפה־לא. זו היתה אימפריה שלמה, אימפריה בעלת משכילים, רבנים, כלכלנים, סופרים.

ואימפריה זו התנפצה עם העלייה לארץ?

כן. והיו לנו יוצרים שהיו מוכרים בחברה העיראקית הלא־יהודית. היו סופרים שזכו להכרה ושום אנתולוגיה של הספרות העיראקית אינה יכולה לפסוח עליהם.

היכן הם היום?

הם עלו ארצה ונתחסלו כסופרים. סופרים המעתיקים חייהם לתרבות אחרת יש להם משבר קשה של הסתגלות. לא כל סופר מסוגל להמיר את השפה האינטימית הראשונית שלו. המילים הן השורשים, ומי שנעקר משורשיו קשה לו ליצור. כיום הם יוצרים בערבית. האם מישהו טורח לתרגם או לקרוא את יצחק בר משה, סמיר נקש, אנואר שאול? אני מתפעל מאוד מכתיבתו של סמיר נקש. כיום קשה לנו להבין מהותה של אותה היעקרות. אנשים נלקחו מסביבה תרבותית ונשתלו בסביבה בה נאלצו להילחם על קיומם הפיסי, על מחסום השפה. כשאתה צריך לדאוג למזון לילדים, לביגוד. אינך חושב על דברים רוחניים ואסתטיים.

מהי הציונות של סמי מיכאל כיום. האם היא מיזוג של אלכס הבודד ורמזי הלוחם? האם היא זעקתם של שאול ודוד מ„שווים ושווים יותר"? האם זו התעתירה לדו־קיום עם ערבים כפי שיש ב„חסות" וב„חצוצרה בוואדי"?

מדינת ישראל אינה קיימת באוקיינוס השקט או באוקיינוס האטלנטי. היא חיה בליבו של מרחב ערבי, זו הבעיה המרכזית של קיומה. הציונות שלי היא פשוטה: אני פטריוט ישראלי, איכפת לי גורל מדינת ישראל. לאחר משפטי מוסקבה ולפני עיסקת הנשק הצ'כית־מצרית עזבתי את המפלגה הקומוניסטית כאן. שם, בעיראק, הייתי צריך להיות קומוניסט כדי להרגיש את ערכי היהודיים. כאן, בארץ, קומוניסט משמעו להתבייש ביהדותי, להיות נגד עמי. עליכם להבין, אני חרד לגורל מדינת ישראל, אך יותר מכך אני חרד לקיומו של העם היהודי. המדינה קמה כדי לשרת את העם היהודי ולא להיפך. אני רוצה שהעם היהודי יישאר לנצח ותמיד — כעם.

מדוע זה חשוב לך כל כך? מה חשיבותו של עם זה?

קודם כל אני יהודי. שנית, משחר ההיסטוריה קיבל עליו עם זה שליחות, אפשר לומר בגלל „גורל" ואולי בגלל כוחות אחרים, שאני מאמין או לא מאמין בהם, אבל עם זה עמד כחלוץ בצעידה של האנושות קדימה. קחו, למשל, את עניין השבת, לא מבחינה דתית אלא מבחינה סוציאלית. ההכרזה על קדושת השבת באה בתקופה של עבדות, בתקופה שבה היה האדם זול יותר מן הבהמה. לא היה מותר האדם מן הבהמה. ופתאום קמה תנועה סוציאלית והכריזה על יום מנוחה ושבתון גם לעבד וגם לבהמה. ויהודים אלה נלחמו על רעיונותיהם, הקריבו עצמם למען זה. אתם מתארים לעצמכם איזו מהפיכה זו?

בכל המהפכות צועדים היהודים בראש. אולם, ברגע שתנועה מהפכנית מסתאבת היא מפנה חיציה, בדרך כלל, כלפי היהודים. מדוע? משום שהם יודעים שהיהודים ימשיכו להיות נושאי־הערכים, ימשיכו לצעוד עם הדגלים האמיתיים. זה מה שקרה בקונפליקט בין יהדות לקומוניזם. וראו, צעידת היהודים בראש החלוץ תמיד חושפת אותם לסכנת השמדה. כל מי שרוצה להשליט טרור ושחיתות פוגע קודם כל ביהודים. כך בימי הצלבנים וכך בימי היטלר וכך היום.

מדבריך עולה, שאתה קרוב ליהדות בעיקר בשל ערכיה האוניברסאליים. השאלה היא, האם יהיה קיום לעם היהודי אם יוותר על ערכיו הלאומיים־דתיים. כיום גובר הניתוק בין ישראל לתפוצות ובין דתיים לחילוניים בארץ. כל זה, לדעתנו, בגלל הנטישה של המורשת המשותפת. השאלה היא, האם יהיה לעם היהודי קיום גם ללא מורשתו הלאומית?

מהותה של היהדות טמונה בעצם הצעידה עם הקידמה והשאיפה לעולם ערכי יפה יותר. דברים שאנו מנסים לקדשם כיום היו רלוונטיים בזמנם למען הקידמה. עכשיו אינם רלוונטיים עוד. ליהדות יש כוח יוצר ומחדש שאין לתנועות האחרות. זו גדולתה ומשום כך אני רוצה בקיומה ובשמירה על הדינאמיות שלה.

כיצד אתה מתייחס לנושא הפלוראליזם התרבותי, למורשות של עדות שונות?

אינני מאמין שבמדינת ישראל יכולה כל עדה לשמור עד הסוף על ייחודה התרבותי. צריך להיזהר שלא נישאר בסוף עם אוסף של שורשים שונים בלי יכולת להתמזג. אינני מאמין שהיה דיכוי מכוון של המורשת המזרחית. לדעתי זה קרה בשל חוסר־ידיעה, בשל בורות, אשר יצרו זילזול כלפי מוצרק בתרבויות מסויימות וגרמו לקיפוח.

יש כאן תרבות ישראלית המתהווה מתוך ניגודים ושוני שבין מזרח למערב. איפה אתה על הסקאלה?

בעיראק הייתי מחסידי תרבות המערב. סיפרתי שעיראק שקעה בשל ההשפעה המנוונת של התרבות התורכית. האמנתי שבמקום לרשת בבוץ צריך לצאת ולקבל מן התרבות המערבית, כדי להפרות את עצמה. היום איני עומד לא פה ולא שם. אני קרוע, אני שואב משני העולמות. אני מקבל כל דבר המושך את לבי גם מעולם זה וגם מעולם זה.

על מה יסוב סיפרך הבא?

26 שנה עבדתי כעובד שדה במשרד החקלאות. עקבתי אחר מעיינות, נחלים, מים שזורמו מעל הקרקע ומתחת לקרקע. שם למדתי לאהוב את הארץ. זו עבודה מבצעית קשה, כרוכה באזורי ספר וגבול. העבודה דורשת גבריות נוקשה, מאמץ פיסי רב. המחיר היה כבד מאוד. מחצית מצוות העובדים נעלמו. אנשים מתו צעירים. גם מצליפות אוייב. גם משחיקה וממחלות. לא היינו מודעים לסכנות המצטברות. אני חש מחוייבות לכתוב על מאבק הקיום הזה, על יחסי האנוש, על המצוקה. זה מרתק אותי.

כמה מילים לסיום —

אני מחכה שיקום סופר, ודווקא מ„ישראל השניה", וישבור את הראש לכולם. אני מחכה לסופר כזה שיבוא לספרות הישראלית עם החיים ויגאל אותה מנבירה חולנית של סופרים שאינם מכירים את החיים, שגדלו בחממה והכירו את החיים רק מתוך הצצה בחלון.

אני מחכה לסופר כזה שיעשה לספרות הישראלית, מה שעשה גארסיה לורקה ומה שעשה בורחס לכל סופרי המערב.

את הפריחה של משוררי וסופרי המזרח איש לא יוכל לעצור, זה כוח שיפרוץ ויביע את עצמו גם אם הביקורת תמשיך לעסוק באותם סופרים שגדלו במעבדות סטריליות. את כוח היצירה שלנו לא יוכלו לעצור. או תצטרך הספרות העברית להתמודד עם זה, להמציא כלים כדי לאתר ולהעריך את היצירות הזו. וזה עוד יקרה. זה עוד יבוא.

ממשלה חזקה או

(המשך מעמוד 8)

יכול להיות מצב שיווצרו סקטורים מועדפים.

צבי טימור. גם על הכנסות בבורסה, אתה מתכוון.

יוסי שוסטק: נחזור לזה יותר מאוחר. אני חוזר ואומר: על ההכנסות צריך להיות מס וזהו, ומי כמונו יודעים מה מספר הפטורים והערפות המס, הקיימים במשק. לפי אומדנים של האוצר, מדובר ב־2.5 מיליארד שקל, חלקם מוצדקים וחלקם לא מוצדקים. מישהו משלם עבורם. אין ספק שהתשלום נעשה דרך שיעורי המס הגבוהים. ברגע שיבטלו חלק מהפטורים האלה, או מרביתם, אין ספק שניתן יהיה גם להפחית את שיעורי המס.

חזי גוטמן: אני די מסכים עם יורם בעניין הנייטראליות של רפורמה במס שעלותה תקציב אפס. אני באמת חושב שהורדת המס היא חיובית מבחינת הצמיחה, ועל זה באמת אין ויכוח.

דב פלג: יש ויכוח.

חזי גוטמן: אולי יש ויכוח; או יש ויכוח. אני חושב שהורדת שיעורי המס כן יכולה להביא לצמיחה במשק. אבל אי־אפשר כאן לנהוג בהפקרות ולהגיד בואו, באופן חד צדדי נוריד את שיעורי המס, תתחיל צמיחה והיה חגיגה, כי זה מסוכן מבחינת האינפלציה, מבחינת הפריצה התקציבית ואי־אפשר לעשות את זה. מה כן אפשר לעשות במערכת הזאת? — אפשר לשנות את הרכב המיסים, את מבנה המיסים הקיים, כך שיוכל להביא ליתר צמיחה, בהשוואה להרכב הנוכחי של המיסוי. הורדת המיסוי על עבודה, אם זה מס הכנסה, או עלויות עבודה אחרות. מס הכנסה הוא מרכיב מאוד חשוב. אם יורידו אותו, ובמקביל יעלו מיסים אחרים, למשל מיסים על הוצאה. אנחנו מדברים על מס ערך מוסף; זו הקצאה שונה בתקציב מאוזן, ועלות אפס.

מה שנאמר כאן — תקציב תשתיות, כבישים, חינוך, בתי־חולים, אין ספק שזה דבר מאוד חשוב, ואכן היתה הזנחה. וגם זה אלמנט שמשפיע על הצמיחה. אני לא יודע מה מידת החשיבות שלו, וקשה להעריך. גם לא לכל כביש יש השפעה. צריכים לבחור את הכבישים הנכונים.

צבי טימור: יש יותר מדי כבישים שמובילים משום מקום לשום מקום.

צבי טימור: עלות ההון הגבוהה היא הגורם לניסיון ללחוץ את עלות העבודה מתחת לפני המים.

אבי בן־בסט: אין ספק שכאשר באים לבחון את הסוגיה של הורדת שיעורי מס, במסגרת של תקציב מאוזן, או תקציב קרוב למאוזן, משמעות הדבר היא שאם רוצים להוריד את שיעורי המס, אכן צריך לשלם מחיר, המחיר יכול להיות אחד משניים. או צמצום הצריכה הציבורית, או צמצום תשלומי העברה, דבר שלא דיברנו עליו. לדעתי, יש לשקול את הפחתת שניהם כדי להוריד את שיעורי המס. מדוע? משום שזה יהיה כדאי לכולנו מנקודת ראות הטווח הארוך. בניגוד למה שנאמר כאן על־ידי אחרים, אני חושב שהפחתת שיעורי המס מגדילה את הביקוש להשקעות יצרניות, מגדילה את המוטיבציה להשתתף בכוח העבודה של אלה שאינם משתתפים בו, ועל־ידי כך נוצרת עוגה גדולה יותר לחלוקה. תיווצר עוגה גדולה יותר לחלוקה, אפשר יהיה לתת בעתיד היותר רחוק גם יותר שירותים ציבוריים.

דב פלג: אני מוכן לגעת בנושא הביטחון. הבעיה של ישראל היא, שבעשר השנים האחרונות התוצר לנפש כמעט לא עלה, כלומר, צריך להגיד פשוט — שלטון הליכוד פגע בבטחון המדינה, אם נדבר פוליטיקה וכלכלה ביחד. נכון הוא, שאם רוצים לדאוג לבטחון המדינה צריך לנצל את השנים הנוחות שאנחנו נמצאים בהן כנראה, כדי לתת אפשרות לצמיחה, ואולי תקופה מסויימת להקטין את תקציב הביטחון, למרות שבהקשר הנוכחי אי־אפשר לדבר על תקציב הביטחון עצמו. אבל אם תהיה צמיחה של המשק, יחסית אותו תקציב ואותה רמת ביטחון, אפשר להשיג ביתר קלות.

להשיג צמיחה, אי־אפשר בשיטה של „יצירת תנאים"; מוכרחים לפעול ישירות. ולפעול ישירות פירושו, התערבות הממשלה, בין היתר גם על־ידי פטורים ממיסוי. וכאן אני מגיע לנושא המיסוי. קודם כל, הביטוח הלאומי. שוב, זה תיק שלי בהסתדרות. חברים יקרים, ההוצאות של הביטוח הלאומי הן הוצאות הקבועות בחוק. לא ניתן להקטין אותן אם לא רוצים להרוס את התשתית החברתית. מה מציעים פה? שהממשלה תשלם את זה במקום מיסוי. זה לא ישנה לגבי סך המס שום דבר. זה פוגע ביציבות המוסד, יוצר מתחים, אך לא יועיל דבר לעצם העניין. איש לא יעז היום להוריד את קיצבאות הזיקנה, את קיצבאות הלידה, את הקיצבאות לנפגעי עבודה. לא יעז, מפני שבלתי אפשרי. ולכן הדיון הזה איננו רלוואנטי מבחינת סך המיסוי. עכשיו לגבי סך המיסוי, חזרתי מסקנדינביה לפני

דב פלג: זרימת הון לעשיית רווחי ריבית נפחה את הרזרבות מעל ומעבר לכל פרופורציה. יש כאן איזה סם הרדמה מסוכן מאד.

שבועיים. הלוואי עלינו רמת היעילות והצמיחה והיחס המשותף של אבטלה פלוס אינפלציה כמו שיש בסקנדינביה, כאשר חמישים וכמה אחוזים בממוצע מההכנסה הולכים למיסים. תשאל את האזרח שם, והוא יגיד: אני משלם ומקבל שירותים. ההנחה הזאת, שהורדת המס תוביל לצמיחה היא לא מוכחת, לא בתנאים שלנו ולא במבט כללי. את השירותים יצרכו. הוויכוח הוא רק, מי יקבל אותם. מי שמציע שירותי בריאות בדרך פרטית, אומר ששכבות בינוניות ונמוכות לא יקבלו בריאות. זה יהרוס את פריון העבודה; לא יוכלו לעבוד. ואשר למחלוקת, מה שאמר יורם, שהרפורמה נייטראלית, שהסה"כ ישאר. ההיסטוריה היא קצרה מאוד. השוליים הגבוהים כבר ניתנו, לפני כמה חודשים. זאת כבר עוברה. אז היום באמת אומרים לתת לדרגות הנמוכות והבינוניות, אבל העיוות כבר נעשה.

במסגרת הרפורמה — מה זה פטורים? שמו שלט של „אוייב המדינה" על הפטורים ממס. זה אותו ויכוח. מהם הפטורים? יש פטורים שנובעים מהסכמי עבודה, יש פה כמה נותני עבודה כל פטור שיורידו מהסכמי עבודה יצטרכו המעסיקים לשלם בשכר. אבל הוא ישלם כפל כפליים עם כל הגילום.

הלאה, ישנם פטורים שאנחנו קוראים להם לאומיים, באילת ובקרית־שמונה — זה לא יעזור אחד האמצעים לשלוח אנשים, סליחה במרמכאות, לאילת, או לבית־שאן, או לקרית־שמונה — זה גם הנחה במס.

יעדים סוציאלים. הזכירו כאן פטור ממס על הריבית לקרנות הפנסיה. אם יבטלו את הפטור הזה, מה תהיה התוצאה? המעביד והעובד יצטרכו לדאוג לפנסיה, הרי איש לא יעז לגעת באחריות לפנסיה שישנה היום, שהיא 70 אחוז מהשכר האחרון, במקרה הטוב. לא מכל השכר, אבל אין לנו זמן להיכנס לזה, מה אומר הפטור? דאגה לנושא מרכזי. אחרת מה האלטרנטיבה? האלטרנטיבה היא שעלות העבודה תצטרך לשלם כפליים. עכשיו, איך אפשר להוריד את שיעור המס הישיר, ולהישאר בנייטראליות של יורם? מוכרחים למצוא אובייקט אחר. הכנסה אחרת לקחת ממנה מס, ולא להוריד את הסה"כ. איש אינו מעז לגעת לא בבריאות, לא בחינוך, לא בכבישים ולא בקיצבאות הזקנה, שנוגעים לכל פרט. כלומר, אם רוצים להגיע ליעד הזה, ולא רוצים למוטט את שירותי הרווחה הבסיסיים, במצב החברתי שאנחנו נתונים, יש רק אפשרות אחת — להוציא מהמס הישיר יותר מהכנסות שהן לא מהעבודה. אז בורסה זו הדוגמה הקיצונית, אבל כולנו יודעים שהכמות היא לא גדולה, לשמחתי בינתיים.

המסקנה היא לגמרי פשוטה: אם רוצים לבצע את הדבר הזה, יש רק אפשרות אחת וזאת הצעת ההסתדרות — מיסוי ישיר על הכנסות שונות, מרכוש ומהון, בצורה סבירה והמקור הוא מספיק. הפטורים, ברובם המכריע, הם ביטוי להסכמים או למדיניות, שאי־אפשר לגעת בהם.

צבי טימור: סיימנו. אני לא חושב שגישרנו על פני חילוקי הדעות. אבל, חילוקי הדעות לפחות הובהרו. הקוראים יוכלו להתרשם מכך. תודה רבה לכל המשתתפים.

מאת יוסף שמי

מצוקת מגנזיום

מזג האויר המתחלף משפיע על בריאותם של האנשים ולכן הם לוקים בכאבי ראש, עייפות, עצבנות ובדומה. זהו גורם נוסף למתח המלווה את תושבי ישראל. מעטים יודעים כי קיימת סיבה פיסיולוגית לתופעות אלו, והיא אי־ספיקת מגנזיום.

המגנזיום ממלא תפקיד חשוב בגוף; במטאבוליזם אנרגטי, ביצור חלבונים בגוף, בשמירה על שלימות עטיפות התאים, וכן במוליכות עיצבית. סימנים ראשונים לאי־ספיקת מגנזיום הם. — כאבי ראש, עצבנות, רגזנות, דיכאון, רגישות לאור, וגם לרעש.

פרופ' גוסטבה סטנדיג־לינדברג משוודיה, העושה את שנת השבתון שלה במכון־סאקלר שליד אוניברסיטת ת"א, התמחתה במחקר תפקיד המגנזיום בגוף האדם. היא ביצעה סקר שכלל קבוצת נשים וגברים בגילאי 19־50 ומצאה „תת־רמה" של מגנזיום אצל 25% מן הנשים ו־8% מן הגברים. כל השאר היו ברמה קרובה לנורמה ומה שמכונים רמה גבולית.

אצל כל הנסקרים (70 נבדקים סה"כ) נקבעה נזילות גבוהה ברמת המגנזיום, נזילות כזו נצפתה אצל חולים בשוודיה. החוקרים מצאו כי תופעה זו אופיינית בזמן שקיים מחסור במגנזיום בתוך התא ולא רק בנסיוב.

פרופ' סטנדיג־לינדברג בדקה את רמת המגנזיום בנסיוב, היא סבורה כי בקרב אחוז יחסית גבוה מן הבריאים קיימת רמה נמוכה מהנורמה הנובעת מתנאי אקלים ומתח מתמשך. המחסור במגנזיום מאיץ הפרשת אדרנלין בתנאי מתח (סטרס), הפרשה, שבעת התגברותה מביאה לירידה ברמת המגנזיום בתא.

פרופ' סטנדיג־לינדברג, חלוצת המחקר אודות תהליכים מטאבוליים של מגנזיום, פירסמה דיווחים מדעיים מהם נובע כי את השיטיון האלכוהולי, מחלה הנגרמת ע"י צריכה יתר של אלכוהול, אפשר לבלום ע"י „מקדם ביטחון" של מגנזיום.

מחקרים אלו בוצעו על־ידי המדענית באוניברסיטת קרולינסקה בשטוקהולם. מהמחקרים הללו אנו למדים כי פעילות השרירים וכושר מתיחתם תלוי ברמת המגנזיום בנסיוב. פעילות גופנית מואצת כרוכה בירידת רמת המגנזיום גם אצל צעירים בריאים. מכאן המסקנה שיש לשמור על אספקת המגנזיום בתפריט. הדבר נכון במיוחד במקרה של טירונים בשירות צבאי. ירידה חדה ברמת המגנזיום עלולה לגרום להפרעות קצב, בתיפקוד כלי הדם ההיקפיים ועוד. אגב זה, יש להוסיף כי סכנות דומות נשקפות גם במקרה של ירידת רמת אשלגן.

ניתן למצוא מגנזיום ב־סויה, שקדים, אצות (צמחי מים). הטבעונים לוקים פחות במחסור במגנזיום וזאת משום שצריכת בשר וכן שומן מן החי מגבירים את צריכת החומר. זה לא פשוט „לדחוס" לתפריט מערבי מצרכים עתירי מגנזיום. יותר פשוט להוסיף מגנזיום למים או למצרכים מסויימים.

עד כאן דברי פרופ' סטנדיג־לינדברג. אגב זה, יש לומר כי בדיקת רמת המגנזיום בגוף מצריכה מעבדה משוכללת. במערכת שירותי הבריאות שלנו לא ניתן לבצע בדיקות מסוג זאת כבדיקה שיגרתית.

מיפרקים מלאכותיים — הסוף

בשנות השיבעים החלו הכירורגים להשתמש במיפרקים מלאכותיים בזמן שנאלצו לטפל באנשים שלקו בדלקת המפרקים, בשברים המופיעים בתדירות גבוהה אצל חולים באוסטאופורוסיס, במחלות ממאירות ועוד. בימים אלו החלו לפקפק בכדאיות הניתוח שאינו קל ומלווה לעתים בתופעות לוואי וסיבוכים, כך על כל פנים טוען השבועון הגרמני „דר שפיגל".

מסתבר שראש עצם הירך אינו יציב זמן ממושך בשקע המרחשת (ACETABULUM) ולפעמים אף נגרמים שברים. הנושא עמד על סדר יומו של הקונגרס העולמי שהתקיים במינכן בסוף אוגוסט השנה. המסקנה היתה שהטיפול בצורת השתלת מיפרק מלאכותי נכון כשמדובר בחולה בגיל מתקדם כשעצם השוקיים וראשה כבר אינם ממלאים את יעודם. אצל אנשים צעירים הניתוח מומלץ רק במקרים יוצאים מן הכלל.

בדרך כלל מחזיקה התותבת כ־12־15 שנה. בתקופה זו מופיעים תהליכי התפוררות של התותבת: של השקע ראשה של עצם הירך, מופיעים כאבים ותותבת אינה מסוגלת עוד לשאת את כובד הגוף. כל צעד גורם לעינויים של ממש. הפרק הטיבעי עומד בעומס של מיליוני תנועות, תוך כדי כך לוחץ הראש על השקע, והשקע מגיב בלחץ נגד. רוב האנשים אינם מסוגלים לעמוד בעומס כזה.

התותבת מורכבת מפלקסיגלס, מטפלון וממתכת. בחומר זה מופיעים סימני „עייפות".

כיום יש תותבות מחומר משולב הכולל קרמיקה. ימים יגידו עד כמה ישתלב המוצר החדש בגוף החי. יש צורך בחומר או בשילוב חומרים עמיד בתנועה, בחוזק, וכן עמיד כנגד קורוזיה וכנגד „עייפות" החומר. כל זאת בנוסף לכושרו של החומר להירמות צורנית לאיבר המקורי. שאלת חיזוק התותבת המושתלת במלט נפתרה בצורה שרירותית — אצל קשישים מוסיפים מלט כדי לחזק את יציבות השתל, אצל צעירים יותר מוותרים על תוספת זו.

השתלת תותבת פרק הירך מלווה באחוז מסויים של תופעות לוואי. במחלקה האורטופדית ברוצ'סטר־ארה"ב רשמו 70% של טרומבוזיס בעורק, 10% קרישי ריאות ועוד. בגלל כל אותן סיבות מתרבים ההיסוסים בקרב מומחים בדבר ההיעזרות בהשתלת תותבת של פרק עצם הירך. צויין כי מושתלי תותבת פרקים חייבים לוותר על טיפוס בהרים, טניס, או יוגה. המתמחים ברפואת ספורט מציינים כי השחיה מותרת אך לא במים קרים.

קרציית ליים

מחלת ליים דומה בסממניה לדלקת פרקים, לפעמים יש לה סימפטומי מחלת לב, הפרעות קצב, ואף בפעילות המוח (שיבוש הזיכרון). לפעמים הסימנים החיצוניים מראים תמונה הדומה לסקלרוזיס מולטיפלקס. המחלה היתה ידועה לפני כ־100 שנה. לאחרונה, בסימפוזיון בינלאומי בניו־יורק סיכמו החוקרים את הידוע להם בנושא.

פריצת דרך בחקר המחלה חלה ב־1975, נקבע כי אין חשיבות למקום הנולד, המחלה מופיעה כמעט בכל העולם. דיווחים הגיעו מ־32 מדינות. בארה"ב אותרו 6,000 מיקרים. הרופאים סבורים שהמספר האמיתי גבוה בהרבה.

כאמור, פריצת דרך נעשתה ב־1975 בזמן שחוקר מאוניברסיטת ייל (YALE) בדק קבוצת ילדים בעיר ליים (מכאן שם המחלה) במדינת קונקטיקט אשר סבלו מסוגים שונים של דלקת פרקים. החוקר מצא קשר נסיבתי בין המחלה ובין קרצית מזן המכונה איקסודס. הטפיל חי ב„צוותא" עם עכברים וצבאים. הטפיל כנראה נפלט ממושבו מסיבה מסויימת ולפעמים עוקץ גם אנשים.

בגופו של הקרצית מצאו חיידק בשם ספירוצ'טה. הוא דומה לחיידק העגבת. עם חדירת החיידק לגוף הוא מתחיל במעולתו אצל 70% מהנפגעים מופיעה כחודש אחרי האירוע פריחה. נקודות הפריחה אופייניות לחיידק זהו מופיע עיגול אדום ובתוכו נקודה לבנה. בספרות האנגלית משתמשים בתיאור ציורי — „עין של פר". הפריחה מלווה לעתים בחום.

קורה שהחולה מתלונן על קשיחות השרירים וישנוניות. בשלב התחלתי אפשר לטפל במחלה בטטרציקלין ולרוב העניין מסתיים כך.

מיחשוב נטילת תרופות

שיטה חדשה העשויה לשפר את תגובת הגוף לתרופה בשם אזידותימידין (A.Z.T) שהיא תרופה הניתנת לחולי איידס והרשון פותחה על־ידי ד"ר צביה אגור, מומחית לביולוגיה מתימטית במכון ויצמן. המדענית מרזבות מציעה גורם קיימי בקביעות לוח הזמנים הנכון לנתינה יעילה של תכשירים רפואיים.

הפעילות של A.Z.T כנגד איידס ושל כמה תכשירים אנטי־סרטניים מבוססת על הרעלת תאים או נגיפים בתקופות החלוקה שלהם. ידוע שתכשירים כנגד סרטן קוטלים תאי הגידול אך גם פוגעים גם תאים בריאים, הוא הדין לגבי תאי נגיף ותאי הגוף ובכלל זה תאים של מוח העצם והכבד, למרבה המזל מסתבר שאורך מחזור הרבייה בתאים נורמליים נמוכה מזו שבתאים ממאירים. מכאן משתמע שאפשר לספק את התכשירים למטופלים בקצב אחיד, במנות גדולות ובמועדים מחושבים מראש. חישובים אלה יגרמו לכך שהתכשירים האנטי־סרטניים לא ינתנו בשלבים הרגישים של תאים נורמליים. מציאת הזמן המתאים מהווה בעיה.

בחומר של הלישכה ליחסי ציבור של מכון ויצמן נטען כי A.Z.T ותכשירים אנטי־סרטניים ניתנים במועדים שרירותיים או בצורה המבטיחה רמות גבוהות וקבועות של התרופה לאורך זמן. כל זה נועד כדי לקטול כל תא סרטני או כל נגיף איידס בזמן שהם נכנסים לשלבי חלוקה שלהם. בדרך זו אין הבחנה בין תאים נורמליים ובין תאים ממאירים. יתר על כן, אם מקטינים גודל המנה, כדי לצמצם את הנזק הנגרם לתאים נורמליים הדבר עלול להקנות לתאים הממאירים עמידות ביחס לתכשיר. מצב כזה עלול להיווצר לטענת ד"ר צביה אגור, כאשר הסביבה עשירה בתכשיר, אך לא במידה מספקת להשמדת כל האוכלוסיה הממאירה.

הניסויים שבוצעו במכון ויצמן הוכיחו כי דרך החשיבה של ד"ר אגור אכן נכונה. הניסויים כוללים אף את תגובת נגיף האיידס לתכשיר A.Z.T.

ד"ר אגור הוסיפה ואמרה כי ישום מודלים מתימטיים לצרכים רפואיים אינו דבר חדש. לטענת החוקרת מורכבות המודלים המסורתיים הוליד מעט יישומים קליניים נרחבים, כיוון שהיו מקיפים מדי. הנחה זו היתה זאת שהאיצה אותה לנקוט בגישה מינימליסטית כשהיא מנסה להשתמש במתימטיקה להערכת חשיבות היחסית של גורמים ביולוגיים שונים בתוך המערכת וכדי להדגיש רק את הגורמים החשובים ביותר.

המודלים הללו מדגישים את הפרטים החשובים והחיוניים ביותר, המתכנן משמיט מהם, בכוונת תחילה, את כל השאר. שימוש נכון במודלים אלה על סמך נתונים מתימטיים במקום אינטואיציה יקטינו את הסיכונים הכרוכים במתן תכשירים שונים לחולים.

מאת בצלאל עמיקם

אל חקר המקרא בעקבות היתושים

גילוי המגילות הגנוזות התרחש כמה פעמים. בפעם הראשונה גילה את הכדים חבר משלחת מחלקה אנטי־מלארית, שנכנס למערות קומראן לצורך צביעת יתושים ■ בפעם השניה התגלו ונמכרו לסוחר עתיקות, על־ידי שני רועים בדווים ■ משפחת סוקניק ידין גילתה אותם לעולם המדעי־תרבותי רק בפעם השלישית, ואולם משהתגלו — חוללו מהפכה

בשנת 1942 פקדה מגיפת מלריה קשה את מפעל האשלג בקליה, שבחופו הצפוני של ים המלח. יתושי אנופלס מיסתוריים, שאיש לא ידע מאין צצו בסביבה מדברית צחיחה זו, עטו על העובדים, מצצו את דמם והדביקום בנגע המלריה.

הנהלת מפעל האשלג, שהמגפה המתפשטת שיבשה את סדרי עבודתו ואיימה לשתקו כליל, שיגרה פניה דחופה לעזרה אל מחלקת הבריאות המנדטורית, וזו מינתה משלחת מיוחדת בראשות ד"ר י. שפירא ובהשתתפות צ. סליטרניק וש. בלדרמן, שיצאה לצפון ים־המלח להתחקות על מוצא היתושים.

תוצאות חקירותיה של המשלחת הרפואית היו מפתיעות. מוצאם של נגיפי המחלה טענו החברים, הוא במעיינות הפשחה, כ־7 ק"מ צפונית למפעל. ראשי מפעל האשלג משכו כתפיהם בחוסר אימון. איך זה יתכן, שיצורים עלובים כיתושים יעשו דרך כה ארוכה בחום המדברי הלוהט ללא כל מקור מים בדרכם? אולם חברי המשלחת היו תקיפים בדעתם, וכדי להוכיח את אמיתות סברתם מבחינה מדעית צרופה הם יצאו לאיזור המעיינות מצויידים במכונות ריסוס ותבנית עץ מרושתת מארבעת כיווניה לכליאת היתושים. עם רדת העלטה, כשהיתושים איימו לכלות זעמם בבשר האדם חרשן, החל ה"ציד". באמצעות המכונות החלולות נאספו היתושים. בסיועם של כמה ערבים וקבוצת "גפירים" (נוטרים) שהובאו לצורך הבטחה לחברי המשלחת נלכדו באותו לילה כ־6,000 יתושים. בהתאם לשיטה בלשית ברוקה בזקו החוקרים על אלפי היתושים אבקה פלואורסצנטית זהובה. כך יצאו להם היתושים "הצבעוניים" בדרכם למפעל, וכשייתפסו תסגיר האבקה הזהובה את מבצעי הפשע.

לכאורה שלל של 6,000 שבויים הוא מספר נכבד למדי, אך לגבי יתושים אין בכך די. ערביי הסביבה המליצו לפני "היהודים המשוגעים" על מערות שבצלעות ההרים, שבה מוצאים, לדבריהם, אלפי יתושים מסתור מקרני החמה. הם עצמם, כך אמרו, מסרבים להיכנס ממחשש ה"שדים".

חפץ עמום

בשירות המדע אין מקום להיסוסים, וכבר למחרת פלשו החוקרים למערות החשוכות, הידועות כיום כמערות קומראן. "הלכנו שפופים בתוך המערה כשאנו זורים את האבקה הזהובה על הכתלים רוחשי היתושים" — סיפר לי לפני שנים ד"ר צבי סליטרניק, חבר המשלחת של המחלקה האנטי־מלארית דאז. "לפתע מבלי משים נתקלה רגלי בחפץ עמום היה זה כד, כד חרס צר וגבוה. בחנתי אותו בעניין ולהפתעתי ראיתי בתוכו צרור גווילים כהים מבצבצים ממנו. כשנגעתי בהם הם התפוררו למגע אצבעותי".

אחד הגפירים, שהתלווה לסיור, הזהיר את המשתתפים שלא לגעת בכדים. זהו רכוש הבדווים ולא כדאי להתעסק איתם. יותר לא היה עליו לחזור על הזהרתו. "אחרי הכל באתי לשם צייד יתושים ולא למצוא 'סליקים' של בדווים", אמר סליטרניק.

במרוצת השנים נשתכח והלך עניין הכדים מזכרונם של חברי המשלחת. הצלחת המחקר בו עסקו, עלתה מעל המשוער. יתושים מוזהבים ניצודו במפעל האשלג שבקליה ובבדיקות מיקרוסקופיות התגלו על גביהם עכבריות, המצויות רק במים מתוקים. הוכחה נוספת היו רסיסי אבקת פרחים מצמחיית מעיינות הפשחה.

היתה זו התגלית המרעישה של המגילות הגנוזות, שנתגלו ערב מלחמת השחרור במדבר יהודה, שהעלתה לפני ד"ר צ. סליטרניק את שכר הכדים המסתוריים ממערות קומראן.

הגדולה בתגליות המאה

היו אלה שני רועים בדווים משבט תעמרה, מוחמד אדיב ואחמד מוחמד, ששמם נקשר בגילוי המגילות הגנוזות. שני הרועים שוטטו עם עדרם ליד הצוקים הנשקפים אל חופי ים המלח. אגדה, מעורבת במציאות, מספרת, כי נתקלו בנקיק סלע שעורר את סקרנותם והטילו לתוכו אבנים. קול נפץ כדים משך אותם פנימה למערה. השניים הזדחלו פנימה ובמטה הרועים שבידיהם ניפצו כמה מהכדים. את תוכנם, צרורות עטופים, הביאו לאחד מסוחרי העתיקות בבית־לחם. הסוחר "שהתפנה" לקנות אותם במחיר סמלי הודיע על התגלית למנזר האשורי, שבעיר העתיקה. אנשי המנזר רכשו את המגילות הראשונות, אולם על חשיבותם האמיתית עמד רק פרופ' א. ל. סוקניק, אביו של הארכיאולוג יגאל ידין. סוקניק סיכן את חייו וביום קבלת תוכנית החלוקה על־ידי האו"ם, 29 בנובמבר 1947, ירד לבית־לחם לבדוק את שאר המגילות, בעליית ביתו של סוחר העתיקות.

המלחמה ניתקה את הקשר המסחרי ושנים ארוכות חלפו עד אשר הצליח יגאל ידין לגאול את המגילות המפורסמות ולהביאן לישראל.

השנה חלפו 40 שנה מאז התגלו המגילות, במערה שבסביבות ים המלח, היום אתר קומראן. מאז התפתח מחקר המגילות והיה לענף מכובד של מדעי היהדות. תוך זמן קצר התברר, כי המגילות עשויות לשפוך אור על פרשות ועניינים רבים מעולם המקרא (התהוותו, נוסחו ופרשנותו), חקר הלשון העברית והארמית, תולדות עם ישראל בשלהי הבית השני, ההלכה, אמונות ודעות ועוד. בחקר המגילות עוסקים חוקרים ממקצועות רבים — ארכיאולוגיים, פליאוגראפים ופילולוגים וגם היסטוריונים וחוקרי דת.

קומראן היתה הנקודה הצפונית ביותר ומצדה הדרומית ביותר, שבהן נמצאו טקסטים מקראיים. היתה התרגשות רבה מגילוי הטקסטים המקראיים, שהיו קדומים ב־1000 שנה לטקסטים הידועים. גילוי המגילות קידם את ביקורת חקר הנוסח המקראי והעניק לנו שלל גירסאות חדשות. הם גם לימדו את החוקרים שלא למקם את נוסח המסורה במרכז החשיבה הטקסטואלית. קשה מאוד לתארך את המגילות שנמצאו בקומראן, אך לעומת זאת יש מידע רב יותר לגבי התאריכים של המגילות, שנמצאו בנחל חבר ובמצדה.

מכיוון שידוע שהמערות בקומראן שימשו למגורים, לא ניתן לייחס את המגילות שנמצאו לגניזה. אולם יתכן שהמגילות הובאו למערות בעת משבר כלשהו והם משקפים את אוסף הטקסטים והספרים, שהוחזק על־ידי אנשי כת האיסיים.

הבחנה בין הטקסטים

לדעת פרופ' ע. טוב איש האוניברסיטה העברית בירושלים, אפשר להבחין בין שני סוגי טקסטים במגילות שנמצאו בקומראן: טקסטים מקומיים, אלה שנכתבו על־ידי אנשי קומראן וטקסטים מיובאים. הדרך להבחין בין שני סוגי הטקסטים היא על־פי קריטריונים, שהוצעו על־ידי פרופ' טוב: ● כתיב ולשון — כל החיבורים הכיתתיים נכתבו אך ורק בשיטת כתיב ולשון מיוחדת (כינויי קניין, שימוש חופשי בצורות הפסק ועוד). ישנם גם טקסטים מקראיים שנכתבו כנראה במקום ובצורה זו. ● סימני סופרים — אלה נמצאו אך ורק בטקסטים שנכתבו בשיטת קומראן. ● העדר הבחנה בין השימוש באותיות סופיות ותחיליות מאפיין רק את הטקסטים שנכתבו בקומראן. ● מתוך הצילומים נראה, שאנשי קומראן השתמשו בחומרים שונים, מאשר כותבי המגילות המיובאות. פרופ' טוב מעלה שאלה: האם במקרה הטקסטים השמורים ביותר הם אלה שנכתבו בשיטת קומראן, הן מבחינת העורות שעליהם נכתבו והן מבחינת החיבור. ● כתיבת שמות האל בכתב עברי קדום. כמו כן סבור פרופ' טוב, כי בקומראן היה מנהג לכתוב את חמש המגילות, כמגילות מצומצמות היקף.

על־פי הקריטריונים הללו סבור פרופ' טוב, כי מדובר באסכולת סופרים קומראנית, שכתבה חיבורים מקראיים ולא מקראיים. הוא אינו סבור, כי מה שנחשב על ידו ליבוא נעשה רק נכתב על־ידי אסכולת סופרים אחרת, שכן נראה, שהיו צריכים טקסטים מיובאים כדי שיוכלו להעתיק מהם. כמו כן הוא אינו סבור, כי במקום אחד השתמשו בשני סוגי כתיב. גם הגישות השונות לרוח המקרא, העולות מתוך אופן כתיבת הטקסטים, לא יכלו להתקיים במקביל, במקום אחד.

על־פי תאריך המגילות והישוב סבור גם פרופ' טוב, כי המגילות הקדומות הובאו על ידי התושבים הראשונים. יחד עם זאת אין אנו יודעים מדוע הונחו המגילות במערות. האם כל הטקסטים היו בשימוש פעיל על־ידי אנשי כת האיסיים או שהיו "סגורים" בספריה. כמו כן לא ניתן לדעת מן המגילות כלבד כיצד התייחסו אנשי הכת לרבגוניות הטקסטואלית והאם היו פתוחים לה.

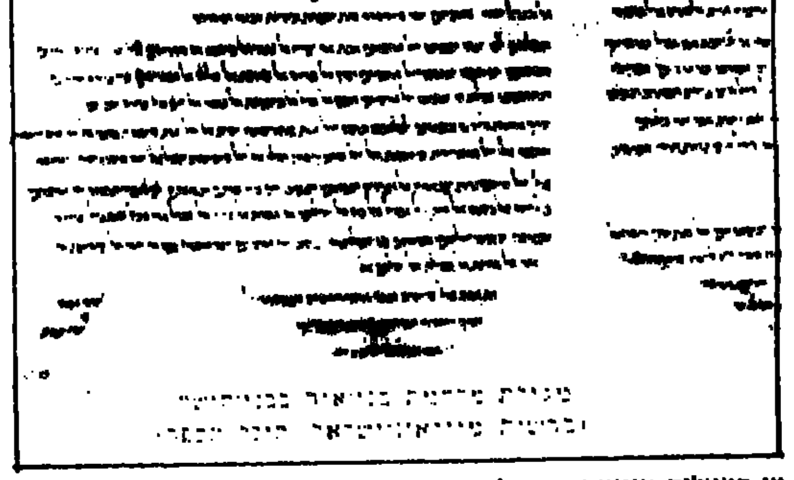

מן המגילות הגנוזות שהתגלו במערות קומראן, באיזור ים־המלח ראשונה מימין: מגילת מלחמת בני־אור בבני־חושך, משמאל: מגילת הנחושת

„גויי הים" עולים מן החול

התגליות הארכיאולוגיות שבתל־מקנה, (עקרון הפלישתית) חושפות את תרבות פלשת, שהידוע עליה עד כה היה מועט ■ בין הממצאים: קשר ישיר לתרבות האגאית וכן גידול חזירים פלישתי למאכל

חידת מוצאם ותרבותם של הפלישתים נחשפת והולכת עם כל עונת חפירות בתל מקנה, הוא עקרון הפלישתית? החפירות נערכות במשותף על־ידי המכון לארכיאולוגיה של האוניברסיטה העברית בירושלים ומכון אולברייט למחקר ארכיאולוגי בירושלים. בראש משלחת החפירות עומדים פרופ' טרודה דותן מהאוניברסיטה העברית ופרופ' סימור גיטין ממכון אולברייט.

כשל גודלו של התל, המשתרע על־פני שטח של כ־200 דונם, והנחשב לאתר המקראי הגדול ביותר בישראל, מתנהלת החפירה במיספר אזורים במקביל.

הרצף ההיסטורי של התל עולה מתתך לעומק, הנחפר בצפון התל והחושף את כל השכבות הארכיאולוגיות השונות. בשכבה מן המאה ה־12־11 לספירה, שנחשפה בשנה זו, נתגלה איזור של כבשנים וסביבו כמות גדולה במיוחד של כלי חרס מאותה תקופה. כלים אלה מבטאים בצורתם ובעיטוריהם את הרקע האגאי של הפלישתים, הידועים גם בכינוי "גויי הים". בדיקות העלו, כי אלה חרסים, אשר יוצרו במקום. לפיכך סבורים פרופ' דותן ופרופ' גיטין, כי הפלישתים הביאו עמם את הידע לייצור הכלים מארץ מוצאם, אך ייצרו אותם במקום ולא עסקו ביבוא. על־פי כלי החרס נראה, כי בעקרון הם פיתחו את הסגנון המיוחד לפלשת.

הממצאים ממחישים את המידע ההיסטורי על ההתיישבות הפלישתית, בסוף העידן הבינלאומי בכנען, התקופה הכנענית המאוחרת, אשר קדמה לפלישת "גויי הים", ונקראה "התקופה הבינלאומית", ואופיינה בקשרים בין ענפים וסחר ימי בין מזרח ומערב, תקופה זו הגיעה לסיומה עם הגעתם של הפלישתים, אשר היו אלמנט אתני חדש באיזור. הפלישתים, הביאו עמם את המסורות של ארצות מוצאם, כלומר העולם האגאי ולא עסקו ביבוא או יצוא.

קבוצה שונה

החפירות בלב העיר הפלישתית הקדומה מסייעים לארכיאולוגים להבין את הארכיטקטורה, התרבות והפולחן של הפלישתים. כמו כן סבורים החוקרים, כי לראשונה יש בידיהם ממצאים המצביעים על קשר ישיר לתרבות האגאית. מן החפירה עולה דמות של קבוצה אתנית שונה לגמרי מן הכנענים ומתושבי יהודה וישראל.

הפלישתים פלשו לארץ ישראל בראשית המאה ה־12 לפנה"ס, התיישבו בשפלת החוף ונעלמו מן האיזור במאה ה־7 לפנה"ס. עקרון, שהיתה אחת מחמש ערי פלישתים והמזרחית שביניהן, הוקמה על חורבות העיר הכנענית, אשר שכנה באתר זה ואשר נהרסה על־ידי הפלישתים. למרות היותם מוכרים בתנ"ך אין לארכיאולוגים ולהסטוריונים מידע רב על מקומם, דתם, אורח חייהם ותרבותם של הפלישתים, שכן הם לא השאירו אחריהם עדויות בכתב. מכאן חשיבותן של התגליות הארכיאולוגיות ובמיוחד מאתר כמו תל־מקנה.

מן החפירות של אנשי האוניברסיטה העברית ומכון אולברייט עולה, כי העיר הפלישתית הקדומה היתה עיר גדולה ומשגשגת. בסביבות 1,000 לפנה"ס (תקופת דוד ושלמה) הצטמצמה העיר בגודלה ובאוכלוסייתה וחזרה ושגשגה שוב במאה ה־7 לפנה"ס. באותה תקופה הפכה עקרון למרכז תעשייתי גדול ומשגשג לייצור שמן זית וטכסטיל. למעלה מ־100 בתי־בד נמצאו עד כה בחפירות שבאיזור התעשיה, שליד השער הדרומי של העיר. עקרון הפלישתית נכבשה ונהרסה על־ידי נבוכדנאצר בשנת 603 לפנה"ס.

חזירים למאכל

שיתוף הפעולה בחפירות בתל־מקנה אינו רק בין ארכיאולוגים מהאוניברסיטה העברית ומכון אולברייט, אלא גם בין מיספר רב של אנשי מקצוע מתחומים שונים כגון, אדריכלים, גיאוגרפים, מומחים לבעלי־חיים ולגידולים, חקלאים ואחרים. כל אלה מסייעים לקבלת תמונה מלאה ככל האפשר על ההבטים השונים של החיים בעקרון הפלישתית. כך לדוגמא, עצמות חזירים, שנתגלו בחפירות מהתקופה הפלישתית הקדומה, מעידות, כי הפלישתים נהגו לגדל בעקרון חזירים למאכל, וזאת למרות שמבחינת האקלים לא שררו אז תנאי הלחות הדרושים לגידולם. נראה, כי החזירים הובאו על־ידי הפלישתים מארצות מוצאם.

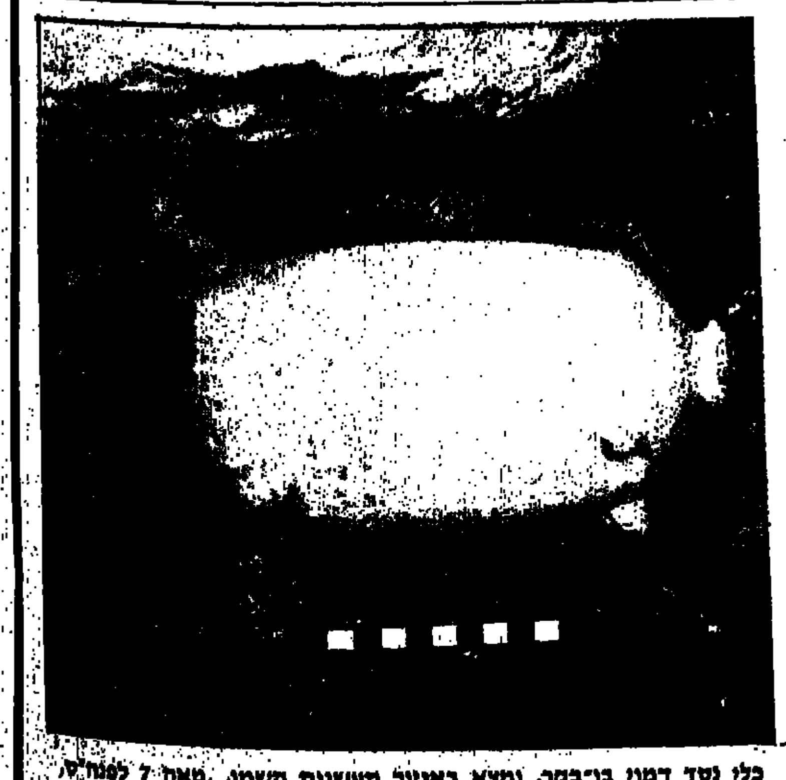

כלי נסך דמוי בן־בקר, נמצא באיזור התעשיית השמן, מאה 7 לפנה"ס, מחפירות עקרון (תל־מקנה)

האלופה מטה אשר במקומה הטבעי — אליעזר כגן בתחתית

● כדורעף

מאת מוטי חביב

חיים קשים לכדורעפן הבינלאומי אליעזר כגן. אמש ספג כגן את ההפסד השני עם קבוצתו החדשה הפועל רמת־אביב במסגרת משחקי המחזור השני בליגה הלאומית. רמת־אביב נוצחה במשחק ביתי על ידי הפועל קרית־אתא 3:1.

המשחק החל באיחור של שעתיים משום שבאולם באוסישקין נערך משחק נוער בכדורסל. במערכה הראשונה ניצחה קרית־אתא 15:5. אליעזר כגן ויוסי ליפשיץ הובילו את רמת־אביב לנצחון 15:7 לפני שקרית־אתא השלימה את הנצחון במערכות 15:7, 15:8. כגן יצטרך איפוא לחפש את הנצחון במחזור הבא ובינתיים הוא ממוקם בתחתית. יובל שלכת ועמית צוקרמן בלטו בשורות קרית־אתא.

בשריד ניצחה מכבי חיפה 3:2 בתום דו קרב מרתק שארך שעתיים ועשר דקות. מכבי חיפה ניצחה במערכה הראשונה 15:12, שריד ניצחה במערכה השנית 15:9, חיפה שבה לנצח 15:9, שריד לא הרימה ידיים וניצחה 15:12. במערכה החמישית התעלה ד"ר רובי פרידמן ובעת החלפת המגרשים היתה התוצאה 8:4 לזכות קבוצתו מכבי חיפה. בסיום 15:9. בשורות שריד בלט נסטור אפשטיין. את המשחק הקשה ניהלו השופטים עוזי בן־צבי והארי זבורשטיאנו.

רפי דולניק

הצטיין בנצחון בת־ים

קרית־אתא ניצחה את הפועל רמת־אביב 1:3 ★ אליצור ת"א הוצאה מהליגה ★ רק הפועל בת־ים ניצחה בבית

לראש הטבלה העפילה האלופה קבוצת הפועל מטה אשר שניצחה בקלות את העולה החדשה הפועל איחוד־עירון 0:3. אורי חבר היה הבולט בנצחונות 15:3, 15:7, 15:9.

נצחון חוץ השיגה גם הפועל כפר־סבא מול הפועל העוגן — 1:3. אחרי שתי מערכות מוצלחות של גיל פישל, אמיר אקרמן ורז בורר — 15:6, 15:3, הצליחו שחקני העוגן לנצח 15:12. במערכה הרביעית ניצחו הכפר־סבאים 15:5 בשורות העוגן בלטו שי גולדשטיין ואלין גרין.

בבת־ים הודקה הקבוצה המקומית ליכולת מרשימה של הצעיר אלון גרינברג כדי לגבור על העולה החדשה מכבי פתח־תקוה 1:3. שתי המערכות הראשונות היו שקולות ובסיום ניצחו הבת־ימים 15:12 ו־16:14. במערכה השלישית ניצחו הפתח־תקואים 15:8 לפני שרפי דולניק, יחד עם גרינברג, הבטיחו את הנצחון 15:11.

בתום המערכה השניה הורחק כדורעפן מכבי פתח־תקוה יורם דוויטש על ידי השופט מיקי ממרן. דוויטש גידף את השופט וזה החליט תחילה להרחיקו למערכה אחת ואולם כשירד ממקומו כדי לרשום את הארוע בטופס אמר לו דוויטש: "יש לי חשבון ארוך איתך ואגמור אותו אחרי המשחק". בו במקום החליט ממרן להרחיקו. המשחק ארך שעתיים ועשר דקות.

המשחק בין אליצור תל־אביב להפועל המעפיל לא נערך עקב פירוקה של קבוצת אליצור. לאחר אי הופעתה אמש היא תוצא מהליגה.

● טבלה לאומית

1.	הפ. מטה אשר	2	6:0	4
2.	הפ. בת־ים	2	6:1	4
3.	הפ. כפר־סבא	2	6:2	4
4.	מכבי חיפה	2	6:2	4
5.	הפ. המעפיל	1	3:0	2
6.	הפ. קרית־אתא	1	3:1	2
7.	הפועל שריד	2	2:6	2
8.	הפ. רמת־אביב	2	2:6	2
9.	מכבי פתח־תקוה	2	1:6	2
10.	הפועל העוגן	2	1:6	2
11.	הפ. איחוד־עירון	2	0:6	2

● במחזור הבא

17.10.87

מכבי פ"ת — איחוד עירון
אליצור ת"א — הפו. מטה־אשר
הפו. המעפיל — הפ. רמת־אביב
הפ. קרית־אתא — עמק־חפר/העוגן
הפועל כפר־סבא — שריד/העמקים
מכבי חיפה — הפועל בת־ים

שחקני הנבחרת מביאים מהקבוצות תופעת זלזול וחוסר רצינות

כך האשים אתמול המאמן הלאומי מיליאנקו מיהיץ' לאחר משחק האימון שבו גברה הנבחרת 2:3 על הפועל חדרה ★ שלום תקווה כבש שני שערים ואבינועם עובדיה השלים

● כדורגל

מאת ראובן חנניה

"שחקן שיתרשל ויזלזל גם במשחק אימון יפסיד את מקומו בהרכב הנבחרת. למשחקי האימון יש חשיבות גדולה בהכנה למשחקים החשובים שבדרך" — כך אמר אתמול המאמן הלאומי מילאנקו מיהיץ' עם סיום משחק האימון של הנבחרת הלאומית שגברה 2:3 על הפועל חדרה מהליגה הארצית.

מיהיץ' היה נועם על חניכיו. "הם לא גילו רצינות במשחקם וחלקם מזלזל. זו תופעה שהם מביאים מהקבוצות ואת זה צריך לעקור מהשורש".

בתשובה לשאלה סירב המאמן לנקוב בשמות. עם זאת ציין את משחקו הטוב של אבינועם עובדיה משמשון תל־אביב שתמיד משתדל בכל כוחותיו לדברי מיהיץ'.

המאמן הוסיף כי במשחק היו טעויות מצחיקות שאסור שיקרו לנבחרת לאומית. מיהיץ' אמר כי להבדיל מהנבחרת שלנו, נמצאת נבחרת אוסטרליה, היריבה העיקרית שלנו במשחקי קדם האולימפיאדה, בשלבי גיבוש סופיים.

ועתה למשחק האימון שכאמור הסתיים בנצחון הנבחרת 2:3 לאחר 0:0 במחצית. אם זה מה שהנבחרת שלנו מסוגלת להציג מול קבוצת מרכז טבלה בליגה הארצית, אז כנראה שמיהיץ' בצרות. הגנה מבולבלת, קישור לא מאורגן וחוד שנשען רק על הבקעות של שלום תקווה. זה מה שיש לנבחרת להציע כרגע.

את השערים לנבחרת כבשו שלום תקווה שני שערים, ואבינועם עובדיה. להפועל חדרה אחוד ואנה ויגאל אלחרר.

הרכב הנבחרת הלאומית בתחילת המשחק היה: גינזבורג, אבי כהן, ל. רוזנטל, שמעונוב, קלינגר, עובדיה, מלמיליאן, א. נתן, דוידי, תקווה, ברייליבסקי.

אבינועם עובדיה

רצינות וגם שער

המשחק עם קפריסין בספק

מאת ראובן חנניה

המשחק הבינארצי הידידותי בין ישראל לקפריסין לזכרו של השוער אבי רן ז"ל שנקבע ל־21 בחודש זה עלול להתבטל או לדחות. זאת מאחר שקבוצת ניקוסיה אלופת קפריסין שבה משחקים מספר משחקני נבחרת קפריסין, העפילה לשלב הבא במשחקי גביע אירופה לאלופות.

בתאריך בו נקבע המשחק בין ישראל וקפריסין תשחק ניקוסיה בשלב הבא במפעל האלופות. ההתאחדות לכדורגל בישראל תנסה לברר מועד אחר, אם בכלל, למפגש זה.

אגב, גם נבחרת העתודה הקפריסאית היתה אמורה לבוא למשחק בארץ.

בהתאחדות החליטו כי אם לא יצאו לפועל המפגשים עם קפריסין (לאומית ועתודה) יהיה המשחק הבינארצי הבא של ישראל מול מאלטה, ב־2 בדצמבר, לזכרו של אבי רן ז"ל.

שעורי כדורגל בבתי ספר

מאת ראובן חנניה

הישג להתאחדות לכדורגל. במסגרת שיעורי הספורט בבתי הספר ילמדו בארבע ערים — טבריה, קרית אונו, קרית מלאכי ויבנה — גם שיעורי כדורגל.

נכון לעכשיו זהו ניסיון שיתחיל בארבע ערים. ההתאחדות לכדורגל תסייע בכ־50 אלף שקל. כדורים, שערים ואביזרים שונים יהיו תרומת ההתאחדות לעניין זה.

קנס לאמינוף והרחקה לאבוטבול

יוסי אמינוף, מאמן קבוצת הנוער של בית"ר ירושלים, נקנס אמש על ידי בית הדין המשמעתי של ההתאחדות לכדורגל בסכום של 200 שקל.

הוא הורשע בהעלבת השופט סגאן במשחק הנוער של קבוצתו עם הפועל תל אביב בבלומפילד.

השופט טען כי אמינוף הפריע למהלך התקין של המשחק שבו ניצחה קבוצתו 0:1 ורב גם עם ספסל הפועל תל אביב. הארוע היה לפני משחק הבוגרים של שתי הקבוצות.

כן הוטל על אמינוף עונש הרחקה משני משחקי ליגה על תנאי לשנה.

דור אבוטבול, כדורגלן הפועל טבריה, נענש בהפסקת פעילות מ־4 משחקי ליגה בפועל ועוד 4 על תנאי לשנה. הוא הורחק במשחק קבוצתו עם הכח לאחר שהנחית מכת אגרוף על שחקן יריב.

לסגל הנבחרת לאחר 5 שנים

בובי רובסון, מנהל נבחרת אנגליה בכדורגל, הזמין את חלוץ קובנטרי סיריל ריג'יס כדי שימלא את מקומו של מרק היישלי הפצוע למשחק נגד טורקיה במסגרת מוקדמות אליפות אירופה.

ריג'יס הופיע בפעם האחרונה בנבחרת אנגליה לפני 5 שנים. מנהלה של סקוטלנד אנדי רוקסבורו זימן לסגל למשחק נגד בלגיה באליפות אירופה כמה שחקנים צעירים ובראשם את מגינה של סלטיק דרק וויט בן ה־19, את סטיב קלרק מצ'לסי ואת דורהאן מריינג'רס.

● תורקיה: במחזור השישי ניצחה פנרבהאצ'ה ריזה 0:2, גאלאטאסריי, שגברה על בורסה 2:5, צועדת בראש עם 16 נקודות, ומקדימה בנקודה את בשיקטאש, שהביסה אנטאקיריה 1:5.

● טניס

מנסדורף נוצח בטורניר בבאזל

אלוף ישראל בטניס, עמוס מנסדורף, המדורג חמישי בטורניר בבאזל נוצח כבר בסיבוב הראשון בידי הצ'כי יארי נאברראטיל בשלוש מערכות.

הישראלי ניצח בקלות במערכה הראשונה 1:6, אך הפסיד בהמשך 6:4, 6:2.

תוצאות נוספות: פטריק קונן (גרמניה) — וויטק פיבאר (פולין) 3:6, 6:7, רונאלד אג'נור (האיטי) — דויד דה מיחל (ספרד) 1:6, 4:6.

וידנפלד ניצח באליפות הנוער

מאת יצחק אשל

במשחקי אליפות הנוער הלאומית בטניס המתקיימים בקרית הטניס בתל אביב ניצח אתמול רביב וידנפלד את אהוד דוידי 8:6, 0:6.

אהוד ויינברג גבר על דני שוסטק 3:6, 2:6. אילן אורליך הכניע את יצחק קול 0:6, 2:6.

חגית אוחיון ניצחה את ענת ורון 0:6, 6:2, 2:6 בתחרויות לבנות עד גיל 18.

בגיל 16 גבר אבי פרלון על טל רומה 2:6, 2:6. יובל הירש ניצח את משה סלפין 6:7, 2:6.

בנות גיל 16: יעל סגן — דורית אשר 6:6, 3:6, חוה גבריאלוב הפתיעה בנצחון על המדורגת מספר 3 לימור זליך 2:6, 6:4, 5:7.

המשחקים ימשכו היום, מחר וביום ששי אחר הצהריים.

לונגרן זכה בסאן־פרנציסקו

הטניסאי השבדי פטר לונגרן בן ה־22 שיבוא בשבוע הבא לישראל להשתתף בטורניר הפרס הגדול ברמת השרון זכה בטורניר בסאן־פרנציסקו כשניצח בגמר בשתי מערכות את האמריקני ג'ים פיו.

לונגרן ניצח קודם לכן בחצי הגמר את איוואן לנדל ופיו גבר בסיבוב הראשון על השבדי מאטס וילאנדר.

כריס אוורט זכתה בטורניר בניו אורליאנס כשניצחה את בת ארצה לורי מקניל 6:7, 4:6 וגמלה לה על ההפסד ברבע הגמר באליפות ארה"ב לפני חודש בפלשינג מדו בניו־יורק.

מזכ"ל הפועל יצא לחו"ל

מזכ"ל הפועל, יצחק אופק, יצא אמש לקונגרס ספורט הפועלים הבינלאומי, שייערך בעיר מונטובה, איטליה.

משם ימשיך אופק לקונגרס התאחדויות הספורט הבינלאומיות, המתקיים בקולורדו ספרינגס, ארה"ב. בקונגרס זה הוא מייצג את ארגון ספורט הפועלים הבינלאומי.

פיקנטריה

ישראל פז

דיפנס!

האמריקנים רואים במשחק ההגנה את היסוד הבריא של הכדורסל. ה"דיפנס" הוא קודש־הקודשים. נראה שגם הליגה הלאומית שלנו החלה לשים יותר ויותר דגש על משחק־העורף. זו אולי הסיבה שרבים ממשחקי הליגה מסתיימים בתוצאות נמוכות.

מבחינת הקהל, האוהב "אקשן", מלהיב יותר משחק ההתקפה. רוצים סלים. יש כאלה המפרשים שתוצאה גבוהה מוכיחה על איכות. מבחינת העיין יש בכך משהו, אבל כדורסל אינו משחק של מצטיינים בודדים אלא בעיקר משחק קבוצתי.

זאת אפשר היה לראות בהתמודדות המסקרנת במחזור ה־2 בליגה הלאומית בין קבוצות הפועל ת"א ואליצור נתניה (72:85), שנערך שלשום בהיכל־הספורט ביד־אליהו. הפועל ת"א ניצחה בקלות מאחר שהתלכיד שלה היה מעולה, ובהגנה חיסלה כליל את משחק הנתנייתים, שנראו בדקות רבות אובדי־עצות וכלל אינם מסוגלים להגיע למצבי־קליעה. מה שכונה בקרב המוקד של המחזור ה־2 הפך לעימות חד־צדדי. הייתי אומר — גם חסר־עניין, ובמחצית השנייה אפילו משעמם, לבד כמובן לאוהדי הפועל ת"א, שנהנו לראות את קבוצתם מוחצת את היריב הבכיר.

הפועל ת"א היא העונה קבוצה טובה. יש בה שילוב נכון בין שחקנים, המיטיבים לתמרן האחד עם השני. הקבוצה רכשה שני קלעי חוץ מעולים, לינטון טאונס וג'ונתן דלול, שיחד עם הוותיקים, לאוואן מרסר ועמוס פרישמן, וכן עם קארול איימוס יוצרים חמישיה יעילה. איימוס אמנם לחם היטב, נטל כדורים חוזרים רבים אך ספק אם במשחקים הגדולים־באמת, למשל נגד מכבי ת"א, יספיק. אין ספק, הפועל ת"א — וכן גם אליצור נתניה — עשויות להשתפר, ואז ילהיבו עוד יותר את הצופים.

הפועל ת"א, במשחקה הבטוח, הוציאה את העוקץ ממאבק־המוקד של המחזור והותירה את קרבות־המתח לירושלים (מכבי ת"א — הפועל ירושלים 96:99), בקרב המכפר ומורט־עצבים), לחיפה (הגליל־העליון ביצע מהפך במשחק־הנצחון על הפועל חיפה 61:62. היכן הסלים?) ולרמלה (אליצור רמלה הפתיעה במשחק־של־לחימה את מכבי חיפה 96:98).

הפועל חולון, עוד קבוצת צמרת, הביסה ללא־מאמץ, בחוץ, את מכבי רמת־גן 85:104, ואילו בית"ר ת"א קצרה נצחון־חוץ על מכבי נתניה 74:83.

שני המחזורים הראשונים בליגה היו קרבות־גישוש. המשחקים עדיין על אש־קטנה, אבל נראה לי, במיוחד לפי הרכב השחקנים, שצפויה לנו עונה עם הרבה מתח, וקרוב לודאי גם עם כדורסל משובח.

מה שהפריע לי במשחק ביד־אליהו, בין הפועל ת"א ואליצור נתניה, שבשלבים שונים של ההתמודדות היו במגרש שבעה שחומי־עור, תוצרת ארה"ב, מיני־ליגה של האן.בי.איי...

דוגמה למשחק ההגנה. פיל לוקחת מאליצור נתניה (מספר 12), מבצע חסימה ללינטון טאונס מהפועל תל־אביב במשחק בין שתי הקבוצות שלשום. ביניהם נראה קארל נברסון מאליצור נתניה ומימין חווה ויטמן. הפועל תל־אביב ניצחה 72:85 במשחק שנערך בהיכל הספורט ביד־אליהו (צילם: אריק קנפר)

אושרה ההחיה של הפועל חיפה בקוראץ'

מאת יצחק ויסהוף

נשיאות איגוד הכדורסל אישרה אתמול לקבוצת הפועל חיפה להזיז את משחקה במסגרת משחקי גביע קוראץ' עם קאורשה האיטלקית מה־14 ל־15 באוקטובר.

צופי היכל הספורט ברוממה יוכלו אם כך לראות את כוכב קאורשה אוסקר שמידט במוצאי שמחת תורה.

עוד אישרה הנשיאות להפועל חיפה להחליף את הביתיות בסיבוב הראשון במסגרת גביע המדינה עם הפועל רמת גן. חיפה תחליף עם רמת גן את הביתיות ולפיכך יערך משחק זה ביום ראשון ברוממה שבחיפה.

יושב ראש הועדה המקצועית של איגוד הכדורסל איתן חפר הודיע לנשיאות האיגוד כי בישיבה הקרובה של הועדה המקצועית יגיש את מסקנותיו לגבי הופעותיה של נבחרת הכדורסל במשחקי אירופה דרגה ב' שהיו בבולגריה.

הנשיאות לא דנה בהתפטרותו של סגן היו"ר שלום גריגבוים מתפקיד המקצועית והחליטה להעביר את הדיון לישיבת הועדה המקצועית שתתקיים אחרי חג סוכות.

בגליל למדו על יכולת אולויק ב... וידיאו

קלטת־וידיאו, שצולמה בשבדיה על־ידי נער בן 18 היתה בסוף השבוע ה"מצרך" המבוקש ביותר בגליל־העליון.

הקלטת היא על משחק קבוצת הכדורסל של אולויק שטוקהולם, יריבת הפועל הגליל־העליון בסיבוב השני בגביע האלופות, במשחקה נגד באאזה ההונגרית. את הקלטת הביא לגליל המאמן כרב גונן, ששב מ"משימת ריגול" בשבדיה.

גונן סיפר כי אולויק מקבילה ביכולתה לזו של הגליל, לבד משחקן אחד, צ'סמן, כוכב שלימשמש שגובהו 1.93 מטר.

המשחק הראשון בין הגליל ואולויק יתקיים ב־13 באוקטובר בשטוקהולם, והגומלין כעבור שבוע בכפר־גלעדי.

סאטורן לסבוב השני באלופות

קבוצת העבר של ראלף קליין סאטורן קלן עלתה לסבוב השני בגביע אירופה בכדורסל לאלופות כשניצחה מעט נוספת את הקבוצה המקומית מאריי אוריגבורו בתוצאה 88:91. בסיכום הכללי של שני המשחקים 170:189.

עיראק מאיימת להפגיז בטילים את ערי איראן בתגובה על פגיעות הטילים בבגדד

חמש מיכליות נפגעו בהפגזות עיראק, אחת מהן ננטשה ועדיין בוערת

בגדד. — עיראק איימה אמש לשגר טילים לעבר ערי איראן, לאחר שבגדד הותקפה על־ידי טילים איראניים.

„המשטר באיראן יתחרט על פשעיו. ידוע לו שיש לנו היכולת לפגוע בערי איראן בטילים ולהפעיל גורם מאות ממפציצי יירוט", כתב ביטאון משרד ההגנה „אל קדיסיאה".

שני טילים איראניים התפוצצו בבגדד בשעות הלילה ודוברים עיראקים דיווחו על אבידות בנפש. הטילים פגעו באזורי מגורים של הבירה, לאחר שמטוסים עיראקיים תקפו את מסוף הנפט הורמוז של איראן במפרץ ופגעו בחמש מיכליות, ביניהן האונייה הגדולה ביותר בעולם.

עיראק הפעילה בעבר טילי קרקע־קרקע לטווח קצר כדי לגרום נזק כבד לערים איראניות שבקרבת הגבול. אך בתחילת השנה הודיעה בגדד, כי ניסתה טיל, שבעזרתו אפשר לפגוע גם בטהראן.

דיפלומט עיראקי הזהיר אתמול, שהתגובה העיראקית על הפגיעות האחרונות תהיה הרסנית. „אני מצפה שמלחמת הערים תלבש צורה חריפה יותר מאשר ההתקפות שנערכו בתחילת השנה".

הטילים האחרונים שפגעו בבגדד, נחתו בבירת עיראק בהפרש של שלוש שעות. תושבים אמרו, כי ההתפוצצויות נשמעו באזור נרחב של העיר, שבה חיים ארבעה מיליון תושבים.

דוברים צבאיים עיראקיים אמרו, כי כמה אנשים נהרגו ונפצעו. נגרם גם נזק לבתים, חנויות ולבית ספר תיכון. השלטונות העיראקיים לא דיווחו מסיבות ביטחוניות, על המקום המדויק שבו פגעו הטילים.

מקורות ימיים במפרץ אמרו אמש, כי מבין חמש מיכליות הנפט המופעלות על־ידי איראן, שהותקפו שלשום על־ידי חיל האוויר העיראקי, אחת עדיין עולה בלהבות.

נודע, כי גם מיכלית העל הקפריסאית „לגסי", בת 267,896 טונות, ניזוקה בהתקפה העיראקית על מסוף הנפט.

מיכלית אחרת „שיינינג סטאר" בת 256,263 טונות נפגעה על־ידי טיל ועלה בלהבות. הצוות נטש את האונייה. „היא תמשיך לבעור עד שיישאר רק השלד", אמר מקור ימי.

„וורלד אדמיראל", „ברויל סטאר" והאונייה הגדולה ביותר בעולם, „סיוויין ג'יאנט" בת 564,739 טונות, נפגעו קל בהפגזה העיראקית. (עיר ועיצ)

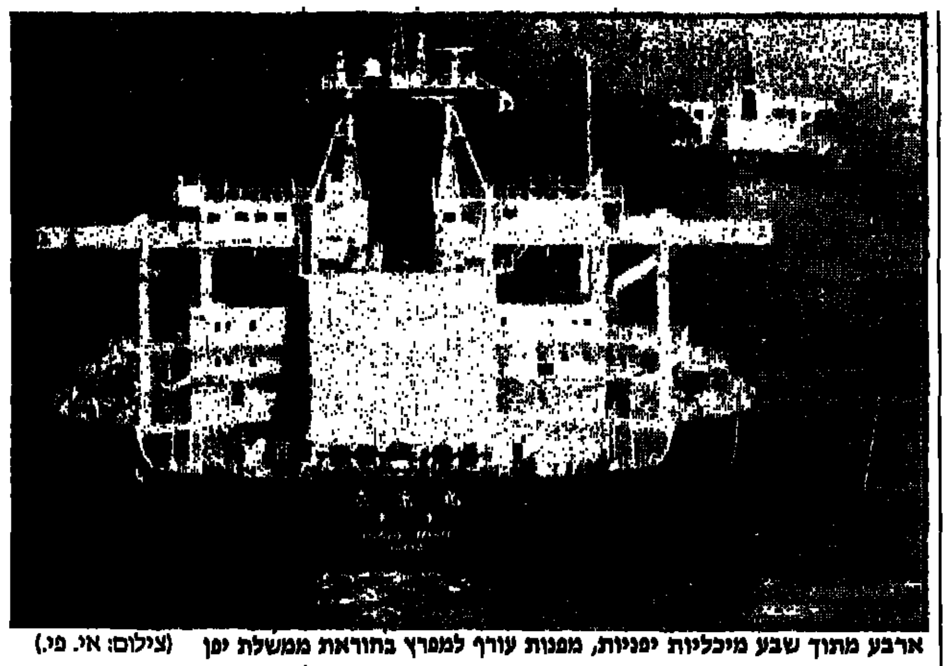

ארבע מתוך שבע מיכליות יפניות, מפנות עורף למפרץ בהוראת ממשלת יפן (צילום: אי. פי.)

ארבעה מועמדים להחלטת ועדת פרס נובל לשלום

אוסלו. — שבוע בלבד לפני ההכרזה, עדיין לא החליטה ועדת פרס נובל לשלום מי יקבל את פרס 1987.

מקורות במכון נובל באוסלו מסרו אמש לכתב „רויטר", כי חמשת חברי הוועדה צימצמו את הרשימה בת 93 המועמדים לארבעה בלבד, אולם עדיין לא נבחר חתן הפרס.

אחד המקורות אמר: „אין זה מקובל לקבל החלטה במועד כה מאוחר. אין חילוקי דעות של ממש, אלא שזו, פשוט, בחירה קשה. הוועדה תשוב ותתכנס השבוע כדי להכריע".

ההודעה על חתן הפרס תפורסם ב־13 באוקטובר, והפרס יוענק רשמית בדצמבר.

תשומת הלב התמקדה השנה בנשיאת הפיליפינים קוראסון אקינו, בנשיא ארגנטינה ראול אלפונסין, מנהיג השחורים בדרום אפריקה נלסון מאנדלה, ארגון הבריאות העולמי שמרכזו בז'נווה, שליח הכנסיה הבריטית טרי וייט שנחטף, זמר ה„פופ" בוב גלדוף מאירלנד ומרדכי ואנונו. (עיר)

מחר ב„המשמר" ובמוספו השבועי חותם

★ מלך לשתי הגדות – פנחס ענברי
★ ניקרגואה – מקום לא נחמד – ירון אמיתי
★ חשבונה הכפול של העתונות – מארק גפן
★ וטרינר יחיד בצה"ל – אבי בניהו
★ יש דיבור: שיחות טלפון: „מה נש'ו."
★ פוקוס אישי: גדעון ספירו, נועם שפנצר, גיורא מנור, צבי טימור, עדנה הא, גדי יציב
מדורים: דורית קדר – תערוכות; דני ורט – קולנוע; משה בר־שאול – גלויות תל־אביביות

בחותם

★ הדיסאנט והמצנה – מצרים נאבקת על הגרעין – מאת שלמה אהרונסון
★ נשואין אזרחיים ליד נשואין דתיים – ראיון עם משה אונא – מאת אהוד דור
★ המשגיח ותורת השמיטה – ממעללי הדתיים בחיטה – מאת עודד ליפשיץ
★ יריד התקוות – עמרם גורדון ביריד הספרים במוסקווה – מאת אריה פלגי
★ עכו: צהלת ושמחה. – הפסטיבל השנתי לתיאטרון ישראלי אחר – מאת ציפי שוחט וחנה רוזנטל
★ סרטים חדשים – עולמות חדשים – פסטיבל סרטים על הכרמל – מאת יעל ישראל
★ מלח הצפון – שלושה ותיקים תורמים לאיכות החיים – מאת יהודה צור
★ סוף הקיץ בברלין – 1987 – סיור ואירועים במלאות 750 שנה לברלין – מאת גיורא מנור
★ סורים ומדורים – חלו חותם
★ שלום בית – מאת חוה יוסף
★ טורים מאת: עודד ליפשיץ, ישראל זמיר, זאב צור, אלי הכהן, גגו, צבי טימור, יעקב רבי, שמואל בונים
★ שוק האתרוגים – רח' אלנבי ערב סוכות – מאת עמירם כהן

בדפים לספרות

★ יעקב סימן־טוב: „אקדמיה אוכלת יושביה" (על ספרו של אילן רחום, „הפרוצדורה")

פרסום ראשון של מחזה לא־גמור של יעקב שבתאי

★ יגאל תומרקין: „לא נסבול עצקות שלום, שלום" (על ספרו של רוברט גרייבס „שלום ולא להתראות")
★ א.ב. יפה מראיין את נתן שחם

מפלגת הפועלים המאוחדת — המרכז
לוח פעילות שבועית מה־7.10—13.10.87

חג שמח

סוכת הסובלנות – איש באמונתו יחיה
בגן סאקר בירושלים
בשבת 10.10.87 — בשעות 12.00—16.00
הייד פארק ופיקניק בהשתתפות אומנים.
* סניפי המפלגה המעוניינים בסיור מודרך בעיר יתאמו מראש עם צימו בסניף ירושלים.

★★★★

הנגב – „שער לשלום" – בשדרות –
יום ארועים – במפגשים; ספורט, אומר וצליל
ביוזמת – המרכז לשלום
ביום א' 11.10.87 – חוה"מ סוכות – החל משעה 9.00
מוזמנים – כל תושבי האזור – והסניפים

★★★★

סוכת שלום – סניף עפולה – רח' המגן 14
שבת אחים גם יחד
11.10 – 18.00 – ברכת מזכיר הסניף – יחודה אל קובי
סימפוזיון: בנושא – דו־קיום
בהשתתפות: ח"כ אלעזר גרנות; ראש העיר – ח"כ עובדיה עלי
מנחה: יעקב אזואלוס

★★★★

12.10 – 18.00 כנס ועדי עובדים – לחיות בכבוד מעבודה
בהשתתפות: חנן ארז, אפרים ז'ילוני, דב אלקנתי, מישל אלמליח ועדי עובדים
מנחה: אהרון גרינברג

★★★★

13.10 – תנועות הנוער לקראת שנות ה־2000
בשעה 18.00 – סימפוזיון – בהשתתפות: ח"כ אמירה סרטני, חגי חלוי, דני פלג – נציגי תנועות הנוער
* * * * * *
מוזמנים כל תושבי העמק – וסניפי מפ"ם באזור

„סוכת השלום" – עכו
בתאריכים: 11—13.10
עם נוער מפ"ם – למען הנוער – במפגשים ובאמנות

★★★★

יום שישי – 9.10
סניף נהריה – 9.00 – נולדי מורג – מפגש פעילי אזור הצפון

שבת – 10.10
סניף תל־אביב – 19.30 – משה סמולר, המדרה שמחוני – מועדון יידיש
קיבוץ עמיר – 21.00 – ח"כ חייקה גרוסמן – ברכת חג

יום ראשון – 11.10
סניף עכו – 19.00 – אלי ספרן – מזכירות הסניף

יום שני – 12.10
כפרי הגליל – 9.00 – נולדי מורג, מחמוד ארחיים, מאיר יצחקי – סיור בכפרים
כפר שעב – 18.00 – חוסיין מאריס, אלי ספרן – חוג בית

יום שלישי – 13.10
כפר סחנין – 18.00 – חוסיין מאריס, אלי ספרן – חוג בית
19.30 – מזכירות הסניף
סניף פתח תקווה – 20.00 – ח"כ חייקה גרוסמן – מסיבת חג

שוורנדזה מבטיח פתרון לבעיות של יהודי ארצו

מאת יוסף אלפרן, כתבנו בשוויץ, יוסף גלילי, ע"צ, עתי"ם

ממשלת בריה"מ תעשה „כמיטב יכולתה" כדי למצוא פתרון לבעיותיהם של יהודיה, אמר שר החוץ הסובייטי, אדוארד שוורנדזה בשיחה שקיים עם 500 מפגינים בחוות השגרירות הסובייטית במונטווידאו.

נציג של הקהילה היהודית באורגוואי ציין, כי השר הסובייטי, שחזר משיחה עם נשיא המדינה חוליו סאנגינטי, פתח בדו־שיח שנמשך כ־20 דקות עם מפגינים שדרשו חופש ליהודי בריה"מ.

בשיחה שנערכה באמצע הרחוב פנה אליו יו"ר מועצת הקהילה היהודית בדרישה שהיהודים המבקשים לצאת מגבולות בריה"מ, יוכלו לעשות זאת באורח חופשי. במקביל דרש שאלה המבקשים להשאר במדינה הסובייטית יוכלו לשמור על זהותם היהודית.

השר הסובייטי השיב, כי מדיניות הפתיחות של הממשלה הסובייטית נעה בכיוון זה.

אלכסנדר יקובלב, אחד מ־14 חברי הפוליטביורו ויד ימינו של גורבצ'וב, מותח ביקורת על הקבוצה הלאומנית האנטישמית „פמייאת".

הביקורת מופיעה בשבועון „אילוסטר" מלחון. יקובלב הוא הרוסי הבכיר ביותר עד כה שגינה את האנטישמיות בברית המועצות.

„יש קבוצה הקוראה לעצמה „פמייאת" וראשיה הם אנטישמים המנצלים רגשות נעלים, כגון הגנת איכות הסביבה, או הצורך להנהיג אורח חיים צנוע, ובה בעת הם טוענים, שהבונים הטפשיים והיהודים אשמים בכל", אומר יקובלב.

המלחין והפסנתרן הנודע סרגיי דיאצ'יקוב־ברנר, אשתו סווטלנה ובנם דימיטרי הגיעו ביום שלישי ממוסקבה לוינה בדרכם לישראל. המשפחה זכתה לאישור היציאה לאחר מאבק ממושך שבמהלכו קיים סרגיי שביתת רעב 34 יום. הוא נאלץ להפסיקה בגלל הידרדרות במצבו הבריאותי.

המשפחה תגיע ביום רביעי בצהרים מוינה לשדה התעופה בן־גוריון.

אחד ממסורבי העלייה הותיקים בבריה"מ קולונל לב אובסיצ'ר, קיבל היתר יציאה ויעלה לישראל בעוד כשבועיים. הוא יגיע לנמל התעופה בלוד אור ליום רביעי ה־21 באוקטובר.

ועדת הסנאט המליצה נגד מינוי בורק לשופט עליון

הוועדה המשפטית של הסנאט האמריקני החליטה אתמול ברוב של תשעה קולות נגד חמישה, להמליץ שמליאת הסנאט תדחה את מינויו של רוברט בורק לבית המשפט העליון של ארה"ב, על ידי הנשיא רייגן.

ההצבעה נערכה לאחר שבמשך מספר שבועות שמעה הוועדה עדויות בנושא.

מתנגדיו של בורק טוענים שהוא שמרני קיצוני, שאינו מגלה רגישות מספקת לזכויות של נשים ושל מיעוטים. מתנגדים אלה חוששים שאם אכן יאושר מינויו של בורק, יהפוך שם ללשון־מאזניים בדיונים בנושאים כבדי משקל, כגון הפלות וזכויות האזרח.

נגד בורק הצביעו בוועדת הסנאט שמונה דמוקרטים ורפובליקני אחד. חמישה רפובליקנים הצביעו בעדו.

פקידים בבית הלבן הביעו אתמול מכן את התקווה, כי בשעת ההצבעה במליאת הסנאט, שתערך ככל הנראה בשבוע הבא, יימצאו בכל זאת קולות מספיקים לאישור מינויו של בורק.

רייגן עצמו אינו מוכן לוותר, ועל הניסיונות לעכב את המינוי אמר, „על גופתי המתה".

ישראל דוחה טענת לבנון על גזל אדמות חקלאיות

מאת יהודה צור, כתב „על המשמר" עת"ם

לבנון האשימה את ישראל בשינוי סימון קו הגבול הבינלאומי, תוך כדי סיפוח זוחל של שטחים.

במברק למזכיר האו"ם פרז דה קויאר דרש נבי רי, שר המדינה לענייני דרום לבנון, להקים ועדה בינלאומית, שתחקור את הסיפוח הישראלי.

קצין של האו"ם המפקח על שביתת הנשק, אמר שלשום לעיתונאים, כי ישראל החלה לפני חמש שנים להשתלט על שטחים דרומית לכפר עלמה אל־שעב, 110 ק"מ דרומית מביירות.

עוד אמר, כי ישראל משתלטת על שטחים מזרחה משם, בין הכפרים ירעון ורמייש, בקרבת הגבול. לדבריו השתלטו הישראלים על כחמישה קילומטר מרובע של אדמה הראויה לעיבוד.

ה„קימאקאם" (תת־המושל) של צור אמר לעיתונאים, כי בין האדמות „שסופחו" על ידי ישראל כ־200 אלף מטר מרובעים השייכים לכנסייה המרונית.

12 משפחות שיעיות באזור מרג' עיון דיווחו על „סיפוח" מאז 1985 של רצועת קרקע שאורכה 6 ק"מ ורוחבה בין 100 ל־150 מטר, מצפון וממזרח למטולה.

גורמים ישראליים הכחישו אתמול את הפרסומים בלבנון, כאילו ישראל משתלטת על שטחים חקלאיים ברצועת הביטחון. הם דחו גם את התלונה שהגישו שלטונות לבנון בעניין זה למועצת הביטחון. לפיה ישראל מקימה גדרות נוספות על אלה הקיימות על גבול רצועת הביטחון, ומגעת בכך בחקלאים הלבנונים. הגורמים הישראלים מציינים, שאין שום כוונה לגזול אדמות חקלאיות כלשהן, מדי פעם יש צורך להחליף גדרות קיימות בחדשות ולשפר עמדות, אך בשום אופן לא מדובר בהשתלטות כלשהי על אדמות של לבנונים.

1,483 יהודים היגרו מאיראן דרך אוסטריה

אלף ארבע מאות שמונים ושלושה יהודים היגרו מאיראן למערב דרך אוסטריה, בשמונת החודשים הראשונים של שנת 1987. על כך הודיע אתמול במרכז האו"ם שר החוץ וסגן הקאנצלר של אוסטריה, אלויס מוק.

הוא גילה, כי מספר כולל של 6,188 יהודים איראניים היגרו דרך אוסטריה בתקופה שבין ה־1 ביולי 1983 לאוגוסט השנה. מוק הדגיש, כי ממשלתו מסייעת לתהליך זה „מבלי לשאול את הפליטים האיראניים שאלות מיותרות, ומבלי לתת פרסום למקרים אינדיבידואליים", על מנת שלא לסכן את זרם הפליטים בעתיד.

כיום נותרו באיראן כשלושים אלף יהודים, ומשקיפים סבורים כי רובם היו רוצים להגר לישראל ולמדינות אחרות במערב, אילו הורשו לעשות זאת על ידי שלטונות טהראן.

הגירת יהודים מבריה"מ גברה במידה ניכרת. ליותר מחמשת אלפים יהודים סובייטים ניתנו היתרי יציאה בשמונת החודשים הראשונים של שנה זו, לעומת סך של 901 יהודים בשנת 1986 כולה. עוד אמר מוק כי מספר כולל של 272,622 יהודים סובייטים עברו דרך אוסטריה מאז שנת 1958 ועד אוגוסט 1987 בדרכם לישראל ולארצות אחרות.

„מקום בצמרת"

מצעד הפזמונים הישראליים
רשת ג', קול־ישראל, 6.10.87

1. תמונות – אדם
2. קסמים – גלי עטרי
3. ערב ניגונים – יזהר כהן
4. אורה – רמי קלינשטיין
5. מנכטל בלוז – אריאל זילבר
6. מישהו שר במדבר – חיים משה
7. שיר מולדת – להקת מנצ'ר
8. אדם – ירדנה ארזי ויהורם גאון
9. לוליטה – גידי גוב
10. יונה עם עלה של זית – להקת פיקוד דרום
11. קיר של אהבה – נער שוליים
12. עתונאי קטן – אריק איינשטיין
13. שביל תפוח הזהב – עפרה חזה
14. שש־עשרה שבע־עשרה – להקת הנח"ל
15. רק בן־אדם – שלום חנוך
16. אנחנו שניים – משינה
17. רק אתמול – גלי עטרי
18. לא אז מכאן – דני סנדרסון
19. מחלודים – חיים צינוביץ'
20. אני אהיה הליצן שלך – חנן יובל
21. משחקים – אילן ויהודה חגר
22. רדיו רמאללה – יהודה פוליקר
23. טיפה אהבה – מירי אלוני
24. רתבת הריקודים – יהודית רביץ
25. זכרונות ילדות – קו 8
26. עוד תראה אותי – אילנה אביטל
27. אל תשליכני מלפניך – שולי נתן
28. תיק־תוק כל שעה נולד תינוק – סי היימן
29. דור החמשך – להקת דור החמשך
30. לא שותה לא מעשן – כמו צוועני

לשיפוטכם

31. עכשיו – אריק סיני
32. שבתות וחגים – יהודית רביץ
33. סערת חושים – חיים פנירי
34. שבוי שלך הלילה – הסניף
35. גיבור גדול – סי היימן ולהקה מקומית
36. נשברת כילדה – רונלי
37. ארדנקו – משה פרי
38. היא הולכת לאיבוד – יעקב נווה

בין המשתתפים יוגרלו פרסים

לכבוד:
„מקום בצמרת" קול ישראל
ת.ד. 1082, ים. מיקוד 91010
אנא הירשם/ציין את מספר השיר

1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐
7 ☐ 8 ☐ 9 ☐ 10 ☐ 11 ☐ 12 ☐

שם:
כתובת:
מיקוד ____ תאריך ____

קולנוע

תל־אביב

9.10 .7.15 .4.10
אסתר: הטורף 9.40 .7.15 .5
אורלי: החנות מעבר לפינה 9.30 .7.15 .3
בן־יהודה: הבלתי משוחררים 9.10 .7.00 .4.30
גת: המכשפות מאיסטוויק 9.15 .6.15 .1.15
גורדון: טוויסט וצעקה 9.30 .7.00
דקל: האלמנה השחורה 9.30 .7.15 .5
דרייב אין: ילדים חורגים לאלוהים 7.45
דרור: השוטר מבברלי הילס 9.30 .7.15 .5
הסרטים הישראליים:
יום רביעי
קזבלנקה 21.30
יום חמישי
מרי פופינס 16.00 .10.30
אני אוהב אותך כרמן 24.00 .21.30
לימור: מעקב חושני 9.30 .7.15 .4.30
מוזיאון ת"א: בית האמיצים 9.30 .7.30
9.30 .7.15 .4.30
סינמה 1: סוד ההצלחה 9.30 .7.15 .5
סינמה 2: ילדים חורגים לאלוהים
9.30 .7.15 .5
פאר: לא עם וין 9.30 .7.30 .5
פריז: לא יכולה בלי זה 9.30 .7.15 .2 .12
רב־חן:
חן 1: פגישה עיוורת 9.50 .7.30 .5
חן 2: ליבו של אבגל 9.45 .7.25 .5
חן 3: הגנב האוהבת והמאהבת 9.45 .7.40 .5
חן 4: נשק קטלני 9.45 .7.40 .5 .2 .11
חן 5: אני והחברה 9.45 .7.40 .5 .3 .11
שחף: הבלתי משוחררים 9.30 .7.00 .4.30
תל־אביב: רובוקופ 9.30 .7.15 .5
תכלת: החנות מעבר לפינה 9.35 .7.00 .4.30
לב 1: המשפחה 9.30 .7.15 .4.30 .2
לב 2: גברים גברים 10.00 .8 .5 .3
לב 3: משפחת המלוכלכים 10.00 .8 .5 .2
לב 4: גנבי החוק 10.00 .7.30 .5 .2

רמת־גן

אואזיס: פגישה עיוורת 9.30 .6.40 .4
לילי: מרבך להט 9.30 .7.15
ארמון: הטורף 9.45 .7.30 .5
רב־גן:
גן 1: המכשפות מאיסטוויק 9.40 .7.20 .5
גן 2: הגנב, האהבת והמאהבת 9.40 .7.20 .5
גן 3: מעקב חושני 9.15 .6.15
גן 4: אני והחברה 9.40 .7.30 .5

ירושלים

אדיסון: השוטר מבברלי הילס 9.30 .7.15 .4.30
אורנע: לוחם עם כבוד 9.15 .4.30
בית אגרון:
יום רביעי
מלון לצעירים 14.00
סיפור הפרברים 16.00
יום חמישי
כולם נפלו על הראש 18.15
העכבר ששאג 20.00
סיפור הפרברים 21.30
הער 24.00
כפיר: הבלתי משוחררים 9.10 .7.00 .4.00
אורגיל: בייבי אריזונה 9.15 .7 .4.30
מיטשל: המשפחה 9.00 .7.00
סמדר: אני והחברה 9.10 .7.00
הבירה: סגור לרגל שיפוצים
אוריון
אור 1: מעקב חושני 9.15 .7.15 .4.30
אור 2: לא עם וין 9.30 .7.15 .4.30
אור 3: לא יכולה בלי זה 9.00 .7.00 .4.30
אור 4: סוד ההצלחה 9.00 .6.30
אור 5: קוקה קולה קיד 9.00 .7.00 .4.30
עדן: רובוקופ 9.00 .7 .4.30
תיאטרון ירושלים:
מוחו של סוכן 21.45 .18.45

חיפה

אורה: השוטר מבברלי הילס 9.15 .7.00 .4.30
חן: האלמנה השחורה 9.00 .6.45 .4.30
עצמון 1: רובוקופ 9.15 .7.00 .4.30
עצמון 2: גבר מאוהב 9.15 .7.00 .4.30
עצמון 3: ילדים חורגים לאלוהים 9.15 .7.00 .4.30
רון: הבלתי משוחררים 9.00 .6.30 .4
אמפיר: כלא הילטון 9.15 .7.00 .4.30
אורלי: החנות מעבר לפינה 9.15 .6.45
קרן אור המפרץ: לא עם וין 9.15 .7.00
פאר: הטורף 9.30 .7.30 .5.00

נתניה

שרון: המכשפות מאיסטוויק 9.15 .7 .5
מנורה: רימון חי 9.15 .7 .5

חולון

סביון: רובוקופ 9.30 .7.15 .4
מגדל: הטורף 9.00 .6.00
רינה: נינג'ה אמריקאי 9.30 .7.30 .5
ארמון: קרוקודיל דנדי 9.30 .7.30 .5

בת־ים

עצמאות: סוד ההצלחה 9.30 .7.15 .5

הרצליה

היכל: השוטר מבברלי הילס 9.30 .7.15 .5.00

באר־שבע

חן: שומר ראש 9.30 .7.30 .4.30

פתח־תקוה

היכל 1: השוטר מבברלי הילס 2 9.30 .7.15 .5
היכל 2: רובוקופ 9.30 .7.15 .5.00
היכל 3: משפחת פלודר 9.30 .7.15

כפר־סבא

בית ברל: פרוט בבתי הקולנוע 12.00 .10.00

עפולה

מרתה: חנות קטנה מטריפה 9.00

גבעתיים

דרור: רובוקופ 9.30 .7.15

ראשון־לציון

רון 1: השוטר מבברלי הילס 2 9.30 .7.15
רון 2: משפחת פלודר 9.30 .7.15

טלוויזיה

יום רביעי – ערב סוכות

09.00 טלטקסט – עד כאן – חדשות קול ישראל. 09.05 שעת כושר. 09.15 טוב טוב הנגר – מסיבה עליזה – טילי, נכדתו של טובטוב, מוזמנת למסיבה ושם היא פוגשת ילדים בני גילה. הסדרה מנסים לקלקל את השמחה אבל טובטוב מתגבר עליהם ומשיב להם כגמולם. 09.40 סדרה עלילתית בת 6 פרקים. המכשפות והבריניוג. פרקים עפ"י ספרה של דורותי אדוארדס. 10.00 מועד כאן – לחג. 10.05 הרפתקאות בגן החיות – תאור החיים בגן חיות בהווי משותף בין העובדים והמבקרים לבין בעלי החיים. 10.30 מס כחול – סרט על נער רגיש שאביו העשיר דוחף אותו להישגים כדי שיגיע את מעלה. 11.25 זהו זה (ש"ח). 13.30 טלטקסט – עד כאן – חדשות. 13.35 קשת וענן – אושפיזין – כיצד בונים סוכה כשרה? 13.55 סרט קולנוע עד שיתפזרו העננים – סיפור חייו של המוסיקאי ג'רום קרן, שכתב מחזות מוסיקליים רבים. 16.10 שביל באמצע שביל בצד – עתלית. בהנחייתו ססי בן יוסף. 16.30 סרט קולנוע מוסיקלי – באגסי מלון – סרט גנגסטרים לכל דבר, המתוקם בניו־יורק בשנת 1929, שנות השפל הגדול. המיוחד בסרט – שכל שחקניו ילדים, שגילם הממוצע 12, ונשקם העיקרי הוא עוגות קרם. 18.00 תכנית בידור: אני אוהב את קוויגסי. 19.00 על ספרות ותרבות (ערבית). 19.30 חדשות (ערבית). 20.00 פיגומים – מחזור מקורי לנוער. העלילה מסבת סביב קיוסק, שמוצא לו צו הריסה, ומאבק התושבים – צעירים ומבוגרים לשימורו. כתבה: תלמה אליגון. מוסיקה: קובי אשרת. בימאים: אורי פסטר וברי לנגפורד. תפאורה: איציק אלבלק. משתתפים: שמעון ישראלי חנה רוט אלברט כהן שלמה וישינסקי אריה מוסקונה, אילן רבינוביץ', אתי אנקרי ועוד. 20.50 טיול לחג. 21.00 חדשות. 21.15 חיים שבאלה – עם הרוזאים, חלק א' (חלק ב' ישודר ב־15.10) וראה הפניה. 22.15 סרט קולנוע הפרחה ובת השרים. מה שקורה לנהג המגצא ב„נסיעת התערבות", ולכלה הבורחת מחופתה – על פני 2000 ק"מ. השחקנים: ברט ריינולדס וסאלי פילד. 23.45 פסוקים לחג. חדשות.

יום חמישי – סוכות

16.30 אס־אר־בי מוצגה בהוליווד – פרודיה על מפיק גדול בהוליווד. השחקנים: ג'ולי אנדרוס, שלי ויטנרס, לארי האגמן. בימאי: בלייק אדוארדס. 18.30 אמנות – מגזין דו־שבועי: 1. המגמה ללימוד אמנות בסמינר אורנים. 2. ביה"ס לתאטרון חזותי בירושלים. 3. השתלמות מורים בשוואן ישראל. 4. בקולנוע – על אלן פארקר, בימאי הסרט לבו של אנג'ל. 5. מבזק ידיעות. (ערבית). 19.00 גיטרה – פרק ג' – הגיטרה הקלאסית בספרד (ערבית). 19.30 חדשות (ערבית). 20.00 פסטיבל הזמר והשירי ה־20. אומנים שזכו בעבר השתתפו בפסטיבל ויבצעו את השירים שזכו ושירים חדשים. משתתפים: מירי אלוני, דינה גולן, יפה ירקוני ולהקת המקיה, יוהר כהן, שפי קשת, נירה רבינוביץ', אילנה רובינא, צמד רעים, סימון ספירא ולהקת הפסטיבל. מנחה: אבשלום קור. 21.00 חדשות. 21.15 תכנית מיוחדת לסוכות – מסע אל עניי. לפני 10 שנה יצאה משלחת ישראלית לפסטיבל נוער בין לאומי. מסע משלחת חברי התנועות החלוציות, במוסקבה, כו הופיעו שבועיים תמימים כשיר וזמר. שלא לפי ותחוות ותגיעו העוני יהודים מכל רחבי בריה"מ, ומאמצי הסובייטים למנוע מגעים עם הישראלים לא הועילו. יש שרואים בפסטיבל הזה את תחילתה של תחיית הציונות בבריה"מ. גם לישראלים שנתקלו בפעם ראשונה בבעיה של יהודים מחוץ לארץ הייתה הציונות למושג חי. בתכנית ייערך מפגש חוזר בין חברי המשלחת לבין עולים שהגיעו מבריה"מ בעקבות הפסטיבל. כמו כן ישולבו סרטי ריקודים. משתתפים: נתן שחם, הפרופ' מיכאל זאנד, אהרון שמי, משה נצר, טינה ברודצקה, רחל רבין ועוד. מנחה יעקב אחימאיר. 22.15 סדרת טלוויזיה – סודות משפחה. שלושה דורות מתכנסים בסוף שבוע טעון רגשות בבית אחר – סבתא, אם ובת. ארוחת ערב משותפת של שלושת הדורות בבית המשפחה הישן מוציאה את המתחים ומביאה לידי ביטוי. השחקנים: מורין סטייפלטון, סטפני פאוארס ומליסה גילברט. בים – ג'ק הפסיס. 23.45 הגיע זמן לשון – פינת הלשון השבועית מיוחדת לחג הסוכות – פינתו של אבשלום קור. חדשות.

רדיו

יום רביעי – ערב סוכות

קול המוסיקה

06.01 צלילי הבוקר. 07.09 בהאזנה נינוחה. 09.00 קונצרט בוקר. 11.57 פינת השיר – משירי אברהם בן יצחק (סונה). 12.00 אמנים בארלמן. 13.05 בהאזנה נינוחה. 16.00 מוסיקה ויוה – שסטקוביץ הכולה: איש על דינגלו/הקלאסיקה של המאה שלנו. מן הקלאסיקה – אל מתוך שבעת הימים. 18.00 קונצרט מהקלטות התזמורת הסימפונית ים רשו"ש: פאול בן חיים, יורם, אורטוריה מנצח אהרון חריל"ס. 18.00 שעה עם ... כלמן, מוסיקה קלילה – קנטטות. 19.00 מוסיקה אהובה עליכם – מתוך הבאלט פטרושקה, גרשווין, רפסודיה כחולה לפסנתר ולתזמורת. אופנבאך: עליזות פריסאיות. 20.05 אינטרלוד – רצף מוסיקלי. 20.27 פינת השיר. 20.30 אורטוריה – הנדל, שאול. 23.00 בחזוני יצירות – שופט מסתורי שירים.

רשת א'

07.30 רדיורקל. 08.05 חוגה – עם בני תגרל. 09.05 טלרדיו – שירות מידע למאזינים. 10.05 שיריקור – מחולות ושירים משלנו. 11.05 פניני בוקר – מגישו גדעון הוד. 12.05 מעורב ירושלמי – עם מרגלית צנעני. 13.00 חדשות ותכנית באנגלית. 13.30 חדשות ותכנית בצרפתית. 14.05 בראש צעיר – מגישה: מיכל שמואלי. 15.00 והיית אך שמח – תכנית לחג הסוכות. 16.05 גלגולו של מנהג – מגישים אלי גורליצקי ואירים לביא הסבירים פרופ' עליזה שנהר. 17.10 שורשים – התיישבות קבוצות בלב העיירה בית־שמש. 19.05 שירים לחג – מאוצר עדות ישראל. 19.30 שידורים לעולים. 22.05 רדיו־דרמה – הדיבוק – מאת ש. אנסקי. בימוי: ש. שורמי וח. רזון משתתפים. שחקני התיאטרון האידי בחושה שידור ביידיש עם דברי קישור בעברית. 23.30 שירים עבריים.

רשת ב'

07.00 הבוקר הזה. 08.05 כוכב הבוקר – עם טריגי לופו. 09.05 בראש צעיר – „בית" לתלמידים בחופשה. 10.05 כל צבעי הרשת – מגזין יומי. 12.10 אלף־אלף ב־בית – עם אהוד מנור. 13.05 בחצי היום – חדשות ומוזמנים. 14.06 רגעי קסם – שירים ישנים ואהובים. 16.05 ושמחת בחגך – שירים ומקראות לחג – עם דן כנר. 17.05 שירים רוסיים בלבוש עברי – עם הגבעטרון. 18.06 במורה ורח הוד – משירי המלחין דניאל סמבורסקי בעשור למותו. 19.05 דן ואני – סמור משפחתי – הקשר האלאנוריגי בין חוה אלברשטיין ודן בראמוס. 20.05 צמוקים ושקדים – מבחר שירים ביידיש. 22.05 גדולי הג'אז – לואי ארמסטרונג וחברים. 23.05 שיר כאב – עם מאיר אריאל תכנית ראשונה – החברים עם שלום חנוך, דורי בן־זאב וחנן יובל. 00.10 הוי ארצי מולדתי – שירים עבריים.

גלי צה"ל

06.05 צלילי בוקר. 06.30 פוקוס עין. 07.07 שבע אפס שבע – עם אלכס אנסקי. 08.00 בוקר טוב ישראל. 09.05 א־לה בוקר – עם אלי ישראלי. 10.05 מוסיקה – עם אורלי יניב. 11.05 נכון לעכשיו – עורך ומגיש: רפי רשף. 13.05 סוק ומן מוסיקלי. 15.05 תכנית מיוחדת לערב חג עם אברהם בורג. 16.05 כשבאתי לקחת אותה מהעננים – שנתיים למותה של יונה וולך. 18.05 שירים לערב חג. 20.05 לא על הלוף לבדו – שעתיים של מוסיקה ומשתתפי רדיו. 22.05 אל תקרא לי מותק – מרתון נשים יוצרות ברוק הישראלי. 02.05 לא רוצים לישון. 00.05 צלילי בוקר.

רשת ג'

06.04 בחורה לאושר – להיטים ותיקים. 07.07 שיר בבוקר בבוקר – שירים עבריים. 09.05 מת, ככר תשע – עם אבי אתגר. 10.05 רבוים טובים – עם שמירה אימבר. 11.05 שבעים מי יודע – שירי שנות השבעים. 12.05 אהבה יומיומית – עם יוסי מיאס. 13.05 רק בערב חג – עם מנחם פרי. 15.05 למנות ערב – שירים עבריים. 17.05 שירים הם חברים. 18.05 ומר שכוה – שירים עבריים. 20.05 מחרוזת. 22.05 טיול לילי – שירים עבריים. 23.03 ענוג הוא הלילה.

יום חמישי – סוכות

קול המוסיקה

07.09 שחרית לחג. 09.00 קונצרט לחג. 11.57 פינת השיר – משירי אברהם בן יצחק (סונטה). 12.00 מן הסרטייה – מהקלטות המנצח יהלי וגמן. 13.05 בהאזנה נינוחה. 15.00 מפגשים מוסיקליים. 16.00 אתנחתא (ש"ח) – מיכאל בוגוסלבסקי – פסנתר – ברהמס: 7 פנטסיות, אופ. 116; שוברט: סונטה בלה מינור. 17.30 קשת של צלילים. 18.00 א. מנהגי סוכות אצל עדות ישראל. ב. קאריסימי: בלשאצר – אוראטוריה. 19.00 מוסיקה קלאסית קלה. 20.05 אינטרלוד – רצף מוסיקלי. 20.27 פינת השיר. 20.30 קונצרט התזמורת הפילהרמונית הישראלית – שידור חי מהיכל התרבות תל־אביב, מנצח: זובין מהטה, סולנית: רוברטה אלכסנדר סופראן – אורגיה בלרה לתזמורת; ברליוז: לילות קיץ; ברהמס: סימפוניה מס' 2. 23.00 דור הזהב – אמנים גדולים בהקלטות היסטוריות, עם הזמרת קונצ'יטה סופרביה.

רשת א'

09.05 אמונות והנהגות – גישתה של הפסיכולוגיה הקוגניטיבית, משתתפים פרופ' האנס ושולמית קרייטלר. 10.05 סיפורדיו: תהרות שהייה – מאת בנימין תמוז. 10.35 שירים עבריים מגישו גדעון שמר. 11.05 עולם במשיחות מכחול – על הצייר י.י. וינגר, בעקבות הרומן האחים אשכנזי, משתתפים: ישראל ומירי־ויינגר, ד"ר אברהם גוברשנין והמשוררת אסתר אטינגר. 12.05 מסביב למדורה – 35 שנה למותו של יצחק שדה, מגישו עמיקם רוסמן (ש"ח). 13.00 חדשות ותכנית באנגלית. 13.30 חדשות ותכנית בצרפתית. 14.05 בראש צעיר – מגישה מיכל שמואלי. 15.05 והנה – לקט – עם בני תגרל. 16.05 ארץ לא נודעת – דמוסי חגים בתנועת והתיישבות. 17.10 ספור ושיר לחג. 18.05 אושפיזין – מסורת בחג הסוכות בסיפור, פיוט ושיר. 19.05 כמה תמונות ססטראליות – עם הסופר יוסל בירשטיין. 19.30 שידורים לעולים. 22.10 תכנית למוצאי־סוכות. 23.05 שירים עבריים.

רשת ב'

08.05 בראש צעיר מגישה: מיכל שמואלי. 09.05 שאלה של טעם – מהדורת חג – עם חיים קינן. 09.55 לאן נטייל בחג. 10.05 שעת לצון. 11.05 כמו צמת כר – שירי הזמר והסופר של המשוררת רחל שפירא, משתתפים: המשוררת ואורחיה. 13.05 תשואת ראשונות – מופע תחרותי של אמנים בתחילת דרכם. 14.06 סג'רה – מנחמיה – כפר־תבור – יבנאל – 85 שנה למושבות הראשונות בעמק הירדן ובגליל התחתון – מנחה: אלי גורליצקי משתתפים: עפרה חזה, אריק סיני, שרולה שרון וזמרות היל־האויר. 15.05 קסם על ים כנרת – משירי תנועת הנוער. 16.05 טעם אהבה גדולה – מופע פומבי עם אלי גורנשטיין וגילה חסיד המגישים שירי אהבה שהיו לשירי זמר מאת דליה רביקוביץ', נתן זך ויהודה עמיחי. 17.05 תכנית לסוכות. 18.05 ספרים הם חברים: עם רחבעם זאבי (גנדי). 19.05 והאר עינינו – שירים וניגונים. 20.05 חיילים יצאו לדרך – משירי הלהקות הצבאיות. 21.05 הוא והיא – אריק איינשטיין וג'ילבר בקו. 22.05 מופע האימים של רוקי – ספור המחזמר. 23.05 בשנה הבאה – על תשמ"ח – עם האסטרולוג אילן סקר. 00.10 הוי ארצי מולדתי – שירים עבריים.

גלי צה"ל

07.05 יומי של שירים. 08.05 מעל ומעבר לשמיכה לחג. 09.05 מקהלה עליזה לחג – שירים וסיפורים לילדים עם שירה וחוק. 10.05 שירי מולדת – עם עפרה חזה. 11.05 סימפר לילה לא שקט – שעתיים מתוך 40 שעות של תיעוד תזמרת והקלטות לאלבום והודון של שלמה ארצי – לילה לא שקט. 13.00 סיפורים בראש – מספרים צעירים בשיתוף המוסף לסיפורת של ידיעות אחרונות. תכנית ראשונה: אלכס אפשר מראיין את ענר שלו. 14.05 בצהרי חג. 17.00 אמן צעיר וזקן – על יוצר שהיה ליוצר גיל מבוגר. 18.05 קלאסיקאי צעיר – קטע מוסיקה קלאסית בביצוע נגנים צעירים שהוקלטו ע"י גלי צה"ל. 19.05 משלנו – שעה של הזמר העברי המקורי. מגישים: נתן דנער ואבי קושניר (ש"ח). 22.05 מסגרת מסורת. 23.05 לילה לא שקט. 01.05 לילה – עם אלי ישראלי. 02.05 לא רוצים לישון. 05.05 צלילי חג.

רשת ג'

07.00 בוקר של זהב – שירים עבריים. 08.05 כרטיס בכיוון אחד – להיטים ותיקים. 11.05 רדיוזוק – השירים היפים של יהוד אשתה. 13.05 נעימה חמה. 15.05 גאו שיר עברי. 17.05 שיר שלי ושלה. 19.05 זמר שכח – שירים עבריים. 20.05 מחרוזת. 22.05 ליל לילי – שירים עבריים. 23.05 ענוג הוא הלילה.

תיאטרון

הבימה – התיאטרון הלאומי
מחר יום ה', 8.10
מירלה אפרת: 20.30, 18.45
בית־ספר לנשים: 21.30, 18.45

צוותא – לתרבות מתקדמת
יום ד' 7.10 בשעה 21.30
הקריוריסט
בשעה 11.00 בלילה
לונדון קורא שירה
מחר יום ה' 8.10 בשעה 21.00
באלדי אולייר –
אהרלה קמינסקי
מ פ ג ש

שרותים ● עזרה ● תחבורה

תורנות בתי־מרקחת

ערב סוכות — יום ד'

בת־ים־חולון: סגור — חכינה רייק 20.
ירושלים: קופ"ח — מרפאת רוממה, רח' המ"ג 28.
נתניה: קריאל — מ. מסחרי ק. נורדאו.
פתח־תקוה: מיקאצם — שטיינצק 20.
רמת־גן: מגן — ביאליק 30.
תל־אביב: צפון — יהודה המכבי 53.
ארלוזורוב — ארלוזורוב 76.
חיפה: חניתה — חניתה 22.

מוצאי סוכות — יום ה'

בת־ים־חולון: גני בתים, הנביאים 3.
ירושלים: הר הזיתים — הר הזיתים (ערב סוכות) קופ"ח — מרפאת רוממה (מוצאי חג), רח' המ"ג 28.
נתניה: מקסים — סלומון 2.
פתח־תקוה: הירקון — שטמפר 24.
רמת־גן: יהלום — קריניצי 63.
תל־אביב: שחר (ברנרס) — ברנרס 27.
נצח ישראל — נצח ישראל 11.
חיפה: נורדוי — נורדוי 13.

משטרה

ירושלים, תל־אביב, חיפה, רמת־גן, בני־ברק, חולון, פתח־תקוה – טל' 100. באר־שבע, נהריה, נתניה, נצרת – 100. אילת – 244, חדרה – 22444.

רכבות

מירושלים לבני־ברק וחיפה:
בימים א'–ה': 16.00
בימי ו' וערבי חג: 11.30

מתחנת בני־ברק וירושלים —
א'–ו': 7.00

מתל־אביב לחיפה:
בימים א'–ה': 6.00, 7.00, 8.00, 8.16*, 9.00, 10.30, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.30, 20.00.
בימי ו' וערבי חג: 6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 10.30, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00.

מתל־אביב לנהריה:
בימים א'–ה': 6.00, 8.00, 12.00, 14.00, 16.00.
בימי ו' וערבי חג: 6.00, 8.00, 12.00.

מחיפה, בת־גלים, לתל־אביב:
בימים א'–ה': 6.00, 6.30, 7.30, 8.30, 10.00, 11.05*, 11.30, 12.30, 13.30, 14.30, 16.30, 17.30, 19.30.
בימי ו' וערבי חג: 6.00, 6.30, 7.30, 8.30, 10.00, 11.30, 12.30, 13.30, 14.30.

מנהריה לחיפה ותל־אביב:
בימים א'–ה': 6.30, 9.05, 10.40, 14.35, 16.33, 18.48.
בימי ו' וערבי חג: 9.05, 10.35.

* הרכבת תופעל בימי א' בשבוע ויום אחרי חג בלבד.

תורנות בתי־חולים

תל־אביב והמרכז

● בית החולים ע"ש שיבא תל־השומר – כל המחלקות – כל השבוע.
● בית החולים בילינסון, פתח־תקוה – כל המחלקות – כל השבוע.
● בית החולים ע"ש רוקח, תל־אביב – בימים ב', ד', ו' – כירורגיה ופנימית. ילדים – כל השבוע.
● בית החולים איכילוב, תל־אביב – בימים א', ג', ה' שבת – כירורגיה ופנימית.
● בית החולים וולפסון, חולון – כל המחלקות – כל השבוע.
● בית החולים אסף הרופא – כל המחלקות – כל השבוע.

נתניה

● בי"ח לניאדו נמצא בתורנות למקרים דחופים – כל השבוע, כולל שבת.

ירושלים

ערב סוכות — יום ד'
ביקור חולים – ילדים. הדסה ע"כ – פנימית, נשים, עיניים, אא.ג. הדסה ה"צ – כירורגית, אורטופדית.

מוצאי סוכות — יום ה'
הדסה ע"כ – ילדים, עיניים. ביקור חולים – פנימית, אא.ג. שערי צדק – נשים, כירורגית, אורטופדית.

יד ביד – אוזן קשבת בטלפון לילד ולנוער – קו לנוער במצוקה
ירושלים – 02-243358
ת"א – 226027 (24 שעות)
חיפה – 04-229488 (11.00–20.00)
גליל מערבי – 04-922222
קו פתוח להורים במצוקה
בימי ב' ו־ד' – טל. 222752.
„קו פתוח" – אוזן קשבת לילדים ובני נוער 03-228721 (24 שעות)

עזרה ראשונה

עזרה ראשונה לשיניים שלוי
תורנות לרפואת שיניים בישראל
בתל־אביב — בימים א'–ה' בין השעות 21.00—23.00, בלילות שבת ובערבי חג בין השעות 18.00—24.00, בשבתות ומועדים בין השעות 15.00—21.00.
הכתובת: רח' ברקוכבא 49, טל' 284649.
בחיפה: רחוב המגן 26, קומה ג', טל' 04-523646, פתוח מדי יום ביומו, כולל ערבי שבתות, שבתות וחגים מ־20.00 עד 23.00 בערב.

מרפאת שיניים לעזרה ראשונה
המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות וחגים בין השעות 24.00–9.00. אחרי חצות מקרים דחופים בלבד.
דיזנגוף סנטר שער 3 (ליד הקופטריה) קומה א', טל' 03-284822, 294869.

מרכז סיוע לקורבנות אונס
לדעגה האיזור השרון, טל' 03-234232 בימים א'–ה' בשעות 17.00—21.00.

עזרה ראשונה נפשית
ער"ן ירושלים — טל' 02-227171
ער"ן תל־אביב — טל' 03-5461111
ער"ן ילדים ונוער — טל' 261113
ער"ן חיפה — טל' 04-672222
ער"ן באר־שבע — טל' 057-418111
ער"ן נתניה — טל' 053-55516

סילוק מיטורדים
מוקד עת"א למקרים דחופים — טל' 106.

מד"א

ירושלים, ת"א, חיפה — טל' 101, רמת־גן, בני־ברק, גבעתיים — טל' 781111, רחובות — טל' 054-51333, עפולה — טל' 065-23333, קרית־גת — טל' 051-61334, באר־שבע — טל' 057-74767, אשדוד — טל' 055-51333, גוש דן — טל' 03-340040.

נאשמים בזריקת רימון לעבר אוטובוס נעצרו עד תום משפטם

מאת זהבה מוזס,
כתבת „על המשמר"

בית־המשפט הצבאי בלוד האריך אתמול עד תום ההליכים את מעצרם של שלושה תושבי לוד, המואשמים במעורבות ובזריקת רימון־יד לעבר אוטובוס „אגד" קו 451 בצומת בית־דגן ב־5.6.87. הרימון לא התפוצץ, אך פגע בחייל שישב במושב הקידמי של האוטובוס.

השלושה — עטא האסן אבו־צעלוק (19), מחמוד נמנצור זיארה (33) ומוכלס אחמד בורגל (25) — מואשמים בחברות ופעילות בארגון טרור, בהחזקת נשק ובשותפות לזריקת רימון.

מכתב־האישום עולה, כי בורגל גוייס ב־1984 לארגון החזית העממית לשיחרור פלשתין ומאז הופעל על־ידי מגייסו. לצורך פעילותו פנה לזיארה והציע לו להתגייס לארגון, וזיארה נעתר. בסוף 1986 פנה בורגל לצעלוק וביקשו כי ישיג נשק עבורו לצורך פיגועים. הלה השיג לו, תמורת 4000 דולר, תת־מקלע עוזי, רוס"ר אמ.16 ורוס"ר גליל. אחר מכלי הנשק נתפס במהלך החקירה אצל תושב השטחים ואילו שני כלי־הנשק האחרים נמסרו למפעילו של בורגל בארגון ולא נמצאו.

פיגוע בחיילים

באמצע שנת 1987 מכר צעלוק לשוכלס שני רימוני־יד 26 תמורת 300 דולר, נאמר בכתב־האישום. או הורה מפעילו של בורגל לבצע פיגוע באמצעות רימוני־יד, זיארה ובורגל עצמו סיכמו כי הפיגוע יכוון נגד חיילים ויתבצע ב־5 ביוני, יום תחילת מלחמת ששת הימים. השניים החליטו לפגוע באוטובוס 451 הנוסע מתל־אביב לרמלה וכו חיילים רבים המשרתים בצריפין.

ב־5 ביוני 1987 המתין זיארה בתוך מכונית שכורה סמוך לצומת המטאורולוגית ובורגל הסתתר מאחורי שלט דרכים לצד הנתיב מתל־אביב לרמלה כששרשותו רימון־היד.

משהתקרב האוטובוס אותת זיארה לבורגל באורות המכונית, וזה הגיח מאחורי השלט וזרק את הרימון לעבר שמשתו הקידמית של האוטובוס. הרימון פגע בשימשה, ניפץ אותה וחדר פנימה. בדרך מקרה לא התפוצץ הרימון, שפגע בחייל שישב אותה עת במושב הקידמי ונפגע משברי הזכוכית המנופצת. משראה החייל כי הרימון לא התפוצץ, הניחו בזהירות על ריצפת האוטובוס. נהג האוטובוס עצר והנוסעים פונו במהירות כשחלקם החלו לרדוף אחר הנאשם. השניים הצליחו להימלט במכוניתו של זיארה לכיוון ראשון־לציון.

לאחר שלושה ימים פגש בורגל את מפעילו ודיווח לו על הפיגוע שבוצע.

השלושה נעצרו לפני כחודש וחצי ואתמול הוארך מעצרם עד תום ההליכים על־ידי השופטים אל"מ אהרון אלפרן, רס"ן יוסף יניב ורס"ן אברהם גרבינר. בן הוסר צו איסור הפרסום שהוטל בשעתו על הפרשה.

תיק החקירה בפרשת ראש מועצת מעלות — לפרקליטות

מאת קובי מנדל,
כתב „על המשמר"

השלוחה הצפונית של היחידה הארצית לחקירות הונאה סיימה את החקירה בפרשת החשדות שהועלו נגד ראש המועצה המקומית של מעלות־תרשיחא, שלמה בוחבוט, על קבלת טובות הנאה בביזבל.

ממצאי החקירה הועברו לפרקליטות מחוז חיפה בה יוחלט אם יש מקום להגיש נגדו כתב־אישום. כך גילה מפכ"ל המשטרה בשיחה עם עתונאים בעת שביקר בתחנת משטרת זבולון שליד חיפה.

רב ניצב קראוס סירב לגלות מה היו המלצות חוקרי המשטרה לפרקליטות. הוא ציין, כי בתיק חקירה מסובך זה פעלו יחד חוקרי היחידה הארצית לחקירות הונאה ונציג מפרקליטות חיפה. החקירה הגלויה בעניינו של בוחבוט החלה בחודש יוני 1985 בעת שבלשי היחידה פשטו על ביתו במעלות והחרימו מסמכים שונים שכללו קבלות, תיקים, ותיקים אישיים הקשורים לעסקיה הפרטיים של אשתו. מאוחר יותר ערכו החוקרים חיפוש בלשכתו והחרימו עשרות תיקי בניה, מכרזים ורישוי.

שלמה בוחבוט חשוד בהערמת קבלנים במכרזים שונים תמורת קבלת טובות הנאה שונות. מאז החקירה טען בוחבוט כי הוא חף מפשע וכי התלונה שהוגשה נגדו למשטרה מבוססת על יריבות פוליטית מתמשכת בינו לבין קבלן מקומי.

המפכ"ל גילה עוד, כי גם חקירת פרשת השחיתויות לכאורה במועצה המקומית רמת־ישי עומדת בפני סיום וממצאיה יועברו לפרקליטות מחוז חיפה.

מנהלי „כוכב השומרון" לשעבר יפקידו 12.5 מיליון ש"ח ערבות

כל אחד מחמשת המנהלים לשעבר של חברת „כוכב השומרון", שבנתה את העיר החרדית עמנואל שבשומרון והתמוטטה, יואלץ להפקיד 2.5 מיליון ש"ח כערבות, אם יבקש לצאת מן הארץ לחו"ל — על כך החליט אתמול שופט בית־המשפט המחוזי בירושלים, יעקב בזק.

השופט נענה בכך לבקשת כונס הנכסים של החברה יעקב נאמן. מדובר בחמשת המנהלים לשעבר של חברת „כוכב השומרון": פנחס ארנרייך, יעקב קאופמן, ברוך שטרנטל, מאיר מנדל ומרדכי ווסר.

חמשת המנהלים של החברה מצויים עתה בהליך משפטי מיוחד של חקירה בבית־המשפט המחוזי בירושלים בפני שופט. החמישה נחקרים על־ידי כונס הנכסים, על־פי סמכויותיו לפי פקודת החברות, על עסקות של העברת מניות ושליטה בחברה שנעשו בשנת 1984 וגרמו, לדעת כונס הנכסים, להתמוטטות החברה.

שופט בית־המשפט המחוזי בירושלים קבע, כי החמישה ייאלצו להפקיד את הערובה, כדי להבטיח את בואם לחקירה, אם יבקשו לצאת לחו"ל.

בהחלטתו קבע השופט, כי אין כל כוונה להטיל דופי במנהלים לשעבר ואין בהחלטתו משום כוונה לומר, כי מישהו מביניהם מתכוון להימלט מן הארץ. עם זאת קבע השופט: „הנסיון מלמד שאנשים הנתונים במצבים כאלה, עלולים להימלט מהארץ ולהבריח נכסים, וכי אף אנשים שלא נמלטו בשלב שהתעוררו טרם התבררו, עלולים לעשות זאת, בשלב שהעובדות הולכות ומתבררות לפרטיהן והעניין הופך למוחשי וממשי". (עתי"ם)

מחזור ללא תקדים במניות ההסדר — 11.25 מיליון ש"ח

מאת אלחנן דורובין,
כתב „על המשמר"

המחזור במניות ההסדר עלה אתמול לשיא ללא תקדים של 11.25 מיליון ש"ח, כתוצאה מהתערבות בנק ישראל במסחר בהן.

גלגלי הבורסה

הביקוש ההתחלתי בהן הסתכם ב־1.9 מיליון ש"ח וההיצע ההתחלתי — ב־6.7 מיליון ש"ח. למרות זאת עלו 6 שערים מהן, לעומת 5 שירדו ו־6 שנשארו בלי שינוי.

במניות החופשיות הסתכמו הביקושים ב־1.5 מיליון ש"ח וההיצעים — כ־9.5 מיליון ש"ח. במניות החופשיות היו פי־6 יותר ירידות, מאשר עליות. בשעה שעלו 39, ירדו 242 ו־123 נשארו בלי שינוי.

בשוק איגרות החוב עלה ערך השוק של הצמודות למדד ב־0.27% והצמודות למט"ח עלו ב־0.35% בממוצע.

ההיצעים והירידות השערים במניות החופשיות הוסברו בידיעות על דיוני ועדת ששינסקי בהצעות לביטול שחרורים ממס מרווחי הבורסה. מניות ההסדר נהנו מהתערבות בנק ישראל.

שערי מטבע־חוץ בנק הפועלים — 6.10.87

	יחידה	בנקנוטים קניה	בנקנוטים מכירה	העברות והמחאות קניה	העברות והמחאות מכירה	שערים יציגים
סל מטבעות	1	—	—	1.6702	1.6911	1.6821
דולר אמריקני	1	1.56	1.64	1.5985	1.6185	1.6097
מרק גרמני	1	0.86	0.90	0.8706	0.8814	0.8772
לירה סטרלינג	1	2.56	2.68	2.6080	2.6405	2.6266
פרנק צרפתי	1	0.25	0.27	0.2616	0.2648	0.2634
ין יפאני	100	1.07	1.12	1.0906	1.1042	1.0984
גילדן הולנדי	1	0.76	0.80	0.7734	0.7830	0.7797
פרנק שוויצרי	1	1.03	1.08	1.0448	1.0578	1.0533
כתר שבדי	1	0.24	0.26	0.2490	0.2521	0.2503
כתר נורווגי	1	0.23	0.24	0.2380	0.2409	0.2397
כתר דני	1	0.22	0.23	0.2264	0.2292	0.2279
מרק פיני	1	0.35	0.37	0.3625	0.3670	0.3651
דולר קנדי	1	1.20	1.26	1.2233	1.2386	1.2318
דולר אוסטרלי	1	1.11	1.19	1.1472	1.1615	1.1554
ראנד דרום אפריקני	1	0.46	0.78	0.7718	0.7815	0.7805
פרנק בלגי	10	0.41	0.43	0.4202	0.4255	0.4224
שילינג אוסטרי	10	1.22	1.28	1.2401	1.2556	1.2461
לירה איטלקית	1,000	1.19	1.26	1.2094	1.2244	1.2156

הוועדה המקומית
לתכנון ובניה
רעננה
הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה—1965
להלן החוק
ניתנת בזה הודעה כי בהתאם לסעיף 149 לחוק, כי הוגשה לוועדה המקומית לתכנון ובניה רעננה (להלן הוועדה המקומית) בקשה להיתר בניה בגוש 6581 חלקה 7, רח' נחשון 7, מבוקשת הקלה 10% בקו בנין צדדי דהיינו 2.70 מ' במקום 3.0 מ' המותרים, והקלה 3.75% משטח המגרש דהיינו 53.75% במקום 50% המותרים לפי תכנית רע/1/171.
כל המעוניין רשאי לעיין בתכנית במשרדי הוועדה המקומית רעננה במקום ובימים שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.
כל הרואה עצמו נפגע מהקלה זו רשאי להגיש התנגדותו להתרת ההקלה הנ"ל תוך שבועיים מתאריך הודעה זו לוועדה המקומית במשרדי העירייה.
ב. וולסוביץ,
יו"ר הועדה לתכנון ובניה

חוק התכנון והבנייה תשכ"ה—1965
מרחב תכנון מקומי
באר־שבע
הודעה בדבר אישור
שינוי תכנית מפורטת
נמסרת בזה הודעה בהתאם לסעיף 117 לחוק התכנון והבנייה תשכ"ה־1965, כי הוועדה המחוזית לתכנון ולבנייה מחוז הדרום, החליטה באישור שר הפנים לאשר שינוי תכנית מפורטת הנקראת תכנית מס' 111/03/5 שינוי מס' 6 לתכנית מפורטת.
עיקרי הוראות התכנית:
א) שינוי בחלוקת המגרשים. ב) שינוי יעוד משטח לבנייני ציבור לשצ"פ. ג) שינוי יעוד משביל להולכי רגל לשטח לבנייני ציבור ודרך ציבורית. ד) קביעת זכויות בנייה. ה) שינוי בקווי בניין.
ואלה הם השטחים הכלולים בתכנית: שטח התכנית 16.478 ד', שכ' ר' מורה, רח' קלאוזנר, גוש: 38092 (בהסדר) — אשר הודעה על הפקדתו ביחד עם התשריט המצורף אליה פורסמה בילקוט פרסומים מס' 3447 מיום 1.5.87, עמוד 1350, השינוי האמור שבה — הוועדה המחוזית אישרה אותה ביחד עם התשריט המצורף אליה, והופקד במשרדי הוועדה המחוזית האמורה וכן במשרדי הוועדה המקומית לתכנון ולבנייה באר־שבע.
כל המעוניין רשאי לעיין בה ללא תשלום, בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.
שלום דניאל — יו"ר הוועדה המחוזית לתכנון ולבנייה, מחוז הדרום

הוועדה המקומית לתכנון ולבנייה "הדרים"
הוד השרון, דרך רמתיים 36, טל. 052-21178
הודעה
לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבנייה תשכ"ה—1965 ניתנת בזה הודעה כי הוגשה לוועדה המקומית לדיון בקשה לבניית מבנה מגורים (קוטג') דו־משפחתי בסנריאל, הוד־השרון. גוש: 6412, חלקה: 315, על־ידי ראובן נחמה וסוי וקרין דוד ורב סהור־השרון. והמהווה חריגות: ה"ש: הגדלת אחוזי בניה ב־6% והקטנת קו בנין צדדי ב־10% מהמותרים.
כל מעוניין, אם בעל ואם בעל זכויות אחרות, בקרקע, בבנינים או בנכסים אחרים שהתכנית עשויה לפגוע בהם, יוכל לעיין בהעתקי התכנית במשרדי הוועדה המקומית בשעות הקבלה הרגילות, ולהגיש התנגדויות מנומקות בכתב תוך 14 יום מתאריך פרסום זה.
א. שמעוני, יו"ר הוועדה המקומית לתכנון ולבניה "הדרים"
5.10.87

בפלילים

תכשיטים ב־8000 ש"ח נשדדו מחנות בתל־אביב

מאת זהבה מוזס, כתבת „על המשמר"

תכשיטי זהב בשווי של 8000 ש"ח נשדדו אתמול בבוקר מחנות תכשיטים ברחוב אבן גבירול בתל־אביב על־ידי שני שודדים חמושים באקדחים.

סמוך לשעה 9 בבוקר נכנסו שני אלמונים לחנות התכשיטים של רוכין ואתי רוזלברג הסמוכה לכיכר העירייה בעיר. אחד השודדים הצמיד אקדח לגבו של בעל החנות בן ה־70 ודרש ממנו תכשיטים. בעל החנות החל להיאבק עימו ובינתיים ניגש השודד השני אל בעלת החנות בת ה־67 וניסה לחטוף מידיה מגש תכשיטים. הוא היכה אותה, גרר אותה החוצה, חטף את המגש ונמלט יחד עם חברו.

נעצרו חשודים בנסיון לפצח כספת בנק

מאת קובי מנדל, כתב „על המשמר"

שלושה צעירים תושבי הקריות נעצרו אור לאתמול כחשודים בנסיון לפצח את כספת הכספומט בסניף בנק דיסקונט בקריית־ים.

הפורצים חדרו בשעה 4 לפנות בוקר לסניף הבנק שבשדרות ירושלים לאחר שניטרלו את מערכת האזעקה. הם הניחו סביב לכספת חומר נפץ והפעילוהו.

כתוצאה מהפיצוץ הופעלה מערכת אזעקה אחרת ושכנים שהתעוררו הזעיקו את המשטרה.

הפורצים נמלטו מהמקום למשמע צפירות האזעקה מבלי שעלה בידם לפצח את הכספת.

המשטרה שהגיעה למקום פתחה בפעולה נמרצת במהלכה נעצרו שלושה צעירים תושבי קריית־חיים, קריית־מוצקין וקריית־ים כחשודים בביצוע נסיון השוד. שלושת החשודים מוכרים למשטרה והבוקר יובאו לבית־משפט השלום בחיפה להארכת מעצרם.

חשוד באיום בסכין על נער בטירת הכרמל

מאת קובי מנדל, כתב „על המשמר"

בית־משפט השלום בחיפה האריך אתמול ב־10 ימים את מעצרו של עאדל יאסין בן 21 ממחנה פליטים שליד ג'נין החשוד באיום בסכין על נער בן 13 תושב טירת הכרמל.

נציג משטרה טען בבית־המשפט, כי החשוד פגש בנער במרכז המסחרי בטירת הכרמל והציע לו לקיים עימו יחסים תמורת 30 ש"ח. משסירב הנער להצעתו שלף החשוד סכין ואיים על הנער להרגו.

לדברי נציג המשטרה הודה החשוד בחקירתו במשטרה במעשיו אולם בבית־המשפט הכחיש החשוד כל מעורבות במעשה המיוחס לו.

השופט מרדכי הס האריך את מעצרו ב־10 ימים בציינו, כי מעיון בתיק החקירה עולה שהחשוד הודה במשטרה בביצוע־העבירה.

ירה בחברו על רקע חיסול חשבונות

מאת אשר שילוני, כתב „על המשמר"

חשוד בנסיון לרצוח את חברו בירויות אקדח על רקע חיסול חשבונות בין עבריינים נעצר אתמול בבת־ים.

השניים פתחו בוויכוח במהלכו ירה אחד שלוש יריות לעבר חברו ונמלט.

המשטרה איתרה את הצעיר שלעברו נורו היריות כשהוא מסתתר בביתו של חבר אחר. בחיפוש בבית זה נתפשו כלים לעישון סמים וכן מספר גרמים של חשיש. בעל הדירה וצעיר נוסף שהיה בה נעצרו לחקירה.

החשוד ביריות נעצר מאוחר יותר והוביל את המשטרה לאיזור התעשייה בבת־ים שם הטמין את האקדח.

לפנחס נגרי ולכל בני המשפחה
אתכם באבל
במות
האב
קיבוץ געש

לגרי והמשפחה
אתכם באבלכם במות
האם־הסבתא
קיבוץ נחשון

למשפחה ולקבוצת מסדה
משתתפים בצערכם
במותו של
מנחם רול
קיבוץ שער־הגולן

הפיטורים בתע"א יתחילו אחרי החגים — 300 עובדים מדי חודש

שירות התעסוקה נערך לטיפול במפוטרים שמספרם יגיע ל־3000

מאת יוסף שמי,
כתב „על המשמר"

הפיטורים בתעשייה האווירית יתחילו אחרי החגים. מדובר ב־3000 עובדים שיפוטרו בהדרגה — 300 איש מדי חודש. המפוטרים הראשונים יהיו העובדים הזמניים.

שירות התעסוקה יקים משרד מיוחד לטיפול במפוטרי הלביא, במטרה למנוע לחצים פסיכולוגיים מיותרים מהעובדים. על כך הוחלט בפגישה משותפת של עו"ד דוד מנע, המשנה למנכ"ל שירות התעסוקה, ומשה קרת, מנכ"ל התעשייה האווירית.

צוות עובדי שירות התעסוקה יעסוק ברישום והשמה של הפונים למקומות עבודה חלופיים. הצוות מורכב ממפקידי השמה, יועץ תעסוקתי ופסיכולוג תעסוקתי. יצטרפו לצוות גם נציגי האגף להכשרה מקצועית במשרד־העבודה־והרווחה ונציג המוסד לביטוח לאומי. הצוות יעבור בשיתוף פעולה עם נציגי צה"ל ומוסדות אחרים, כמו חברת החשמל, שמעוניינים לקלוט את מפוטרי התעשייה האווירית אצלם.

במקביל יפתח האגף להכשרה מקצועית במשרד־העבודה־והרווחה קורסים להסבת עובדים בתחומים שונים.

בשם מי פועל ארנס?

שר־הביטחון תקף אתמול את השרים היוצאים נגד החלטת הממשלה והמעוררים תקוות שווא בקרב העובדים. רבין אמר, שאם לא יתחילו לבצע את החלטת הממשלה בכל הנוגע לסגירת פרוייקט „הלביא", אי־אפשר יהיה לממן פרוייקטים חלופיים.

השר רבין ביקר קשות את ח"כ משה ארנס הפועל בארה"ב להחייאת פרוייקט „הלביא" והמנסה לגייס מימון פרטי. השר שאל בשם מי פועל ח"כ ארנס, מי שלח אותו ומה הסמכויות שלו. מי שישקיע כסף בפרוייקט „הלביא" שם את הונו על קרן הצבי, אמר רבין.

קולק, אליאב והכט — חתני פרס ישראל על שירות חיים למדינה

טדי קולק, אריה (לובה) אליאב וד"ר ראובן הכט הם חתני פרס ישראל על שירות חיים למען המדינה והחברה בשנת ה־40 להקמת מדינת ישראל. את הבחירה אישר סגן רה"מ ושר־החינוך־והתרבות, יצחק נבון.

על הענקת הפרס לשלושת האישים המליצה בפני שר החינוך ועדת שופטים מיוחדת שכללה את ישעיהו אברך (יו"ר), השופטת הדסה בן־עתו ופרופ' שמעון רשף ובהשתתפות הממונה על פרסי ישראל במשרד־החינוך, ד"ר דב גולדברגר. ההמלצה נתקבלה פה אחד.

בהחלטה להעניק את הפרס לטדי קולק ציינה הוועדה את היותו אחד מגדולי בוני ירושלים, מקומם הריסותיה, מגבר את מעמדה כבירת ישראל ומוקד חייו של העם היהודי ויוצר אחווה ופיוס בין העדות הדתות והעמים השוכנים בעיר. עוד אומרת הוועדה כי מר קולק הוא איש סגולה שחברו בו מעוף והגשמה ברוח החלוציות של עם המחדש ריבונותו.

על לובה אליאב כתבו השופטים, כי כל חייו רבי העלילה הם שרשרת מופלאה של מעשים חלוציים בשירות העם היהודי, בהגנה, בהעפלה ובגאולת יהודים. בונה ממעל ההתיישבות בלכיש ובערד.

חבר השופטים כתב על ד"ר הכט: אדם שנמזגו בו במידה נדירה חזון ציוני וחברותי עם תנופה בכלכלות יוצרת. בעל רוחב אופקים ודבקות נלהבת בתולדות העם והארץ.

רופאי בתי־החולים של קופ"ח מפסיקים העיצומים עד יום א'

מאת יוסף שמי,
כתב „על המשמר"

חטיבת רופאי בתי־החולים של קופת־חולים החליטה להפסיק את העיצומים עד יום א' כדי לתת להנהלת מרכז קופת־חולים פסק־זמן לחידוש המו"מ.

ד"ר אליאס ויליקובסקי, סגן יו"ר חטיבת הרופאים, אמר לכתבנו, כי הרופאים החליטו להיענות לתביעת מרכז קופ"ח להפסיק את העיצומים ולהתחיל במו"מ. לעת עתה אמר, אנחנו ממתינים לטלפון מהצד השני.

בתשובה לשאלה על הנושאים השנויים במחלוקת אמר ד"ר ויליקובסקי, כי בראש וראשונה מדובר בקביעת תאריך תחולת ההסכם וכן דרישת המרכז להוסיף 25 אחוז לעבודת הרופאים במרפאות מקצועיות, וזאת ללא תשלום. הרופאים אינם מוכנים למאמץ נוסף ללא תמורה.

הנהלת קופ"ח קיבלה בברכה את החלטת רופאי המוסר להפסיק את העיצומים בבתי־החולים ולחזור לעבודה רגילה.

דובר קופ"ח, דוד תגר, מסר, כי עתה מתארגנת פגישה לחידוש המו"מ, אך עדיין לא נקבע המועד המדוייק לקיומו.

אתמול בוטלו בבית־החולים בילינסון בפתח־תקווה כ־90 ניתוחים. עד לשעות הערב בוצעו רק 8 ניתוחי חירום, והרופאים עברו במתכונת שבת בכל מחלקות האישפוז, מרפאות החוץ היו סגורות, למעט המחלקה האורולוגית.

נהגי התברואה מחדשים העיצומים; להט: נעסיק קבלנים פרטיים

מאת ירון וליג,
כתב „על המשמר"

נהגי התברואה בעיריית תל־אביב הודיעו אתמול כי הם מחדשים את העיצומים אותם הם נוקטים לסירוגין מזה חודש ימים. בתגובה הודיע אמש ראש העיר שלמה להט, כי בכוונתו להעסיק קבלנים פרטיים לשם נקיון העיר ובמידת הצורך לאבטחם באמצעות חברת שמירה.

הודעת נהגי התברואה על חידוש העיצומים שמה קץ למשא־ומתן רצוף אותו ניהלה הנהלת העירייה בשבועיים האחרונים עם העובדים, שהגישו לעירייה תביעות שכר שונות.

במסיבת עתונאים שכינס אמש אמר ראש העיר שלמה להט, כי העירייה הציעה לנהגים העלאת שכר של 30 אחוז שתחול רטרואקטיבית מחודש אפריל וכן הבטיחה העירייה, כי הארגון מחדש אותו מציעה הנהלת העירייה למחלקת התברואה לא יגרור אחריו קיפוחי עובדים ולא יפגע בשכרם.

להט הודיע, כי לא יסכים לעיצומים על חשבון התושבים וציין, כי יפעיל קבלנים פרטיים לניקוי רחובות העיר ובמידת הצורך יעניק להם אבטחה.

בתגובה מסר אמש לעתונאים יו"ר ועד נהגי התברואה, שלום דרוזי, כי נהגי התברואה לא יאפשרו לקבלנים פרטיים להפעיל את כלי הרכב העירוניים. הוא מחה על מה שכינה סגנון הדיבור של ראש העיר. לגופו של עניין אמר דרוזי, כי הצעת ראש העיר מהווה למעשה פגיעה בשכרם.

הרוגי התקרית ברצועת עזה מתו מקליעים שנורו לעברם

שלושת הרוגי תקרית הירי בסוף השבוע שעבר במחנה הפליטים אל בוריג' ברצועת עזה, מתו כתוצאה מפגיעת קליעים שנורו לעברם. כך קובעים ממצאי הבדיקות הפתולוגיות שבוצעו בגופות ההרוגים.

זאת בניגוד לשמועות שנפוצו בעזה לאחר קבורת שניים מההרוגים ואשר על פיהן, כאילו הבחינו בני המשפחות בסימני חבלות על הגופות, סימנים שהצביעו על כך שהשניים הוכו לפני מותם.

אתמול סמוך לשעה 00.30 לפנות בוקר הסתיים בעזה טקס הקבורה של קבלן הבניין מוחמד עבדל רחמאן חסין אבו עביד (33) ושל המהנדס וחלפן הכספים מחמד עליאן עלי אל מגדנה (40). השניים נורו למוות ביום ה' שעבר בלילה, כשיחד עם אדם שלישי שנפצע טרם זוהתה, פרצו במכונית את מחסום צה"ל בכניסה למחנה הפליטים אל בוריג'. כזכור, חקירת המשטרה הצבאית בנסיבות התקרית מצאה, שהחיילים פעלו בהתאם לנוהל עצירת חשוד ופתיחה באש ולא חרגו מנוהל זה. (עתי"ם)

מפ"ם מקימה „סוכת סובלנות" בירושלים

מאת יצחק שור, כתב „על המשמר"

סניף מפ"ם בירושלים יפתח בשבת „סוכת סובלנות" בגן סאקר שסיסמתה „איש באמונתו יחיה". ליד הסוכה תוקם במה שעליה יופיעו נואמים ואמנים.

האירוע יתקיים בין השעות 12.00־16.00 במעלה הגן. על הבמה יופיעו ח"כ ויקטור שם־טוב (מפ"ם), פרופ' אדי קאופמן (ר"צ), ד"ר גדי יציב (מפ"ם), שלמה אלבז („המזרח אל השלום"), עורך־הדין אורי הורסט (הליגה נגד כפייה דתית), הרב טוביה בן־חורין (התנועה ליהדות מתקדמת), ד"ר יחזקאל כהן (האגודה ההומניסטית החילונית) ויו"ר מפ"ם בירושלים, עורך־הדין נחום סולו. על הבמה יופיעו גם האמנים דני ליטני, קורין אלאל וחובבים שישירו משירי ארץ־ישראל.

תחילה קיבלה מפ"ם רשיון לעריכת האירוע בגן סאקר מידי המחלקה לשיפור פני העיר והמשטרה לא התנגדה. מאוחר יותר חזרה בה העירייה מהסכמתה, אך המשטרה הסכימה להקצות למשתתפי האירוע שטח בתוך הגן, שאיננו רכוש עירוני. טענת העירייה היתה שהאירוע יתקיים במרחק של כמה מאות מטרים מישיבת בעל"ז, סמוך למשרד־החוץ.

בליל שבת ייערכו פעולות התרבות בבירה כרגיל: ב„צוותא" ובבית שמואל ייערך מופע תרבותי, ובבית אגרון, מועדון יצחקי והסינמטק יוקרנו סרטים.

התייקרויות: ממתקים ב־6%, מלח — ב־7%

מאת כתבנו הכלכלי בת"א

משרד התעשייה והמסחר אישר מספר התייקרויות. מחיריהם של סוכריות וממתקים, ממרח קקאו או שוקולד וופלים מצופים שוקולד עולים מהיום ב־6 אחוזים, ומחירו של המלח עולה בשיעור של 7 אחוזים.

דובר התמ"ס מציין, כי האישור להעלאת מחירים ניתן לאחר בדיקה קפדנית של כלכלני המשרד, וההתייקרויות נובעות מייקור בתשומות הייצור. על־פי הערכת כלכלני התמ"ס, יביאו ההתייקרויות הללו לעלייה של פחות מעשירית האחוז במדד המחירים לצרכן.

הוסרו המכשולים לחקיקת חוק הרשות השנייה

מאת אתי רונאל, כתבת „על המשמר"

המכשולים לסיום חקיקתו של חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו הוסרו אתמול בהתייעצות שהתקיימה בלשכת שר־התקשורת בתל־אביב בהשתתפות השר גד יעקבי, סגן השר במשרד רה"מ רוני מילוא, ח"כ פנחס גולדשטיין, ח"כ נחמן רז, ומנכ"ל משרד התקשורת בן־עמי גוב.

ח"כ גולדשטיין, שהוא יו"ר הוועדה לענייני הערוץ השני, מסר, כי הוועדה תשלים כבר בימים הקרובים את הסעיפים שטרם הושלמו לקראת הקריאה השנייה והשלישית של החוק בכנסת.

הסיכומים שהושגו אתמול נבעו מדרישות ושיחות בלתי פורמליות בין שר הכלכלה והתקשורת גד יעקבי וסגן השר רוני מילוא על דעת רה"מ וממלא מקומו.

סוכם, כי פרופ' יוסף גרוס ישמש יו"ר הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו כאשר תקום, במקום המועמד שפרש, אברהם פורז.

פרופ' גרוס הוא מרצה למשפטים ודיני חברות באוניברסיטת ת"א ושימש בעבר כדיקן הפקולטה למשפטים וחבר בחברות ציבוריות רבות.

באשר למנכ"ל הערוץ השני — צפוי שהמינוי שהוסכם בין המערך והליכוד יינתן למפקד גל"צ, נחמן שי.

שרון דורש הגדלת התמריצים ליצואנים

מאת כתבנו הכלכלי בירושלים

שר־התעשייה אריאל שרון עומד לדרוש מהאוצר להעניק ליצואנים לגוש הדולר תמריצים גדולים יותר כדי לפצותם על ירידה בערך הדולר. שרון ייפגש היום עם ראש הממשלה יצחק שמיר ועם שר־האוצר משה ניסים ויעלה בפניהם תביעה זו.

אתמול פירסמה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה שבתשעת החודשים הראשונים של השנה יסתכם היצוא ב־5,9 מיליארד דולר, עלייה של 17,5 אחוזים לעומת התקופה המקבילה אשתקד. הלשכה אמרה שהיצוא התעשייתי ללא יהלומים עלה ב־15 אחוז והסתכם ב־3,8 מיליארד דולר.

משרד־התעשייה ציין אתמול, שלמרות הגידול ביצוא יש עדיין „מספר בעיות" המחייבות צעדים מיידיים מצד הממשלה. המשרד ציין את הקפאון ביצוא ענף המתכת והאלקטרוניקה ואמר שהגידול ביצוא לאירופה משקף עלייה בערך המטבעות האירופאיות ולא בנפח הסחורות.

על־פי הנתונים שפירסמה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה הסתכם הגרעון במאזן המסחרי בתשעת החודשים הראשונים בכ־2,3 מיליארד דולר, כ־33 אחוז יותר מאשר בתקופה המקבילה אשתקד. אך בשלושת החודשים האחרונים חלה ירידה בגרעון. הפער בין היבוא ליצוא היה נמוך ב־9 אחוזים ברביע השלישי של השנה לעומת שלושת החודשים הקודמים.

זכו בפיס

בהגרלת רב־פיס של מפעל הפיס מס. 41/87 שהתקיימה ביום 6.10.87 זכו הכרטיסים הבאים:

ב„וילה + וולוו" זכה המספר 856304

כסף — 10,000 ש"ח זכו המספרים: 068121; 247782; 271362; 331373; 544401; 561103; 607436; 881711.

כסף — 1,000 ש"ח זכו המספרים: 013230; 016656; 031403; 050378; 056390; 063053; 064080; 065208; 092371; 116345; 136965; 141455; 144493; 184591; 228705; 231906; 238810; 245685; 264988; 269839; 284795; 324601; 330448; 348350; 363469; 366856; 375603; 387044; 426523; 442019; 456090; 469508; 469991; 480043; 486030; 489711; 501515; 545649; 548483; 551766; 556848; 584189; 584665; 601572; 610681; 614694; 616632; 622396; 645759; 723285; 735939; 738945; 771685; 811231; 823810; 828691; 835939; 847630; 848202; 850619; 871512; 877451; 877674; 886744.

כסף — 200 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 4944; 7488; 8088; 9397.

כסף — 100 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 230; 633.

כסף — 25 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 282; 348; 663; 904.

כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 0; 3; 9, זכו בכסף של 2.50 ש"ח.